

**T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
DİN EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**YENİLENEN ORTAÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ ve AHLAK BİLGİSİ DERSİ
ONBİRİNCİ VE ONİKİNCİ SINIF MÜFREDAT PROGRAMININ
KAVRAM HARİTASI TEKNİĞİ İLE İŞLENİŞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
Prof. Dr. Mustafa TAVUKÇUOĞLU**

**HAZIRLAYAN
Rukiye ÇOLAKOĞLU**

KONYA 2006

Ö N S Ö Z

Eğitim Bilimleri alanında her geçen gün yeni gelişmeler ortaya çıkmaktadır. İnsan zekâsının işleyişi ile ilgili bilgiler, dolayısıyla öğrenme ve öğrenme sürecindeki bilgilenme de yenilikler getirmektedir.

Her alanın öğretim yöntemleri farklılık arz eder. Din öğretiminde de kullanılan değişik yöntemler vardır. Farklı diyebileceğimiz öğretim metotlarından birisi de kavram öğretimidir. Kavramlar, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde yoğun olarak yer almaktadır. Soyut kavramların somutlaştırılmasında, somut kavramların birbirleriyle ilişkilerinde kavram haritaları yardımımıza koşmaktadır. Daha iyi ve kalıcı bir öğretim için görsel araçlardan faydalanabiliriz. İşte bu görsel materyallerin en önemlisi diyebileceğimiz kavram haritaları aynı zamanda göze de hitap etmektedir. Bu bize bilginin kalıcılığını sağlamaktadır.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinde farklı materyallerin kullanımı, öğrencinin derse ve konuya karşı motivasyonunu artırır. Öğretmenler olarak kullandığımız yöntemler din öğretiminin daha kalıcı ve daha etkili olması çabasını da taşımalıdır. Bu çalışmamızda öğretmenler, öğrenciler ve din öğretiminde bulunan tüm çalışanlar inanıyorum ki bir şeyler bulacaklardır.

“ Yenilenen Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Onbirinci ve Onikinci Sınıf Müfredat Programının Kavram Haritası Tekniği ile İşlenişi” adlı çalışmamız iki bölümden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde Kavram nedir? Kavram haritası nedir? Din öğretiminde kullanıldığı alanlar nerelerdir? gibi teorik bilgiler vermeye çalıştık.

Aynı zamanda onbir ve onikinci sınıf ünite konularının genel bir açılımını, öğrenme alanlarını ve öğrenci kazanımlarını gösterdik.

1. bölümde onbirinci sınıf ünite açılımlarının kavram haritalarında işlenişini gösterdik.

2. bölümde ise onikinci sınıf ünite açılımlarının kavram haritalarında işlenişini gösterdik

Ancak burada bir konuya değinmekte fayda olduğu kanaatini taşımaktayız. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Orta öğretim müfredat programındaki değişiklik 2005 yılında uygulamaya geçti. Liselerin 4 yıla çıkarılması ancak şu anda lise 4.sınıfların mevcut olmaması ve dolayısıyla kaynak açısından yeterli materyallerin kullanılmaması nedeniyle konuların bir kısmı askıda kalmıştır. İnşallah bunların telâfi imkânını ileriki yıllarda buluruz.

İlmî çalışmaların kolayca ortaya çıkmadığını hepimiz bilmekteyiz. Bu çalışmada da bir takım zorluklarla karşılaştık. Öncelikle çalışan bir bayan ve anne olarak sorumluluklarımız iki kat daha fazla idi. Bu nedenle zamanı kullanmakta oldukça zorlandığımızı söylemeliyiz. Ama

Ŗu bir gerçek ki insanlara faydalı olmanın verdiği haz, her Ŗeyin üstesinden gelmemizi sağladı.

alıŖmamızın tüm Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi đretmenlerine ve eğitimcilere faydalı olmasını temenni ederiz. alıŖmamızda beni yönlendiren ve böyle bir alıŖmada bana rehberlik yapan baŖta DanıŖman Hocam Prof. Dr. Mustafa TAVUKçUOğLU'na emeği geçen herkese teŖekkrlerimi bir borç bilirim.

Rukiye olakođlu

Mayıs.2006

-ÖNSÖZ	İ
-İÇİNDEKİLER.....	İİİ
-KISALTMALAR	Vİİ
GİRİŞ	1
1- KAVRAM HARİTALARI VE DİN ÖĞRETİMİNDE KULLANIMI	3
a- Kavram nedir?.....	3
b- Kavram haritası nedir?.....	3
c- Kavram haritalarının hazırlanışı	4
d- Kavram haritalarının din öğretiminde kullanımı	6
e- Kavram haritalarının faydaları	7

2- ORTA ÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÜNİTE AÇILIMLARI VE ÖĞRENCİ KAZANIMLARI

(ONBİRİNCİ ve ONİKİNCİ SINIFLAR).....	8
a- ÖĞRENME ALANI: İNANÇ	9
b-ÖĞRENME ALANI: İBADET.....	10
c-ÖĞRENME ALANI: HZ. MUHAMMED (S.A.V)	11
d-ÖĞRENME ALANI: VAHİY VE AKIL	12
e-ÖĞRENME ALANI: AHLAK VE DEĞERLER	13
f-ÖĞRENME ALANI: DİN VE LÂİKLİK.....	14
g-ÖĞRENME ALANI: DİN, KÜLTÜR VE MEDENİYET	15

I. BÖLÜM

ORTA ÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ ONBİRİNCİ SINIF ÜNİTELERİYLE İLGİLİ KAVRAM HARİTALARI.....

a- Kader ve kaza kavramlarıyla ilgili kavram haritası	17
b- İnsanın kaderle ilgili bazı özelliklerini gösteren kavramlar.....	18
c- İnsanın kaderiyle ilgili bazı kavramları gösteren kavram haritası	19
d. İnsanın Özelliklerini Gösteren Kavram Haritası.....	20
e- İnsanın çalışmasıyla ilgili kavram haritası.....	21
f- Tevekkülle ilgili kavram haritası	22

2- İSLAM'DA İBADETLERİN FAYDALARI	
a- İbadetle İlgili Kavram Haritası	23
b- İslam'da ibâdetlerin faydalarını gösteren kavram haritası.....	24
c- İbadetle ilgili Kavram Haritası	25
d- İbadetlerin bireysel faydalarını gösteren kavram haritası.....	26
e- İbadetlerin toplumsal faydalarını gösteren kavram haritası.....	27
f- "İbadetlerin güzel ahlakın gelişmesine katkıda bulunur" la ilgili kavram haritası.....	28
3- HZ. MUHAMMED'İN (S.A.V) ÖRNEKLİĞİ	
a-Kur'an'da örnek insan ve özelliklerini gösteren kavram haritası.....	29
b- Hz. Muhammed'in (sav) ahlâkî özelliklerini gösteren kavram haritası.....	30
c- Hz. Muhammed'in (sav) ahlâkının dayandığı esasları gösteren kavram haritası.....	31
d- Hz. Muhammed'in (sav) merhametliliğini gösteren kavram haritası	32
e- Kültürümüzde ehl-i beyt sevgisini gösteren kavram haritası.....	33
f- Okuma Parçası " Yunus Emre'den Şiirler ".....	34
4- İSLAM DÜŞÜNCESİNDE YORUMLAR	
a- İslam düşüncesinde yorum farklılıklarının sebeplerini gösteren kavram haritası.....	35
b- İslam Düşüncesinde mezhepleri gösteren kavram haritası	36
c- İslam Düşüncesinde amelî-fikhî mezhepleri gösteren kavram haritası	37
d- İslam Düşüncesinde yorumları birleştiren unsurları gösteren kavram haritası	38
e- Okuma Parçası " İmam-ı Azam Ebu Hanife"	97
5- İSLAM VE BARIŞ	
a- İslam dininin barışa ve birlikte yaşamaya önem verdiğini gösteren kavram haritası.....	40
6- ATATÜRK VE CUMHURİYET DÖNEMİ DİN HİZMETLERİ	
a- Diyanet İşleri Başkanlığı ile ilgili kavram haritası	41
b- Diyanet görevlileri ile ilgili kavram haritası	42
c- Dini yayınlarla ilgili kavram haritası	43

7- İSLAM VE ESTETİK

- a- İslam’da estetikle ilgili genel bir kavram haritası.....44
- b- Yaşamda güzellikle ilgili kavram haritası.....45
- c- Yaşamda güzellikle ilgili kavram haritası.....46
- d- İslam medeniyetinde estetikle ilgili kavram haritası47

II. BÖLÜM

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ ONİKİNCİ SINIF

ÜNİTELERİYLE İLGİLİ KAVRAM HARİTALARI48

1- DÜNYA HAYATI VE AHİRET

- a- “Ölüm bir hayat gerçeğidir” ile ilgili kavram haritası49
- b- Öte dünyaya uğurlamayla ilgili kavram haritası50
- c- Kıyametin kopmasıyla ilgili kavram haritası51
- d- Kıyametin alametleriyle ilgili kavram haritası52
- e- Kıyametle ilgili kavram haritası.....53
- f- Ahiret kelimesiyle ilgili kavram haritası.....54
- g- Ahiret hayatıyla ilgili kavram haritası.....55
- h- Ahiret hayatına inanmakla ilgili kavram haritası..... 56
- ı- Dünya ve ahiret hayatı ile ilgili kavram haritası57

2- DİNLERDE İBADETLER

- a- İlâhi dinlerde ibadetleri gösteren kavram haritası.....58
- b- Dinlerde ibadet yerlerini gösteren kavram haritası59
- c- İslam dininde önemli günler ve geceleri gösteren kavram haritası.....60

3- HZ. MUHAMMED’İ (S.A.V) ANLAMA

- a- Hadis ve sünnetle ilgili kavram haritası.....61
- b- Hz. Muhammed’i (sav) nasıl anlamalıyız ünitesiyle ilgili kavram haritası.....62
- c- Başlıca hadis kaynaklarını gösteren kavram haritası63
- d- Kütübü sitte kelimesini gösteren kavram haritası64

4- İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFÎ YORUMLAR

- a- Yesevîlik düşüncesiyle ilgili kavram haritası65
- b- Mevlevîlik düşüncesiyle ilgili kavram haritası66
- c- Alevîlik-Bektaşîlik düşüncesiyle ilgili kavram haritası.....67
- d- Ahîlik düşüncesiyle ilgili kavram haritası68

5- TÖVBE ve BAĞIŞLAMA

- a- “İnsan hata yapabilir bir varlıktır” la ilgili kavram haritası.....69
- b- Tövbe ile ilgili kavram haritası 70
- c- Allah’ın bağışlayıcı olduğunu gösteren kavram haritası71
- d- “İyilikler kötülükleri giderir” le ilgili kavram haritası.....72
- e- İyilikle ilgili kavram haritası73
- d- Okuma Parçası " Tövbe ile İlgili Hadis Tercümelere "74

6- ATATÜRK ve DİN ÖĞRETİMİ

- a- Atatürk’ün dinin anlaşılmasına verdiği önemle ilgili kavram haritası...75
- b- Okuma Parçası " Atatürk’ün Balıkesir Hutbesi "76

7- YAŞAYAN DİNLER ve BENZER ÖZELLİKLERİ

- a- Yaşayan dinlere genel bir bakışı gösteren kavram haritası.....77
- b- Din’le ilgili kavram haritası78
- c- İbrahimî dinleri gösteren kavram haritası79
- d- Yahudilikle ilgili kavram haritası80
- e- Hristiyanlıkla ilgili kavram haritası81
- f- İslamiyetle ilgili kavram haritası82
- g- Hinduizmle ilgili kavram haritası83
- h- Konfüçyanizmle ilgili kavram haritası.....84
- ı- Dinlerin benzer özelliklerini gösteren kavram haritası.....85

SONUÇ.....86

BİBLİYOGRAFYA88

KISALTMALAR

(a.g.e.)	:Adı geçen eser
(a.s)	:Aleyhisselam
(Bk.)	:Bakınız
(cc)	:Celle Celalühü
(Fak.)	:Fakülte
(hz.)	:Hazreti
(MEB)	:Milli Eğitim Bakanlığı
(s.)	:Sayfa
(s.a.v)	:Sallallahü Aleyhi ve Sellem
(Ünv.)	:Üniversite
(yay.)	:Yayımları
(vb.)	:Ve benzeri

GİRİŞ

Din Eğitimi Bilim Dalı'nda yapılan çalışmalar, dinin eğitimi ve öğretiminde yenilikleri de beraberinde getirecektir. Öğretimde kullandığımız yöntemler de hedeflediğimiz amaçlara ulaşmamızı sağlar. Kavram haritaları din öğretiminde kullandığımız metotlardır. Bu çalışma “ Yenilenen Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Onbirinci ve Onikinci Sınıf Müfredat Programı'nın Kavram Haritası Tekniği ile İşlenişi “ adını almaktadır.

Çalışmanın amacı; kavram haritası tekniğini, yenilenen Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi onbirinci ve onikinci sınıf müfredat programında uygulamak; ünite açıklamalarını kavram haritalarında göstermektir. Çalışmamız yenilenen Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi müfredat programının onbir ve onikinci sınıflarıyla sınırlandırılmıştır. Ünite konularının hemen hepsi için kavram haritası oluşturmayı hedefledik.

Çalışmamız, giriş ve iki bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde çalışmanın konusu, amacı, sınırları, yöntemi ve yürütülmesi ile ilgili bilgilerin yanı sıra, kavram nedir?, kavram haritası nedir?, din öğretiminde kavram haritalarının kullanımı, faydaları gibi teorik bilgilere yer verdik. Ayrıca din öğretiminde kavram haritaları kullanmanın önemine ve genel eğitime katkılarına değindik. Onbir ve onikinci sınıf, öğrenme alanları, ünite açıklamaları ve öğrenci kazanımlarını da içine alan tablolara da giriş bölümünde yer verdik.

Birinci bölümde onbirinci sınıf ünite konularının kavram haritası tekniği ile işlenişini gösterdik. Çalışmamızda, kavram haritası tekniğini göstermekle birlikte konuyla bütünlük arz eden ayet mealleri, hadis, atasözü, şiir vb. lerini eklemeyi uygun gördük.

İkinci bölümde de onikinci sınıf ünite konularının kavram haritası tekniği ile işlenişine yer verdik. Bazı konularla ilgili hadis, şiir ve yazıları da okuma parçası adı altında sunmaya çalıştık.

Din öğretiminde kavram haritalarını kullanmak Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerini daha aktif hale getirir. Soru-cevap ve takrir metotlarının yanı sıra kavram haritası tekniğiyle vurgulanmak istenen önemli kavramlar öğrenciye verilebilir. Kavram haritaları şayet derste öğrenciye yaptırılacaksa, ders öğrenci merkezli hale gelir. Bugün günümüzde de eğitimcilerin ortak görüşü, öğrenci merkezli ders işlenmesidir. Öğretmen kavram haritalarının tamamlanmasında ve sunumunda yol gösterici olmalıdır. Öğrenci kendi gayretinin yanı sıra öğretmenin bilgilerine de muhtaçtır.

Çalışmamızın başlangıcında ünite konularının tümü için kavram haritası oluşturmayı amaçlamış olmamıza rağmen, bazı konularda istenilen hedefe tam anlamıyla ulaşamadık. Özellikle onikinci sınıf müfredatında yer alan “ İslam Düşüncesinde Tasavvufi Yorumlar “ ünitesinin kanaatimizce ağır olması kavram haritalarının oluşumunu engelledi. Ayrıca, onikinci sınıfların halihazırda mevcut olmaması, ders kitaplarının basılmamış olması ve kullanılan materyaller açısından sıkıntı çektiğimizi söyleyebiliriz.

Kavram haritalarını genel eğitim açısından değerlendirdiğimizde, tüm eğitim bilimleri ile ilgili alanlarda – kavram içeren her konuda – uygulanabilir. Görsel yoldan öğrenmenin kabul gördüğü günümüzde kavram haritası tekniği fen bilimleri alanında, sosyal bilimlerde, eğitim bilimlerinde uygulanarak daha kalıcı ve sistemli bir bilgi elde edilebilir.

Kavram haritalarıyla ilgili yapmış olduğumuz deneme mahiyetindeki bu çalışmada oluşturulan çizimlerin tüm eğitimcilere fayda getirmesini umarız.

KAVRAM NEDİR?

Kavram; bireyin yaşantıları sonucu obje ve olayların ortak özelliklerinden soyutlanarak elde edilen ve sembollerle ifade edilen düşünme ürünüdür. Kavramlar, zihinsel işlemlerin temel yapı taşlarıdır ve diğer kavramlarla ilişkisi anlaşılma-sızın tam olarak öğrenilemez.¹

Kavram; bir şeyin zihindeki tasavvuru, benzer özelliklere sahip olay, fikir ve objelere verilen ortak isim veya bireyin yaşantıları sonucu obje ve olayların ortak özelliklerinden elde ettiği genellemelerin sembollerle ifade edilen düşünce ürünü olarak tarif edilmektedir.²

Kavramlar, insan düşüncesinin temel taşlarıdır. Nesne yada olayların hem doğrudan hem de dolaylı olarak gözlenebilen özelliklerinden oluşurlar. Zihinsel bir sınıflama oldukları için gerçek dünyada değil, düşüncelerimizde vardır.³

Bu tanımlamalardan sonra “**kavram**”ı şöyle tarif edebiliriz: Günlük yaşantılarımız sonrasında zihnimizde oluşturduğumuz düşüncelerimizin soyutlanmış olarak yine zihnimizde sembolleştirilmesidir.

KAVRAM HARİTASI NEDİR?

Kavram öğretimi için geliştirilmiş grafiksel materyallerin başında kavram haritaları gelir. Kavram haritası bir konuyla ilgili kavramların isimlerinin genelden özele doğru birbirleriyle ilişkilerine göre şematik gösterimine denir. Yani kavram haritaları bir olayı veya konuyu topluca gösteren, kavramları, kavramlar arası ilişki ve ilkeleri kısaca belirten grafik araçlardır.⁴

Kavram haritası, yol haritasına benzeyen ve iki boyutlu bir şekilde düzenlenen, bir konu alanının kavramsal yapısını temsil eden bir araçtır. Kavram haritası çeşitli öğelerin bir araya gelmesiyle oluşur. Bir kavram haritasını oluşturan 4 temel öğe vardır.

- 1- Ana kavram
- 2- İlişkili kavramlar
- 3- Kavramlar arası ilişkiyi ifade eden önerme veya ilişki
- 4- İlişki yönü⁵

¹ . M. Zeki Aydın, „Din Öğretiminde Yöntemler, Nobel Yayın.Ocak 2005, s:341

² A. Cevizci, Paradigma Felsefe Sözlüğü, Paradigma Yayınları, s.499.

³ C.Tosun, R.Doğan, Öğreti Yay. Ankara, Mayıs 2005, s:1

⁴ C.Tosun, R.Doğan, a.g.e. s,7

⁵ . M. Zeki Aydın, a.g.e. s.341

Şemalaştırma (haritalama) düşünceler arası ilişkilerin görselleştirilmesidir. Metindeki önemli düşünceler birbirleri ile ilişkilendirilir. Posner Rudnitsky “Kavram haritaları, yol haritaları gibidir, ancak yerleşim yerleri yerine düşünceler arası ilişkileri gösterir” benzetmesini yapmaktadır.⁶

KAVRAM HARİTALARININ HAZIRLANIŞI

Kavram haritası kavramlar arası ilişkiyi göstermek amacıyla hazırlanır. Kavram haritalarının temelini atan Joseph Donald Novak tarafından ortaya konulan yaklaşım, kavram haritalarının hazırlanma aşamalarını şöyle ortaya koyar.

Üzerinde kavram haritası oluşturmak istediğin bilgi alanı, konu veya problemi belirten odak soruyu belirle. Bu soru tarafından yönlendirilen soruya uygun 10-20 kavramı belirle. Kavramların isimleri, tek yada en fazla 2-3 kelimedenden oluşmalıdır.

1. En geniş ve kapsamlı kavramı haritanın en tepesine koyarak kavramları sıraya koy. Bazen en geniş ve kapsamlı kavramı belirlemek zor olabilir. Böyle bir durumda merkezi soruya dönerek merkezi kavramı belirlemek yarar sağlayabilir. Bazen bu süreç bizi merkezi sorunun düzenlenmesine veya yeni merkezi bir sorunun tespit edilmesine kadar götürebilir.
- 2- Eğer gerek duyulursa hazırlanan listeden hareketle yeni kavramları listeye ekle.
- 3- Haritanı, en genel ve en kapsamlı kelimeleri kavramı tepeye yerleştirmekle oluşturmaya başla. Genelde haritanın tepe kısmında bir, iki ya da üç genel kavram yer alabilir.
- 4- Daha sonra her bir genel kavramın altına yerleştirmek için iki, üç veya dört üç veya dört alt kavram seç. Herhangi bir kavramın altına üç veya dört kavramdan fazlasını yerleştirmekten kaçın.
- 5- Kavramları ağlarla (çizgilerle) birleştir. Çizgileri bir veya birkaç bağlantı kelimeleriyle etiketle. Bağ kelimeleri iki kavram arasındaki ilişkiyi ifade eder nitelikte olmalıdır. Bu yüzden bu bağ kelimeleri geçerli bir ifade veya önemli şekilde okunur. Bağlantılar anlamlar oluşturur.
- 6- Alt düzey kavramlara ekleme yapmak, azaltma yapmak veya değiştirmek için haritanın iskeleti üzerinde yeniden çalış.

⁶ Richard, I Arends, Classroom Instruction and Managemet, The Mc Graw – Hill Companies, Inc, 1997, s.243

- 7- Haritanın farklı kısımları arasındaki çapraz bağları inceleyin ve bu bağlar üzerinde etiketleme yapın (bağlantı kelimeleri yaz). Çapraz bağlar merkezi kavramla alt kavramlar arasında yeni ve yaratıcı ilişkiler bulmaya yardımcı eder.
- 8- Kavramlara ilişkin özel örnekler kavram etiketlerinin altına iliştilerilebilir.
- 9- Kavram haritaları, aynı kavram grubundan hareketle pek çok farklı biçimde yapılabilir. Bir kavram haritasının çizimi için tek bir yol yoktur. Kavramlar arası ilişkileri anlamak / insanların anlaması farklı olduğu için farklı harita çizim biçimleri söz konusu olacaktır.⁷

Kavram haritasında iki kavram arasındaki ilişkiyi göstermek üzere iki kutu bir çizgi ile bağlanır. İlişki bu çizginin üzerine birkaç kelimelik bir ibareyle yazılır. Bu ilişki haritadaki kavramlardan en az birini ilgilendiren bir önermedir. İlişkiler ve ilkeler kutulanmaz. Bazı hallerde ilişkinin yönü önemli olduğu için belirtilecek ilişki yönü ok ile gösterilir. İlişkileri içermeyen bir kavram haritası daha ziyade bir akış diyagramına benzer, öğretimde yeterince etkili olmaz.⁸

Kavram haritası şu yönlerden incelenerek değerlendirilebilir.

- a- Doğruluk ve eksiklik yönünden: Haritada yer alan kavramların ve ilişkilerin doğruluğu ve eksikliği incelenir. Burada şu sorulara cevap aranır. Kavramlar ve ilişkiler doğru mu? Önemli kavramlar kaybolmuş mu? Yanlış kavramlaştırmalar var mı?
- b- Düzenleme (örgütlenme) yönünden: Kavramların gruplanmasında ve alt grupların oluşturulmasında izlenen yol incelenir. Üst düzey kavramlarla / genel kavramla alt düzey kavramların yerleştirilmesi incelenir.
- c- Görünüm yönünden: Hazırlanan kavram haritasının derli toplu düzenli mi , yoksa karmaşık ve düzensiz mi olduğu araştırılır.
- d- Yaratıcılık yönünden: Kavramlar arası ilişkilerin belirlenmesinde ve kavramların yerleştirilmesinde yaratıcılığın olup olmadığı araştırılır.⁹

Öğrenciler, kavramsal harita oluşturmada mantıklı kalıplara düşünceleri sıralamayı ve her bir konuda belirlenen anahtar düşünceleri ilişkilendirmeyi öğrenirler. Bilgi şemaları kimi kez aşamalı bir biçimde kimi kez de nedensel ilişkileri gösteren biçimde düzenlenir.

⁷ - Novak, Joseph Donald, " Learning Creating and Using Knowledge, Lowrence Erlbaum Associates, Publishers " USA, 1998. s. 227-228.

⁸ <http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/kitaplar/fizik/u4.doc>. 15.07.2006, 10: 25.

⁹ M.Zeki Aydın , a.g.e. s:346

Kavram haritası oluşturmada genellikle şu adımlar izlenir.

- 1- Temel düşünceyi ya da diğerlerinin üstündeki en temel ilkeyi belirleme.
- 2- Temel düşünceyi ya da kavramları destekleyen ikincil düşünceleri ve kavramları belirleme.
- 3- Ana düşünceyi haritanın en tepesine ya da ortasına yerleştirme.
- 4- Ana düşünce etrafındaki ikincil düşünceleri, ana düşünce ve birbirleriyle ilişkilerini görsel olarak gruplama.¹⁰

DİN ÖĞRETİMİNDE KAVRAM HARİTALARININ KULLANIMI

Din öğretiminde kavram haritaları kullanımı oldukça yenidir. Öncelikle şunu belirtmek gerekir ki din gibi önemli bir alanda yapılacak çalışmalarda yöntemler titizlikle seçilmelidir. Dinin günlük yaşamdaki uygulama alanlarında yaptıklarımız kavram haritalarının hatırdan kalmasını kolaylaştıracaktır.

Din öğretiminde kavram haritalarının kullanımı oldukça etkilidir. Din öğretiminde ayet ve hadislerin ders içerisinde kullanılması esastır. Anlatılmak istenen kavramların öğretilmesinde ayetlerin klasik usul ezber değil, görerek kavram haritası yoluyla verilmesi daha uygundur. Ayrıca kavram haritalarının, öğretim, öğrenme ve değerlendirme aracı olarak kullanılabileceğini şöyle sıralayabiliriz:¹¹

a) Öğretimi planlamada

Kavram haritaları, içerikteki bilgi yapısının ve ilişkilerin görülmesine yardımcı olduğu için öğretim programının hazırlanmasında, yıllık ve günlük planların yapılmasında bir planlama aracı olarak kullanılabilir.

Öğretmen ders öncesi hazırlık çalışmalarını yaparken, kavram haritalarından yararlanabilir ve kendisi kavram haritası hazırlayabilir.

b) Öğretme-öğrenme sürecinde

Kavram haritası öğretme-öğrenme sürecinde iki şekilde kullanılabilir. Ya hazır kavram haritaları bir öğretim aracı olarak kullanılabilir. Ya da kavram haritası oluşturma bir öğretme ve öğrenme tekniği olarak sınıfta işe koşulabilir.

c) Öğretimin değerlendirme aşamasında

Kavram haritaları din öğretimi değerlendirilmede kullanılabilir. Değerlendirme yapılırken de öğretimin başlangıcında, öğretim esnasında ve öğretim sonunda bir ölçme aracı

¹⁰ Richard, I Arends, a.g.e.

¹¹ M.Zeki Aydın , a.g.e. s:348-351

olarak kavram haritalarından yararlanabilir. Kavram haritaları öğrencilerin ön öğrenmelerini tespit etmede, öğretme-öğrenme sürecinde öğrenmelerdeki değişme ve ilerlemeleri belirlemede ve ders yılı bitiminde hedeflerin gerçekleşme düzeyini belirlemede kullanılabilir.

KAVRAM HARİTALARININ FAYDALARI

Kavram haritalarının faydalarını öğretmen-öğrenci ve öğretim açısından değerlendirmek mümkündür. Buna göre;¹²

A) Öğretmen açısından faydaları

- 1) Öğretmen, öğretmek istediği konuyu kavram haritası formuna sokarak, çerçevesi ve sınırları belirlenmiş hale getirir.
- 2) Öğretilecek bir konuda öğrencilerin düzey ve birikimini tespit etmek, hazır bulunuşluğu belirlemek ve tekrarlara düşmeyi önleyecek ve böylelikle öğretim işini kolaylaştıracaktır.¹³

B) Öğrenci açısından faydaları

- 1) Öğrenci kavram haritaları aracılığıyla bir konuya ilişkin sahip olduğu bilgi birikimini ortaya koyabilir. Var olanın tespiti yapıldıktan sonra öğrenci eski bilgi üzerine eklemeler yaparak konuyla ilgili zihnindeki boşlukları doldurma imkânı bulur.
- 2) Öğrenci bir kavrama ait bilgisinin doğru olup olmadığını kavram haritası yoluyla tespit edebilir.
- 3) Öğrenci bir konuda sahip olduğu kavramlar arasındaki ilişkinin doğru olup olmadığını kavram haritası yoluyla tespit edebilir. Yapılan tespitten sonra da düzeltme yapma imkânı bulur.¹⁴
- 4) Kavram haritaları vasıtasıyla öğrenci, bir ders konusunda geçen kavramları bulmaya ve onları ilişkilendirmeye çalışır.¹⁵
- 5) Kavram haritaları öğrencinin o kavramı tanıyıp tanımadığını ve onunla ilgili neleri bilmediğini açığa çıkartıp fark ettirir.

¹² C.Tosun, R.Doğan , a.g.e. s:13-14

¹³ Özcan Demirel, Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı, 5. Baskı, PagemA Yayıncılık, Ankara, 2003, s.139.

¹⁴ Schuster, Pamela Mc Hugh, Concept Mapping A Critical – Thinking Approach to Care Planning, F. A Davis Company, Philadelphia USA, 2002. s,2

¹⁵ Özcan Demirel, a.g.e, s.138.

- 6) Öğrenci şematik kavram haritası aracılığıyla bir kavramla ilgili bildiklerini bir çatı altında toplayıp birbirleriyle ilintilendirilebilir.
- 7) Kavram haritaları, öğrenmenin gerçekleşmesinden önce öğrencide oluşabilecek yanlış kavramlaştırmaları önleyecektir.¹⁶

C) Öğretim açısından faydaları

- 8) Kavram haritaları, eğitim-öğretim sürecinde eğitimsel bir strateji olarak öğrencilerin kavramsal algılama düzeylerini geliştirmek suretiyle başarılarını arttırmada fayda sağlar.¹⁷
- 9) Kavram haritaları, öğrencileri kendi başlarına kavramları düşünüp, onları ilişkilendirmeye teşvik edeceği gibi öğrencilerin öğrenmeyi öğrenebilmelerini sağlayacaktır.¹⁸
- 10) Kavram haritaları, öğretimde bir değerlendirme aracı olarak da kullanılabilir. Bunun farklı biçimleri olabilir. Örneğin eksik kalmış bir haritayı öğrencilere tamamlamak gibi.
- 11) Kavram haritalama, öğretim planı hazırlama sürecinde önemli aşamaları tanımlama ve değerlendirmede ayrıntılı ve kullanımı kolay bir araçtır.¹⁹

¹⁶ Schuster, a.g.e., s,2-3.

¹⁷ Osman Nafiz Kaya, " Fen Eğitiminde Kavram Haritaları " *Pamukkale Üniv, Eğitim Fak. Dergisi*, sayı. 13, 2003, s, 76.

¹⁸ Özcan Demirel, a.g.e, s.138

¹⁹ C. Tosun, Recai Doğan; a.g.e, s. 14

**ORTAÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİM
PROGRAMI ÜNİTE AÇILIMLARI VE ÖĞRENCİ KAZANIMLARI**

ÖĞRENME ALANI: İNANÇ	
ONBİRİNCİ SINIF ÜNİTE AÇILIMI	ONİKİNCİ SINIF ÜNİTE AÇILIMI
<p>İNSAN VE KADERİ</p> <p>1- Kader ve Kaza Kavramları 2- İnsanın Kaderle İlgili Bazı Özellikleri 2.1- Akıl Sahibi Olmak 2.2- Özgür Olmak 2.3- Sorumlu olmak 3- Kaderle İlişkilendirilen Bazı Kavramlar 3.1- Ömür ve Ecel 3.2- Rızık 3.3- Afet 3.4- Sağlık ve Hastalık 3.5- Başarı ve Başarısızlık 3.6- Tevekkül 3.7- Hayır ve Şer</p>	<p>DÜNYA HAYATI VE AHİRET</p> <p>1- Hayat Amaçsız Değildir 2- Ahiret'e İmanın Dünya Hayatını Anlamlandırmaya Katkısı 3- Yaptıklarımızın Karşılığı Vardır. 4- Yaşatmak ve Yaşamak Bir Sorumluluktur. 5- Ölüm Bir Hayat Gerçeğidir. 6-Öte Dünyaya Uğurlama 6.1- Cenaze Namazı 6.2- Kuran Okumak 6.3- Mevlit Okumak 6.4- Dua Etmek 6.5 Hayır Yapmak 7- Kıyamet 8- Yeni Bir Hayat: Ahiret</p>
ONBİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİ KAZANIMLARI	ONİKİNCİ SINIF ÖĞRENCİ KAZANIMLARI
<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <p>1- Kader ve kaza kavramlarını açıklar. 2- İnsanın kaderle ilgili olarak akıl sahibi, özgür ve sorumlu olmak gibi özelliklerini sorgular. 3- Allah (cc) ve kulun iradesi arasındaki ilişkiyi kavrar. 4- Ecel, ömür, rızık, tevekkül, başarı, başarısızlık, afet, sağlık ve hastalık, hayır ve şer kavramlarının kaderle ilişkisini kurar. 5- Kader ve kaza ile ilgili toplumda yaygın olan yanlış anlamaların neler olduğunu araştırır ve nedenlerini fark eder. 6- Hayır ve şerrin, insanın tercihi ve fiili olduğunu anlar. 7- Kaza ve kader inancının bireyin tedbir almasına engel olmadığını anlar.</p>	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <p>1- Dünya hayatının bir amacı olduğunu fark eder ve kendi hayatının amacını sorgular. 2- Yaşamda kendi amaçlarını belirler. 3- Hayatı anlamlandırmada ahiret inancının önemli bir katkı sağladığının farkında olur. 4- Yapılan iyilik ve kötülüklerin karşılığı olduğu bilincine varır. 5- Yaşamanın bir hak yaşatmanın da bir sorumluluk olduğunun bilincinde olur. 6- Ölümün kaçınılmaz olduğunu bilir ve hayatta kalıcı eserler bırakmak için çalışır. 7- Dünyadan ayrılan kişiler için yapılan dini uygulamaları örnekleriyle açıklar. 8- Cenaze namazına katılmanın dini ve insani bir görev olduğunun bilincine varır. 9- Kuran ve mevlit okumak, dua etmek, hayır yapmak gibi dini uygulamaları tanır. 10- Ölen birisinin yakınlarına başsağlığı diler ve üzüntüsünü paylaşır. 11- Kıyamet ve ahiret kavramlarının anlamlarını kavrar ve sorumluluk bilinciyle hareket eder. 12- Ahiretin varlığını Kuran-ı Kerimden ayetlerle ve evrenden örneklerle delillendirir.</p>

ÖĞRENME ALANI: İBADET	
ONBİRİNCİ SINIF ÜNİTE AÇILIMI	ONİKİNCİ SINIF ÜNİTE AÇILIMI
<p>İSLAMDA İBADETLERİN FAYDALARI</p> <p>1- İbadetlerin Bireysel Faydaları 1.1- İbadetler İnsanın Yaratana İle İlişisini Güçlendirir. 1.2- İbadetler İnsanın İç Huzurunu Güçlendirir. 1.3- İbadetler İnsanda Güven Duygusunu Geliştirir. 1.4- İbadetler İnsanda Sorumluluk Bilincini Geliştirir.</p> <p>2- İbadetlerin Toplumsal Faydaları 2.1- İbadetler Güzel Ahlakın Gelişmesine Katkıda Bulunur. 2.2- İbadetler Kötülüklerden alıkoyar. 2.3- İbadetler Sabrı ve Dindarlığı Öğretir. 2.4- İbadetler Sosyal Yardımlaşmayı Teşvik Eder. 2.5- İbadetler Kaynaşmaya Katkıda Bulunur.</p>	<p>DİNLERDE İBADETLER</p> <p>1- Dinlerde ibadetler 1.1- Dua ve Namaz 1.2- Oruç 1.3- Hac 1.4- Sadaka 1.5- Kurban</p> <p>2- Dinlerde ibadet Yerleri 3- Dinlerde Önemli Günler ve Geceler</p>
ONBİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİ KAZANIMLARI	ONİKİNCİ SINIF ÖĞRENCİ KAZANIMLARI
<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <p>1- İbadetlerin amacını kavrar. 2- İbadetlerin bireysel ve toplumsal faydalarını irdeler. 3- İbadetlerin bireysel ve toplumsal faydalarına örnekler verir. 4- İbadetlerin bireye iç huzuru sağladığını ve kendine güveni geliştirdiğini fark eder. 5- İbadetin kendi hayatındaki faydalarını irdeler. 6- Toplumda yaşanan sorunları gözlemleyerek hangi ibadetlerle çözüm sağlanabileceğine yönelik öneriler getirir.</p>	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <p>1- Dinlerde ibadetlerin var olduğunu fark eder ve örnekler verir. 2- Dua kavramını açıklar. 3- Dinlerde ortak olan ibadetleri fark ederek benzer ve farklı yönleriyle karşılaştırır. 4- Dinlerdeki sadaka türlerini açıklar ve örnekler verir. 5- Çeşitli dinlerde ibadetlerin yapıldığı mekanlara örnekler verir. 6- Çeşitli dinlerde önemli gün ve geceler bulunduğunu fark eder ve örnekler verir. 7- Farklı dinlerden olanların ibadet hakkına saygılı olur.</p>

ÖĞRENME ALANI: HZ. MUHAMMED (S.A.V)	
ONBİRİNCİ SINIF ÜNİTE AÇILIMI	ONİKİNCİ SINIF ÜNİTE AÇILIMI
<p>HZ. MUHAMMED'İN (S.A.V) ÖRNEKLİĞİ</p> <p>1- Kuran'da Örnek İnsan ve Özellikleri 2- Hz. Muhammed Bizim İçin Bir Örnektir. 2.1- Hz. Muhammed'in (s.a.v) Güvenilirliği 2.2- Hz. Muhammed'in (s.a.v) Merhametliliği 2.3- Hz. Muhammed'in (s.a.v) Adaletli Oluşu 2.4- Hz. Muhammed'in (s.a.v) Kolaylaştırıcılığı 2.5- Hz. Muhammed'in (s.a.v) Hoşgörüsü 2.6- Hz. Muhammed'in (s.a.v) Sabrı ve Kararlılığı 3- Kültürümüzde Hz. Muhammed (s.a.v) Sevgisi 4- Kültürümüzde Ehl-i Beyt Sevgisi</p>	<p>HZ. MUHAMMED'İ (S.A.V) ANLAMA</p> <p>1- Hadis ve Sünnet 2- Hz. Muhammed'in (s.a.v) Davranışlarının Yerel ve Evrensel Boyutu 3- Dinin Anlaşılmasında Sünnetin Önemi 4- Hz. Muhammed'i (s.a.v) Nasıl anlamalıyız 5- Başlıca Hadis Kaynakları</p>
ONBİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİ KAZANIMLARI	ONİKİNCİ SINIF ÖĞRENCİ KAZANIMLARI
<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <p>1- Hz. Muhammed'in (s.a.v) İslam'ı anlamada örnek teşkil ettiğini kavrar. 2- Hz. Peygamberin olaylar karşısındaki davranışlarından hareketle kişiliğiyle ilgili çıkarımlarda bulunur. 3- Hz. Peygamberin kendisine verilen görevi yerine getirmedeki sorumluluk bilincini örneklerle açıklar. 4- Kültürümüzde Hz. Muhammed (s.a.v) sevgisini Hoca Ahmet Yesevi, Yunus emre, Mevlana, Hacı Bektaş Veli, Nesimi, Hatayi vb. den örneklerle açıklar. 5- Ehl-i Beyt kavramının içeriğini açıklar. 6- Türk kültüründe Ehl-i Beyt sevgisinin çeşitli tezahürleri olduğunu fark eder.</p>	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <p>1- Hadis ve Sünnet kavramlarının anlamını örneklerle açıklar 2- Hz. Muhammed'in (s.a.v) sünnetlerinden ve hadislerinden örnekler verir. 3- Hz. Muhammed'in (s.a.v) sözlerinin ve davranışlarının inceliklerini anlayarak onu model alır. 4- Sünnet ve Hadislerin, Kuran'ı ve İslam'ı anlamak bakımından önemini irdeler. 5- Hz. Peygamberin özelliklerinden hangilerine kendisinin de özen gösterdiğini belirler. 6- Hz. Muhammed'in (s.a.v) çeşitli olaylar karşısındaki farklı söz ve davranışlarının nedenlerini irdeler. 7- Literatürümüzde yer alan temel hadis kitaplarını tanıır.</p>

ÖĞRENME ALANI: VAHİY VE AKIL	
ONBİRİNCİ SINIF ÜNİTE AÇILIMI	ONİKİNCİ SINIF ÜNİTE AÇILIMI
<p>İSLAM DÜŞÜNCESİNDE YORUMLAR</p> <p>1. İslâm Düşüncesinde Yorum Farklılıklarının Sebepleri</p> <p>1.1. İnsanın Yapısından Kaynaklanan Sebepler</p> <p>1.2. Sosyal Sebepler</p> <p>1.3. Kültürel Sebepler</p> <p>1.4. Coğrafi Sebepler</p> <p>1.5. Siyasî Sebepler</p> <p>1.6. Dinî Metinlerden Kaynaklanan Sebepler</p> <p>2. İslâm Düşüncesinde Siyasî-İtikâdî Yorumlar</p> <p>2.1-Haricîlik, 2.2. Şîilik , 2.3. Mu'tezile</p> <p>2.4. Maturîdilik, 2.5. Eş'ârîlik</p> <p>3. İslâm Düşüncesinde Amelî-Fikhî Yorumlar</p> <p>3.1. Caferilik, 3.2. Hanefîlik, 3.3. Malikîlik</p> <p>3.4. Şafîîlik, 3.5. Hanbelîlik</p> <p>4. İslâm Düşüncesindeki Yorumları Birleştiren Unsurlar</p> <p>4.1. Tevhit, 4.2. Nübüvvet, 4.3. Kur'an</p> <p>4.4. Ahiret</p>	<p>İSLÂM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFÎ YORUMLAR</p> <p>1. Tasavvufî Düşüncenin Oluşumu</p> <p>2. Tasavvufî Düşüncede Allah-Varlık İlişkisi</p> <p>3. Tasavvufî Düşüncenin Ahlâkî Boyutu</p> <p>4. Kültürümüzde Etkin Olan Tasavvufî Yorumlar</p> <p>4.1. Yesevîlik Düşüncesi</p> <p>4.2. Mevlevîlik Düşüncesi</p> <p>4.3. Alevîlik-Bektaşîlik Düşüncesi</p> <p>4.4. Ahîlik</p> <p>5. Birlikte Yaşama ve Hoşgörü Kültürü</p> <p>Okuma Metni: Hacı Bektaş Veli'nin <i>Makâlâtında</i> "Dört Kapı Kırk Makam" (bk. s.97)</p>
ONBİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİ KAZANIMLARI	ONİKİNCİ SINIF ÖĞRENCİ KAZANIMLARI
<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <p>1- İslam düşüncesindeki yorum farklılıklarının nedenlerini sorgular.</p> <p>2- İslam'ın dinamik bir din olduğunu her zaman ve mekanda yeniden anlaşılması ve usulüne göre yorumlanması gerektiğini bilir.</p> <p>3- Dinin yanlış anlaşılmasının ortaya çıkaracağı sorunları kestirir.</p> <p>4- Haricilik, Şiilik, Mu'tezile, Maturidilik ve Eş'ârîliğin inançla ilgili yorumlar olduğunu kavrar.</p> <p>5- Caferilik, Hanefilik, Malikilik, Şafiiilik ve Hanbelilik gibi amelî fikhî yorum farklılıklarının sebep ve sonuçlarını araştırır.</p> <p>6- İnanç ve fıkıhla ilgili oluşumların dini düşüncede zenginlik ve dinde çoğulculuk olduğunu bilincine varır.</p> <p>7- İslam düşüncesindeki yorumların ortak ve değişmez ilkelerini fark eder.</p> <p>8- İslam düşüncesinde ortaya çıkan mezhebi yorumların, İslam'la özdeşleştirilemeyeceğini kavrar.</p>	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <p>1- İslam düşüncesinde çeşitli tasavvufî yorumların ortaya çıkış nedenlerini açıklar.</p> <p>2- Tanrı-Varlık ilişkisini Yaratıcı-Yaratan ilişkisi çerçevesinde açıklar.</p> <p>3- Yesevilik, Mevlevilik ve Alevilik-Bektaşiliğin tasavvufî bir oluşum olduğunu fark eder.</p> <p>4- İslam düşüncesinde ortaya çıkan tasavvufî yorumların, İslam'la özdeşleştirilemeyeceğini anlar.</p> <p>5- Birlikte yaşama ve hoşgörü bilincini kazanır ve bununla ilgili Türk Tasavvuf Anlayışı'ndan örnekler verir.</p> <p>6- İslam düşüncesindeki farklı yorumların dinde zenginlik ve dinde çoğulculuk olduğunu kavrar.</p>

ÖĞRENME ALANI: AHLÂK VE DEĞERLER	
ONBİRİNCİ SINIF ÜNİTE AÇILIMI	ONİKİNCİ SINIF ÜNİTE AÇILIMI
<p>İSLAM VE BARIŞ</p> <p>1. Barış İçinde Yaşamak Bir İhtiyaçtır. 2. İslâm Barışa ve Birlikte Yaşamaya Önem Verir. 3. Bir İnsanın Yaşamasını Sağlamak, Bütün İnsanlara Hayat Vermek Gibidir. 4. Hz. Muhammed Bir Barış Elçisidir. 5. Zorunlu Olmadıkça Savaş Bir İnsanlık Suçudur. Okuma Metni: Barış ve Kardeşlik(bk.s.95)</p>	<p>TÖVBE VE BAĞIŞLAMA</p> <p>1- İnsan Hata Yapabilen Bir Varlıktır. 2- Tövbe Hatadan Dönme Ve İyiye Dönme Erdemidir. 3- Allah (cc) Bağışlayıcıdır. Bağışlayanı Sever. 4- Bağışlama İnsanı Yüceltir. 5- Bağışlama Bireysel ve Toplumsal Hoşgörünün Temelidir. 6- İyilikler Kötülükleri Giderir.</p>
ONBİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİ KAZANIMLARI	ONİKİNCİ SINIF ÖĞRENCİ KAZANIMLARI
<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <p>1- Barışın insanlık için önemini açıklar. 2- İslam'ın bir barış dini olduğu gerçeğini Kur'an ve hadislerden örneklerle destekler. 3- İslam'ın barışsever bir kişilik öngördüğünü fark eder ve buna uygun davranışlar sergiler. 4- İslam'ın yaşama hakkına verdiği değeri yorumlar. 5- İslam'ın sosyal çevresiyle uyumlu ve barışık bireyler yetiştirmeyi hedeflediğini açıklar. 6- Hz. Muhammed'in barışçı kişiliğini örneklerle açıklar. 7- Atatürk'ün barışa verdiği önemi örneklerle açıklar. 8- Hoca Ahmet Yesevi, Yunus Emre, Mevlana, Hacı Bektaş Veli, Cabbar Kulu vb. barışla ilgili mesajlarından ve yaşantılarından örnekler verir. 9- Zorunlu olmadıkça savaşın bir insanlık suçu olduğunu kavrar.</p>	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <p>1- Kendisinin de hata yapabilen bir varlık olduğunu farkına varır. 2- Hatasından dönmenin bir erdem olduğunu kavrar. 3- Tövbe ve bağışlama eylemlerinin tamamen kendi iç dünyası ile ilgili olduğu sonucuna varır. 4- Tövbe yoluyla iç dünyasını Allah'a (cc) nasıl açacağını bilir. 5- Tövbe etmesinin her zaman ve her yerde mümkün olduğunu fark eder. 6- Tövbe ve bağışlamanın sevgi temelli bir eylem olduğunu fark eder. 7- Tövbe ve Bağışlamanın Allah'a (cc) insanlara ve bütün varlıklara karşı sevgi ve yakınlık kazandıracığı sonucuna varır. 8- Bağışlamayı başaran bireylerin oluşturduğu bir toplumda hoşgörünün hakim olacağını fark eder. 9- Tövbe ve Bağışlamanın verdiği huzur ve mutluluk duygusunu yaşar. 10- İyiliklerin kötülükleri giderdiğini bilir ve güzel davranışlar geliştirir. 11- Tövbe ile ilgili ayet ve hadisleri araştırarak sınıfta arkadaşlarıyla paylaşır.</p>

ÖĞRENME ALANI: DİN VE LAİKLİK	
ONBİRİNCİ SINIF ÜNİTE AÇILIMI	ONİKİNCİ SINIF ÜNİTE AÇILIMI
<p>ATATÜRK VE CUMHURİYET DÖNEMİ DİN HİZMETLERİ</p> <p>1- Diyanet İşleri Başkanlığı</p> <p>1.1. Kuruluşu</p> <p>1.2. Din Görevlileri</p> <p>2- Dinî Yayınlar</p> <p>2.1- Türkçe Tefsir ve Meal Çalışmaları</p> <p>2.2- Türkçe Hadis Kitabı Çalışması</p> <p>3- Hutbelerin Türkçe Okunması</p> <p>Okuma Metni: "Atatürk'ün Balıkesir Hutbesi" (bk. s.96)</p>	<p>ATATÜRK VE DİN ÖĞRETİMİ</p> <p>1- Atatürk'ün Dinin Anlaşılmasına Verdiği Önem</p> <p>2- Atatürk'ün Okulda Din Öğretimine Verdiği Önem</p> <p>3- Atatürk'ün Din Bilginlerine Verdiği Değer</p>
ONBİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİ KAZANIMLARI	ONİKİNCİ SINIF ÖĞRENCİ KAZANIMLARI
<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <p>1- Atatürk'ün Diyanet İşleri başkanlığını kurdurmasının amacını kavrar.</p> <p>2- Din hizmetlerini yerini getiren diyanet işleri başkanı, müftü, vaiz, imam, müezzin, kayyım gibi din görevlilerinin yürüttükleri hizmetleri tanırlar.</p> <p>3- Atatürk'ün Türk halkının dini daha iyi öğrenmesi için Türkçe meal, tefsir, ve hadis kitabı hazırlatılması çalışmalarını başlattığını örneklerle açıklar.</p> <p>4- Atatürk'ün hutbelerin Türkçeleştirilmesi uygulamasını başlatma nedenlerini açıklar.</p>	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <p>1- Atatürk'ün dinin doğru anlaşılmasına verdiği önemi fark eder.</p> <p>2- Atatürk'ün din öğretiminin okulda verilmesini isteme nedenlerini kavrar.</p> <p>3- Atatürk'ün uzman din bilginlerine verdiği önemi ve onun bu konudaki sözlerini açıklar.</p>

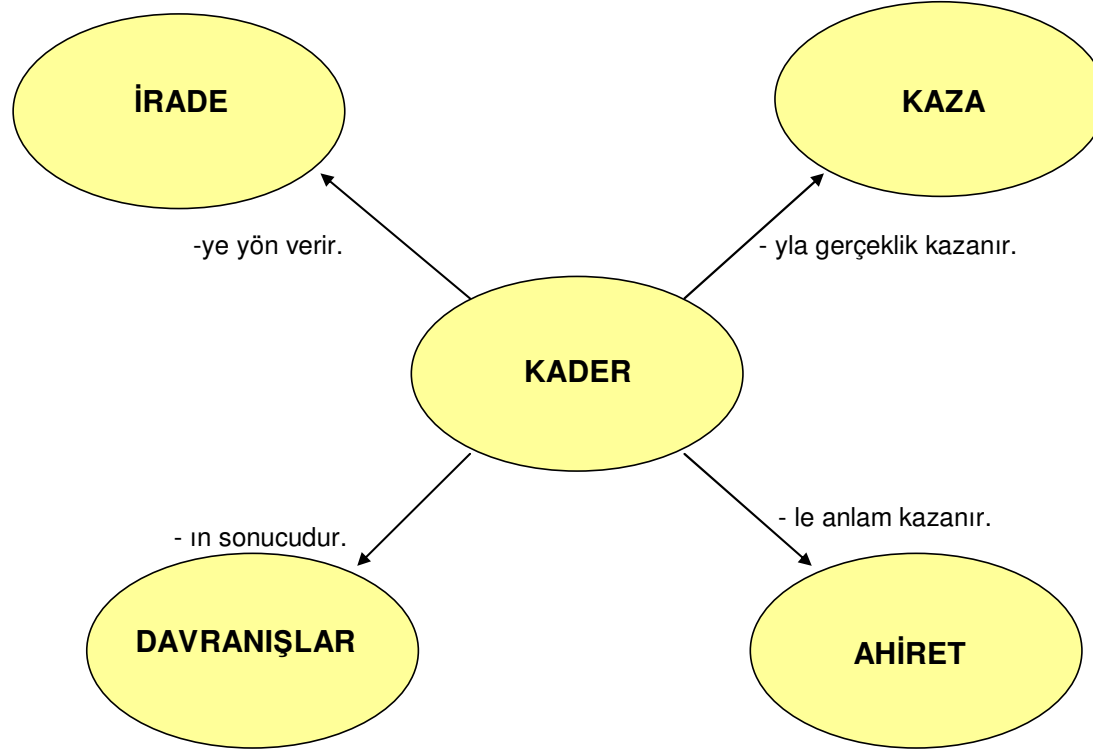
ÖĞRENME ALANI: DİN, KÜLTÜR VE MEDENİYET

ONBİRİNCİ SINIF ÜNİTE AÇILIMI	ONİKİNCİ SINIF ÜNİTE AÇILIMI
İSLÂM VE ESTETİK 1- Evrendeki Ölçü ve Ahenk 2- İnsan ve Estetik 3- Kur'an ve Güzellik 4- Hz. Muhammed ve Güzellik 5- Yaşamda Güzellik 5.1- Sözde Güzellik 5.2- Davranışta Güzellik 5.3- İş ve Üründe Güzellik 6- İslâm Medeniyetinde Estetik 6.1- Mimarî 6.2- Edebiyat 6.3- Musikî 6.4- Hat, Tezhip ve Minyatür Okuma Metni: Mimar Sinan	YAŞAYAN DİNLER VE BENZER ÖZEL 1- Yaşayan Dinlere Genel Bir Bakış 1.1- İbrahimî Dinler: Yahudilik, Hristiyanlık ve İslâm 1.2- Hint Dinleri: Hinduizm, Budizm, Caynizm, Sihizm 1.3- Çin ve Japon Dinleri: Taoizm, Konfüçyanizm, Şintoizm 1.4- Geleneksel Dinler 2- Dinlerin Benzer Özellikleri 2.1- İnanç Özellikleri 2.1.1- Tanrı, 2.1.2- Kutsal Kitap 2.1.3- Peygamberlik, 2.1.4- Ahiret 2.2- Ahlâk Özellikleri 3- Dinlerde Çevre Bilinci 4- Küreselleşen Dünyada Dinler Arası İlişkiler
ONBİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİ KAZANIMLARI	ONİKİNCİ SINIF ÖĞRENCİ KAZANIMLARI
Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1- Evrende her şeyin bir ölçüsü olduğuna örnekler verir. 2- Evrende varlıklar arasındaki uyum ve ahengi gözlemler. 3- İnsandaki estetik duygusunun hayata yansıyan somut özelliklerine ilişkin örnekler verir. 4- Kur'an'daki güzellik vurgusunu estetiğin bir değer olarak önemsendiğini ayetlerden yararlanarak açıklar. 5- Hz. Muhammed'in (s.a.v) her durumda güzel olanı hayatına taşıma çabasına örnekler verir. 6- Güzel sözlerle iletişim kurmanın İslam'ın temel amaçlarından biri olduğunu ayet ve hadislerle açıklar. 7- Dini doğru anlamada ve anlatmada Türkçe'yi doğru ve etkili kullanmanın önemini fark eder. 8- Güzel davranışta bulunanların ve güzel iş yapanların ödüllendirileceğine ilişkin ayet meallerini yorumlar. 9- Söz ve davranışlarında güzel ve estetik olanı uygulamaya özen gösterir. 10- İslam medeniyetinde, mimari, edebiyat, musikî, hat, tezhip ve minyatür sanatından hayatın çeşitli alanlarına yansıyan güzelliklere örnekler verir.	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1- Günümüzdeki başlıca dinleri tanıır ve yaygın olarak buldukları ülkeleri gösterir. 2- İbrahimî dinlerin tarihi gelişim sürecindeki genel özelliklerini ve kökensel ilişkilerini fark ederek örneklerle açıklar. 3- Hint dinleri olarak nitelenen Hinduizm, Budizm, Caynizm ve Sihizmin genel özelliklerini tanıır. 4- Çin ve Japon dinleri olarak nitelenen Taoizm, Konfüçyanizm ve Şintoizm'in genel özelliklerini açıklar. 5- Geleneksel dinleri sıralar. 6- İlahi dinlerin inanç, ibadet ve ahlak özellikleri bulunduğunu fark eder. 7- Dinlerin ortak evrensel ahlak ilkelerinin neler olduğunu belirler. 8- Dinlerdeki tanrı, ahiret, peygamberlik ve kutsal kitap inançlarını karşılaştırır. 9- Çevresinde bulunan farklı inançlara sahip insanların düşüncelerine saygı gösterir. 10- Toplumsal barış ve huzurun sağlanması inanca saygının önemini kabul eder. 11- Dinlerin çevrenin korunmasına gösterdiği önemi fark eder ve örneklendirir. 12- Küreselleşen dünyada dinler arası ilişkilerin önemini fark eder. 13- İstirarcı misyonerlik faaliyetleri hakkında bilgi sahibi olur.

**ORTAÖĞRETİM DİN
KÜLTÜRÜ ve
AHLÂK BİLGİSİ**

**11. SINIF
ÜNİTELERİYLE**

**İLGİLİ KAVRAM
HARİTALARI**

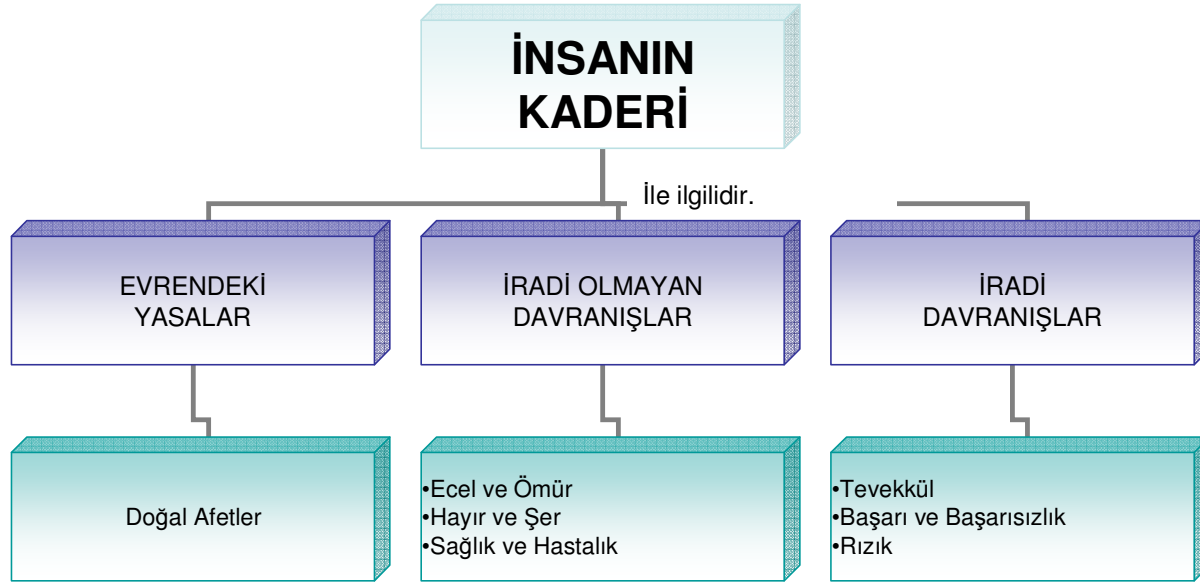

Ayet : “ Her şeyi yaratıp, ona bir nizam veren ve mukadderatını tayin eden Allah (c.c) yüceler yücesidir. ” 25/2

Atasözü : Kaderinde varsa, kaşığına o çıkar.

Kaderin yaptığını kimse yapamaz.

Kaderle ilgili kavram haritası

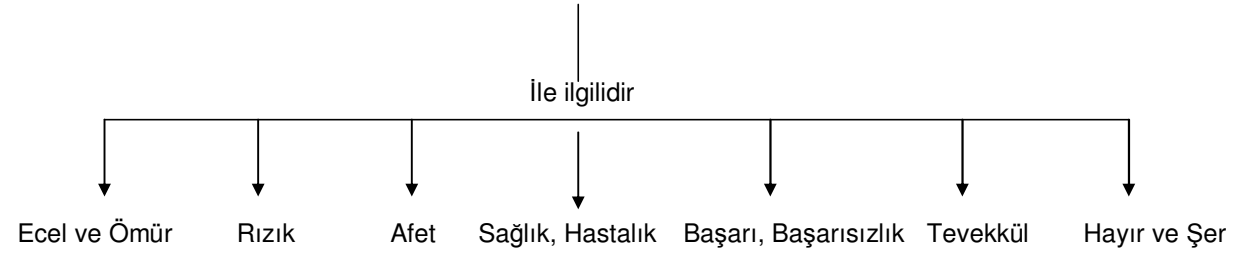
Ayet: “ Yeryüzünde yürüyen her canlının rızkı, yalnızca Allah’ın (c.c) üzerinedir. “ 11/6

Ayet: “ Her ümmetin bir eceli vardır. Ecelleri gelince ne bir an geri kalırlar, ne de bir an ileri gidebilirler.” 7/34

Atasözü: “ Kısmetinse gelir Hint’ten Yemen’den,
Kısmetin değilse ne gelir elden.”

İnsanın Kaderiyle İlgili Kavram Haritası

KADER

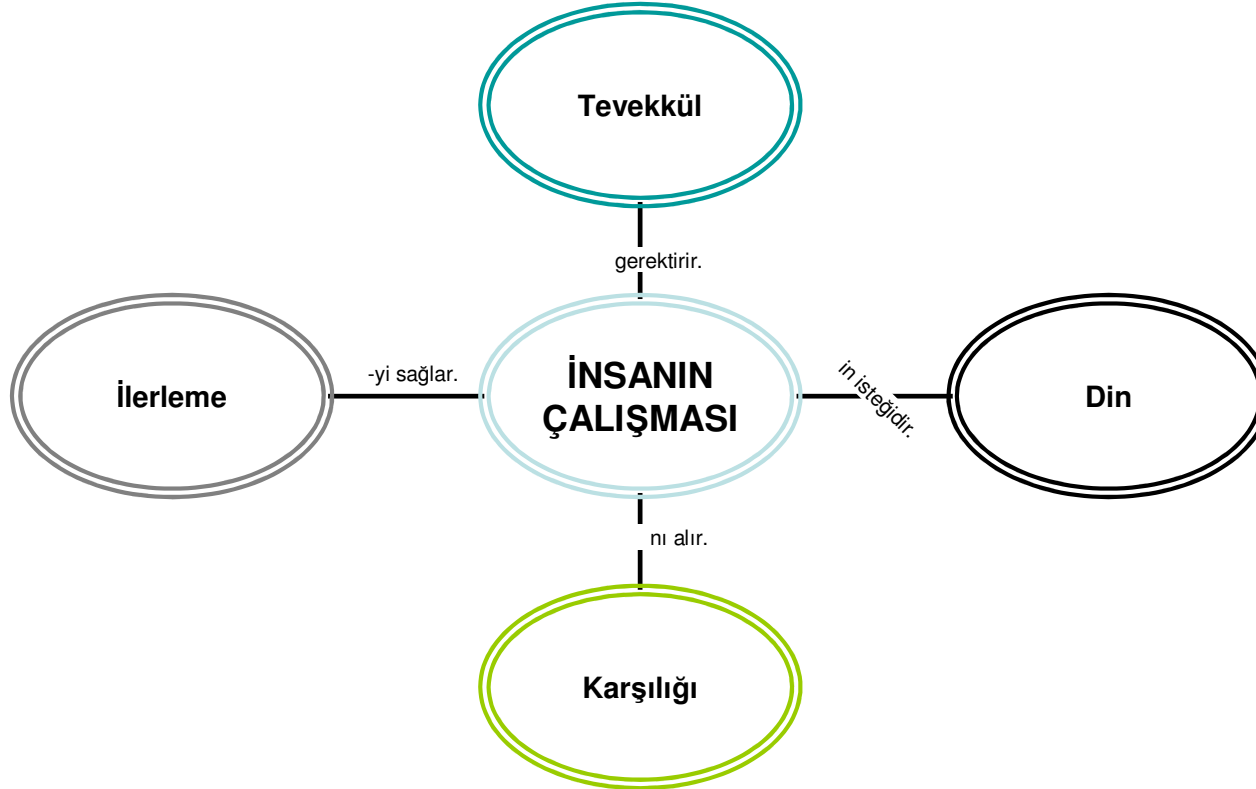
Ayet: “ Gayb’ın anahtarları Allah’ın yanındadır. Onun için gaybı ancak O bilir. O, karada ve denizde ne varsa hepsini bilir. O’nun ilmi dışında bir yaprak dahi düşmez. Yerin karanlıkları içindeki tek bir tane, yaş ve kuru ne varsa hepsi apaçık bir kitaptadır.” 6/59

Kaderle ilgili kavram haritası

Ayet: “ İnsan kendisinin başıboş bırakılacağını sanır.” 75/36
Atasözü :”Takdirle yazılan ,tedbirle bozulmaz”

İnsanın Kaderini etkileyen bazı özelliklerini gösteren Kavram Haritası

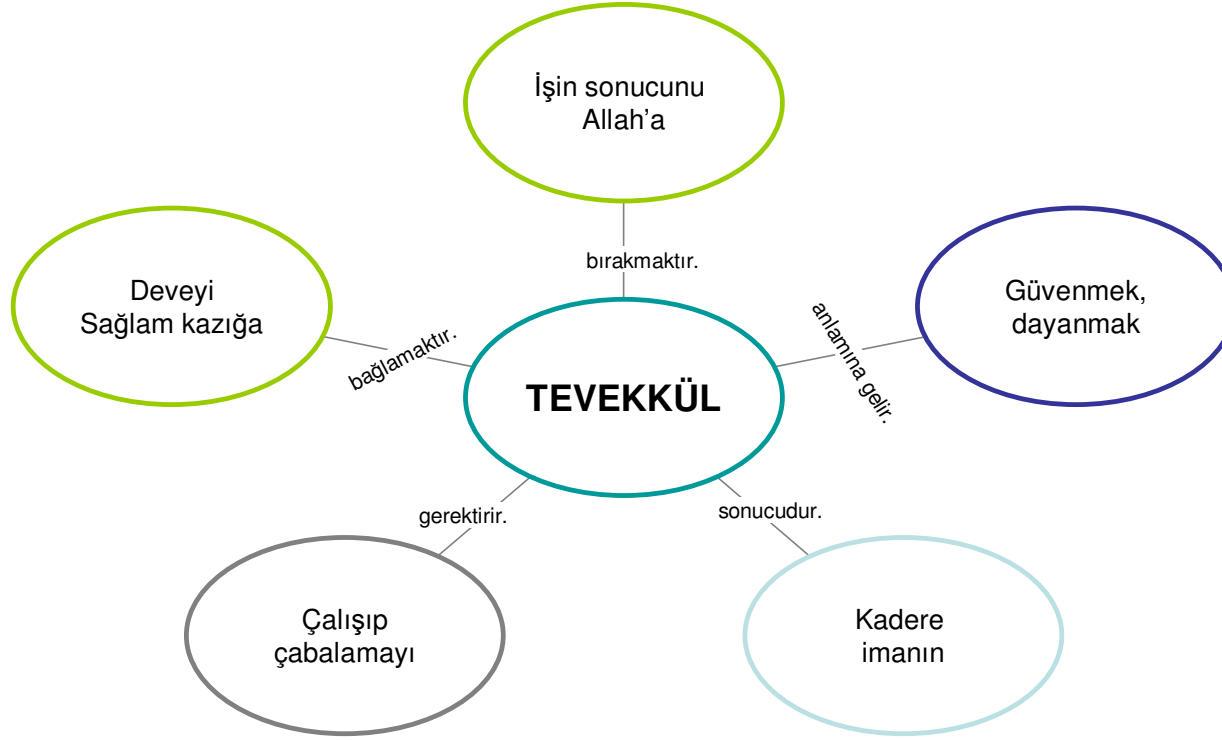
Ayet: “ İnsan ancak çalıştığına erişir.” 53/39

Atasözü : “Çalışan dağ aşmış, çalışmayan yol şaşmış”

Atasözü : “Yarın ölecekmiş gibi ibadet et,

Hiç ölmeyecekmiş gibi çalış.”

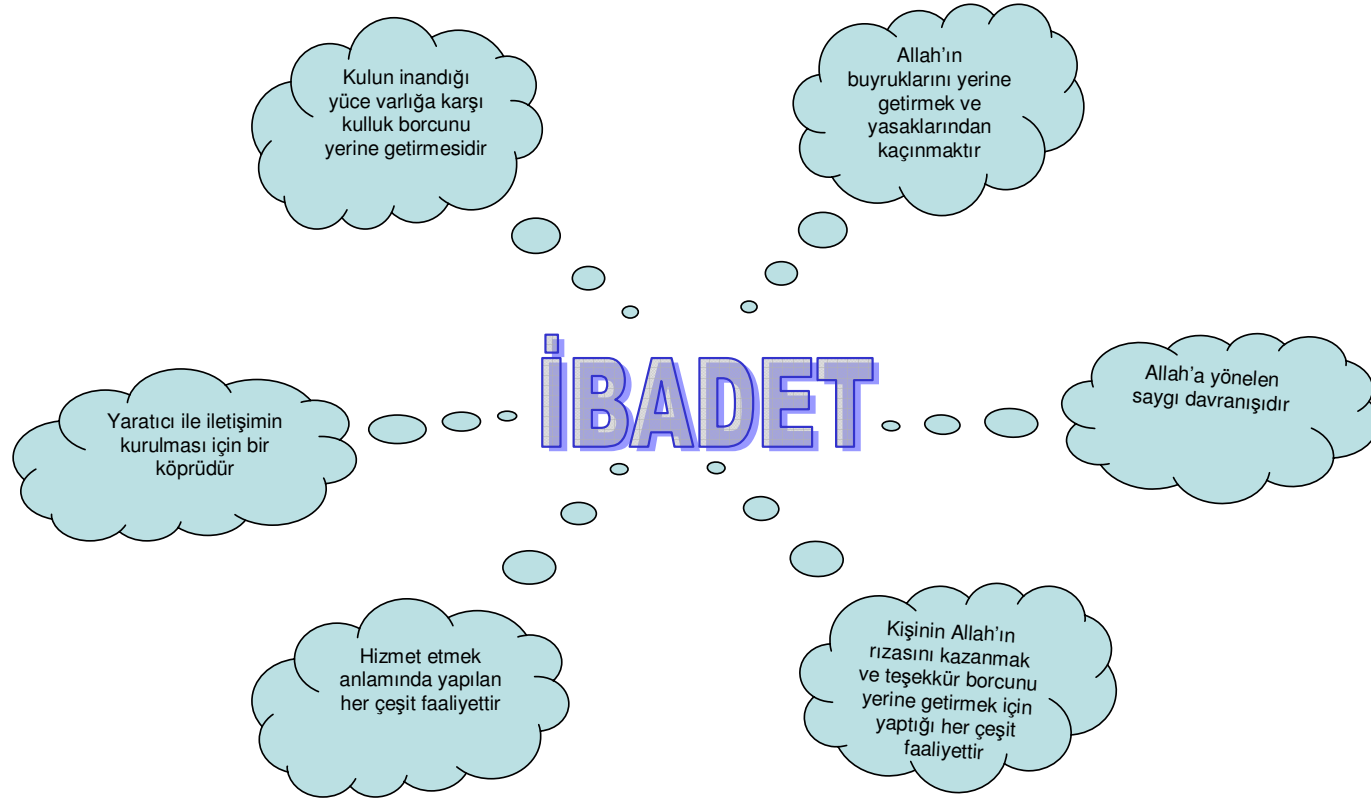
İnsanın Çalışmasıyla ilgili kavram haritası

Ayet : “ Kararını verdiğin zaman Allah’a (c.c) tevekkül et. Şüphesiz Allah, (c.c) kendisine tevekkül edenleri sever.” 3/159

Atasözü : Kaderinde varsa, kaşığına o çıkar.
Kaderin yaptığını kimse yapamaz.

Tevekkülle ilgili kavram haritası

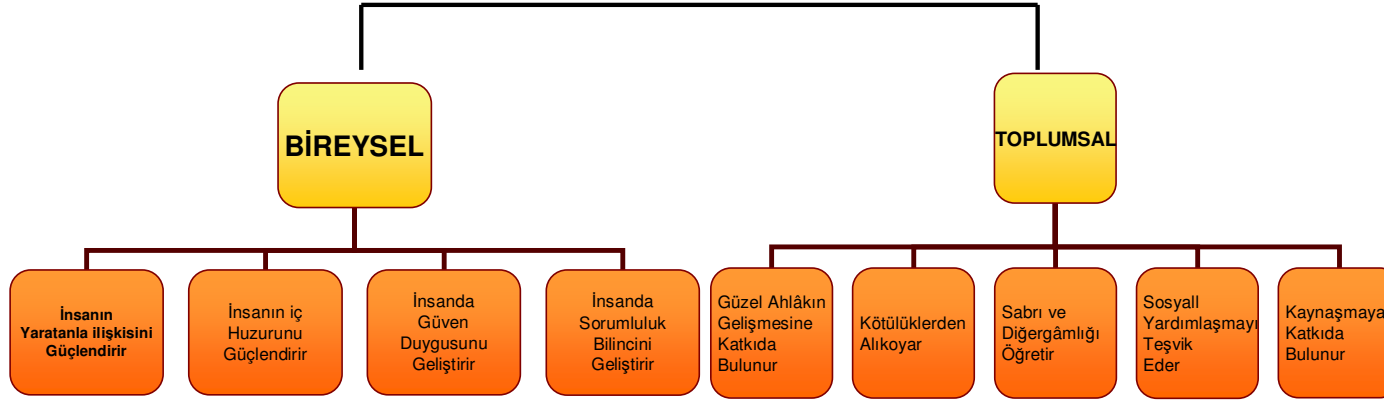
Ayet: “ Ben cinleri ve insanları ancak bana kulluk etsinler diye yarattım. “ 51/56

Ayet: “ Ve sana ölüm gelinceye deyin Rabbine ibadet et.” 15/99

Ayet: “ Ey inananlar inkarcılar istemese de, dini yalnız Allah'a (c.c) has kılarak O'na yalvarın.” 40/14

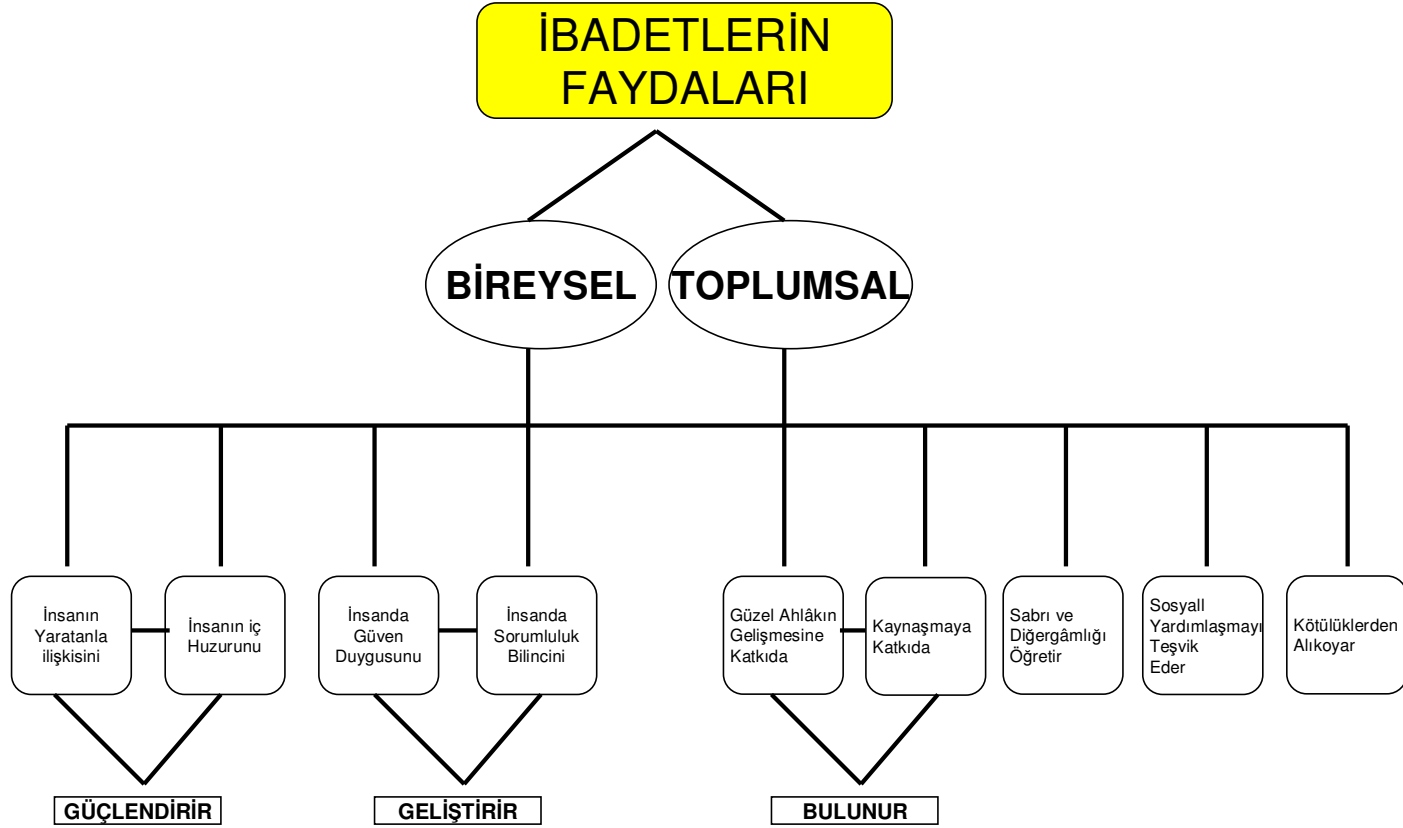
İbadetle İlgili Kavram Haritası

İSLAMDA İBADETLERİN FAYDALARI

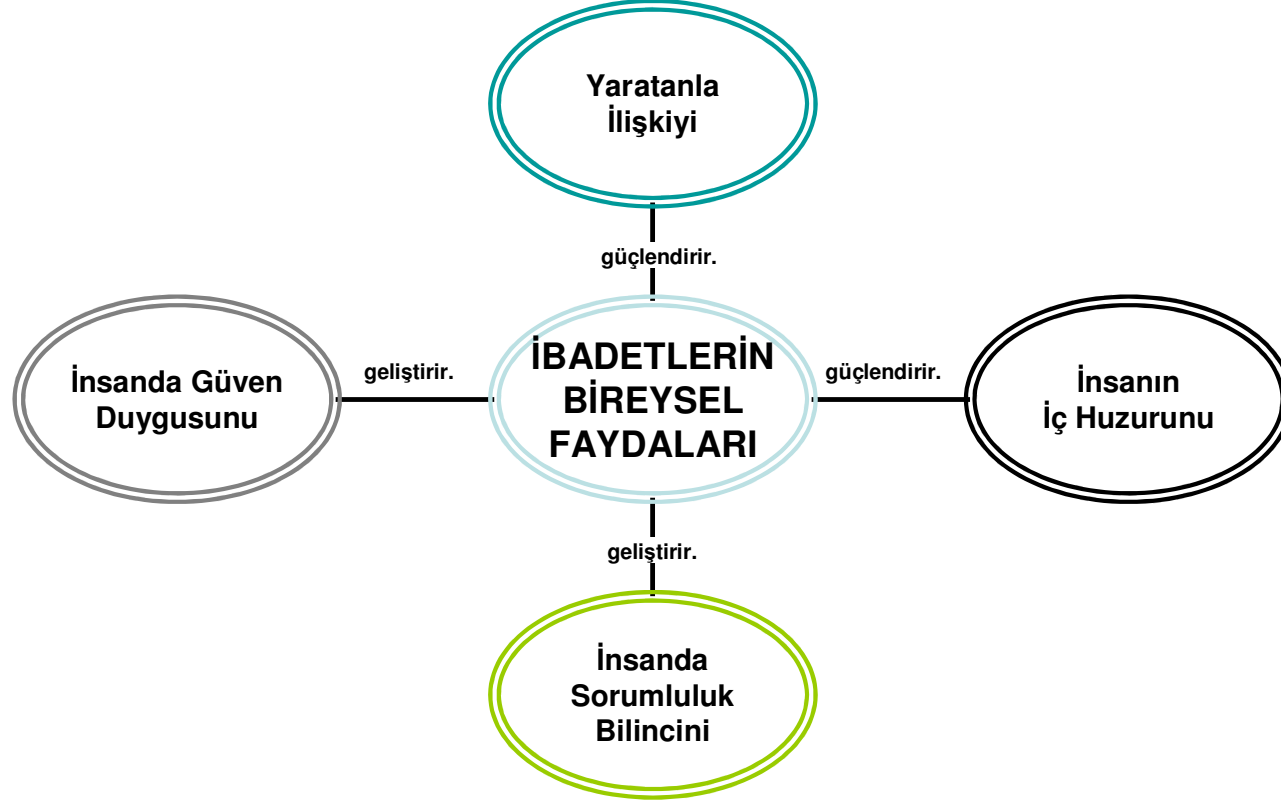

Ayet: “ Muhakkak ki namaz, hayasızlıktan ve kötülükten alıkoyar. Allah’ı anmak elbette en büyük ibadettir.” 29/45

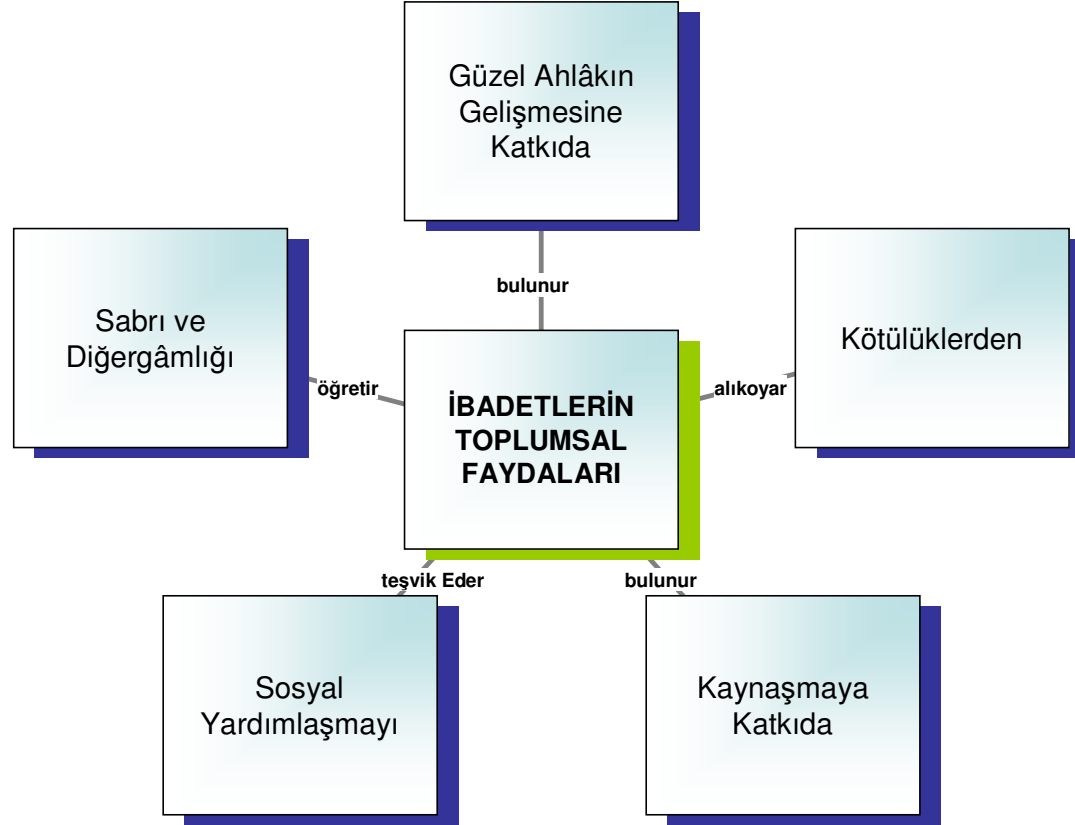
İslam’da İbadetlerin Faydalarıyla İlgili Kavram Haritası

İbadetlerin Faydalarını gösteren Kavram Haritası

İbadetlerin Bireysel Faydalarını gösteren Kavram Haritası

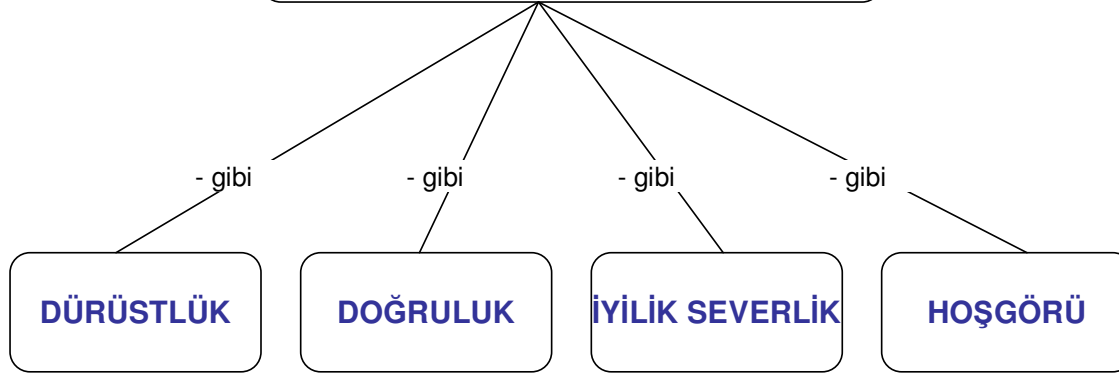

İbadetlerin Toplumsal Faydalarını gösteren Kavram Haritası

İBADETLER

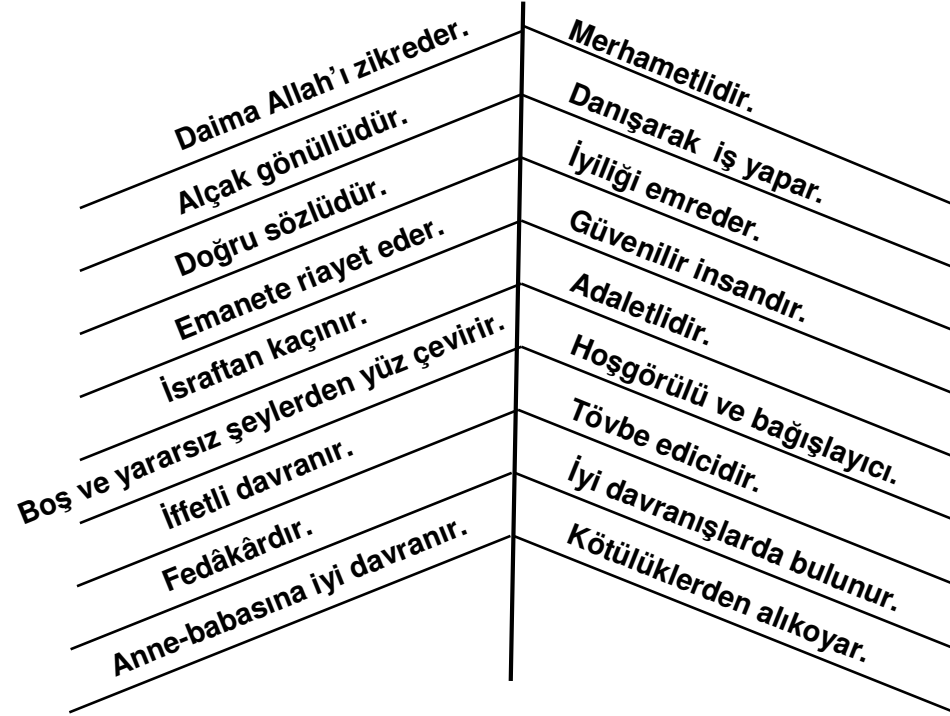
ilkeleri kazandırır.

GÜZEL AHLÂK

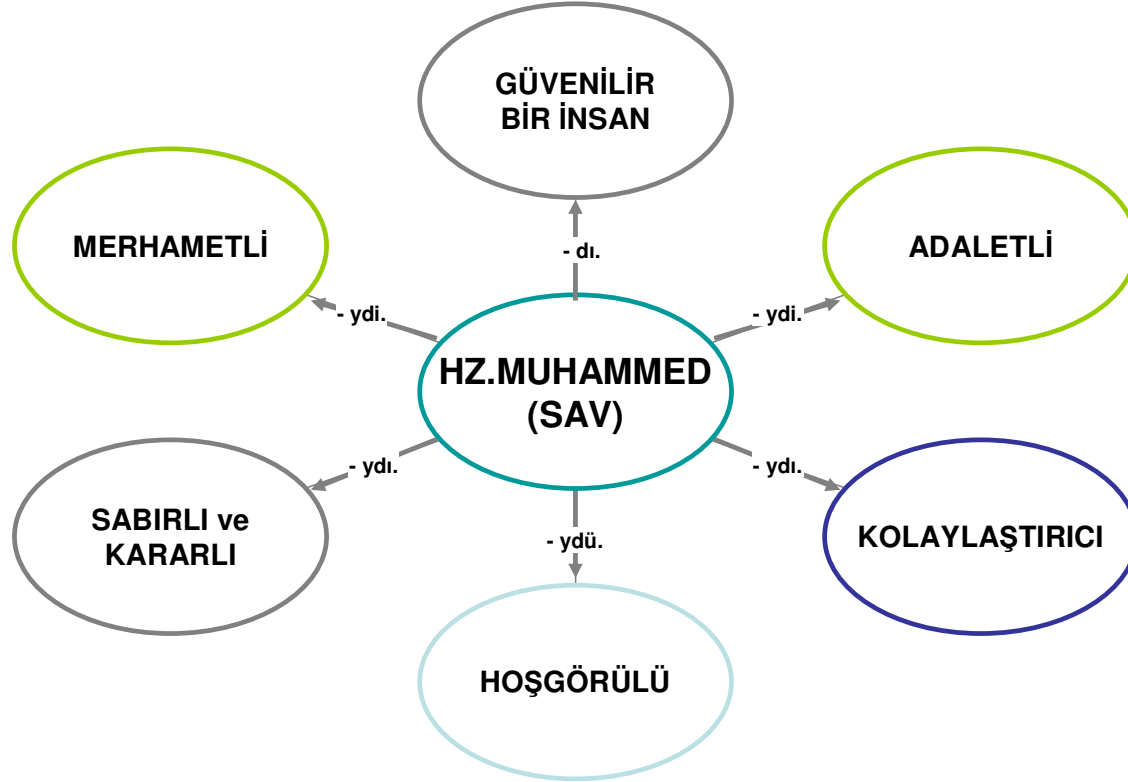
İbadetlerin güzel ahlâkın gelişmesine katkıda bulunduğunu gösteren Kavram Haritası

ÖRNEK İNSAN

Ayet: “ Müminler ancak Allah (c.c) anıldığı zaman yürekleri titreyen, kendilerine Allah'ın (c.c) ayetleri okunduğunda imanlarını arttıran ve yalnız Rablerine dayanıp güvenen kimselerdir.” 8/2

Kur'an 'da Örnek İnsanın içeriğini gösteren Kavram Haritası

Ayet: “ And olsun size kendinizden öyle bir peygamber gelmiştir ki, sizin sıkıntıya uğramanız ona çok ağır gelir. Çünkü O, size çok düşkün, müminlere karşı çok şefkatli ve merhametlidir.” 9/128

Hız.Muhammed (S.A.V) ahlâkî özelliklerini gösteren Kavram Haritası

**HZ.MUHAMMED'İN
(S.A.V) AHLÂKI**

↓ gibi esaslara

DAYANIR

Güvenilir Olma

Merhametli Olma

Adaletli Olma

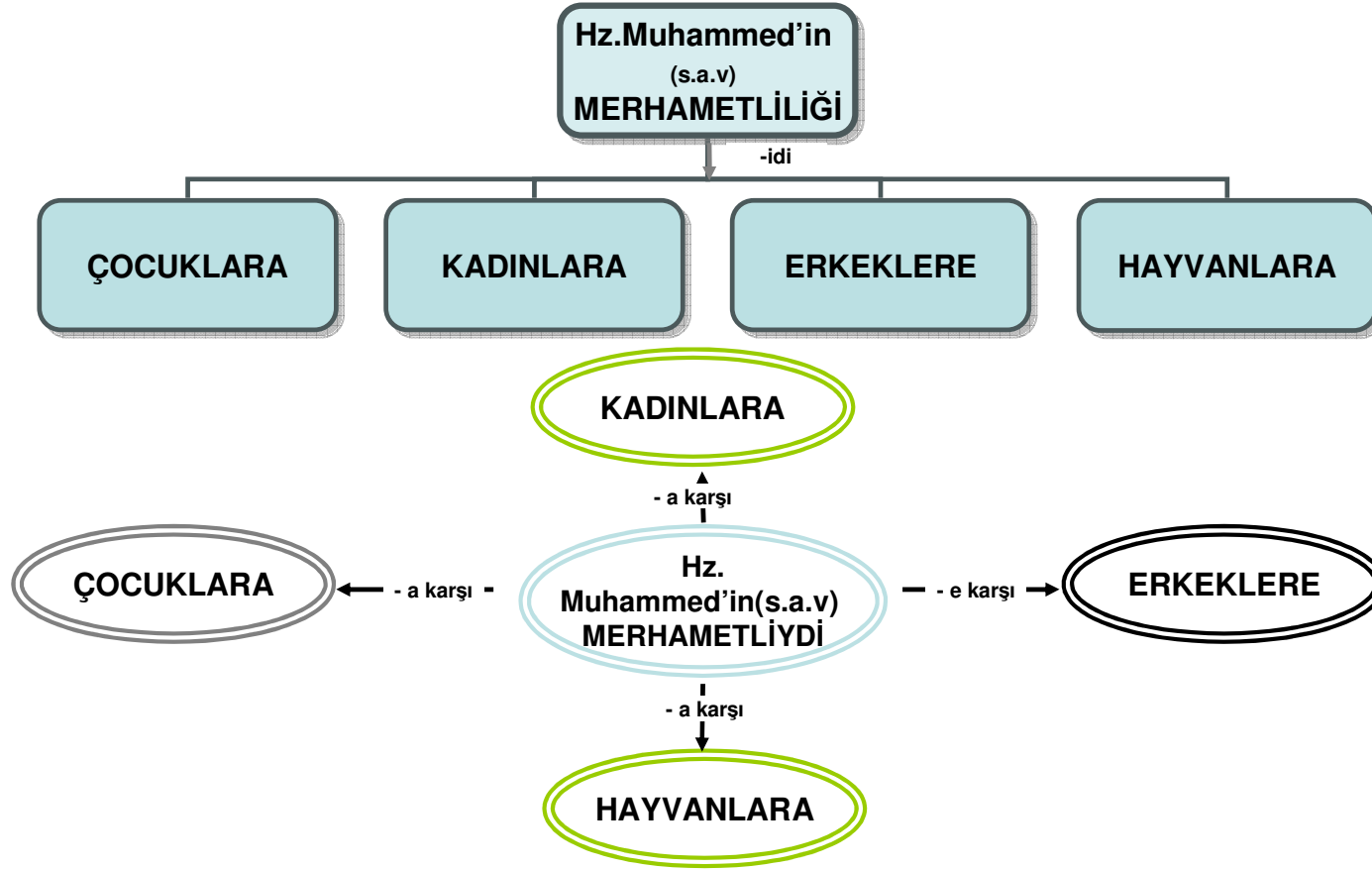
Kolaylaştırıcı Olma

Hoşgörülü Olma

Sabırlı ve Kararlı Olma

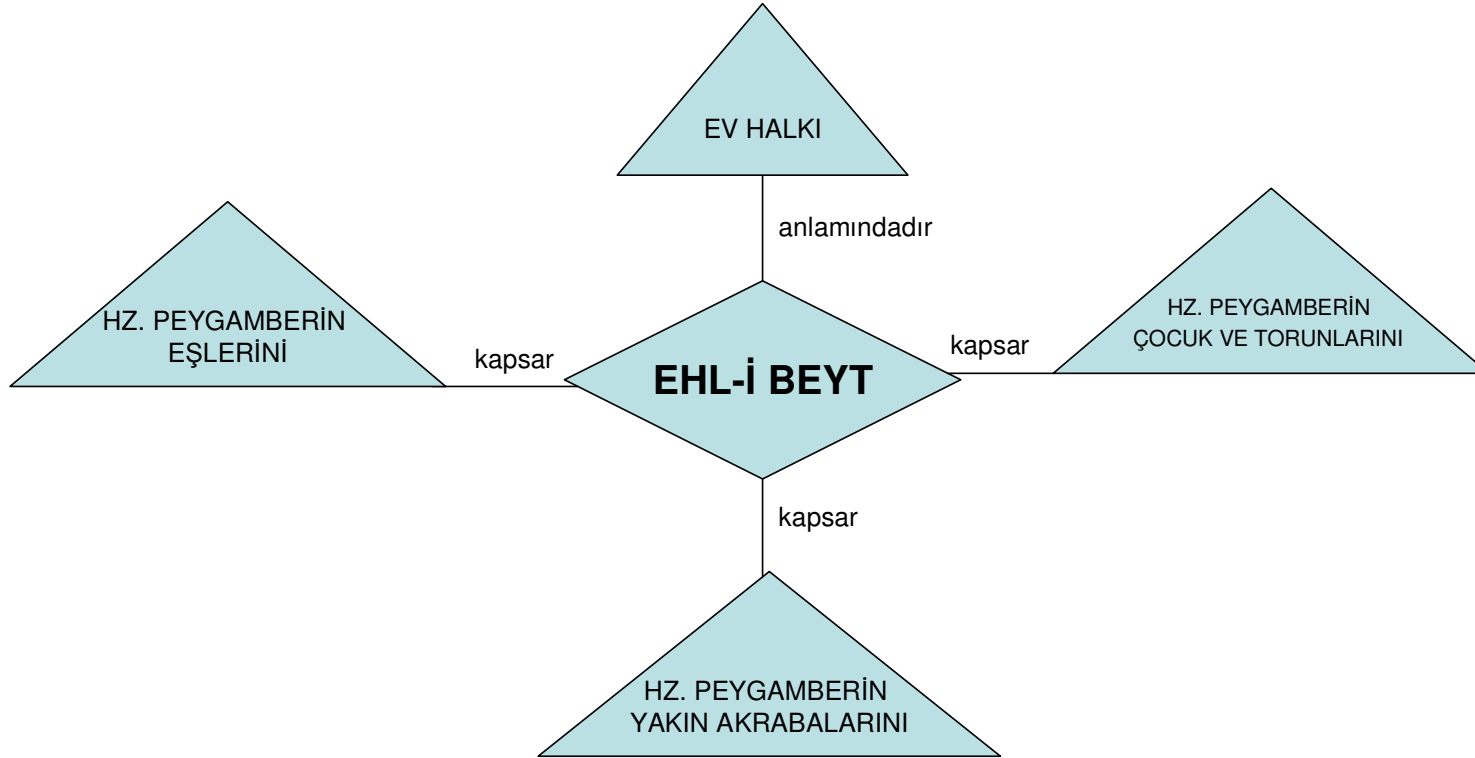
Ayet: “ Ve sen elbette yüce bir ahlak üzeresin.” 68/4

Hız.Muhammed (S.A.V) ahlâkını gösteren Kavram Haritası

Ayet:” Ey Muhammed (s.a.v) biz seni ancak alemlere rahmet olarak gönderdik.”

Peygamberimizin (S.A.V) merhametliliğini gösteren Kavram Haritası

Ayet: “ Ey Ehl-i Beyt Allah (c.c) sizden sadece günahı gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor. “ 33/33

Ehl-i Beyt’le ilgili kavram haritası

YUNUS EMRE'DEN İLAHİLER

Aşkın İle Aşıklar

Aşkın ile aşıklar
Yansın ya Rasûlallah
İçip aşkın şerabın
Kansın ya Rasûlallah

Şol seni seven kişi
Verir yoluna başı
İki cihan güneşi
Sensin ya Rasûlallah

Şol seni sevenlere
Kıl şefaata onlara
Mümin olan tenlere
Cansın Ya Resulallah

Aşık oldum dildare
Bülbül oldum gülzare
Seni sevmeyen nare
Yansın Ya Resulallah

Şol seni seven sübhan
Oldu kamuya sultan
Canım yoluna kurban
Olsun Ya Resulallah

Aşık Yunus'un canı
İlm ü şefaata kâni
Alemlerin sultanı
Sensin va Rasûlallah

Canım Arzular Seni

Arayı arayı bulsam izini
İzinin tozuna sürsem yüzümü
Hak nasib eylese görsem yüzünü
Ya Muhammed Canım arzular seni

Bir mübarek sefer olsa da gitsem
Kabe yollannda tozlara batsam
Hub cemalin birkez düşümde görsem
Ya Muhammed Canım arzular seni

Zerrece kalmadı kalbimde hile
Sıdk ile girmişem ben bu hak yola
Ebu Bekir, Ömer, Osman'da bile
Ya Muhammedi Canım arzular seni

Ali ve Hasan, Hüseyin anda
Sevdası gönüllerde muhabbet canda
Yarın mahşer günü Hak divanda
Ya Muhammed Canım arzular seni

Yunus senin methin eder dillerde
Dillerde dillerde her gönüllerde
Arayı arayı gurbet illerde
Ya Muhammed Canım arzular seni

Merhaba

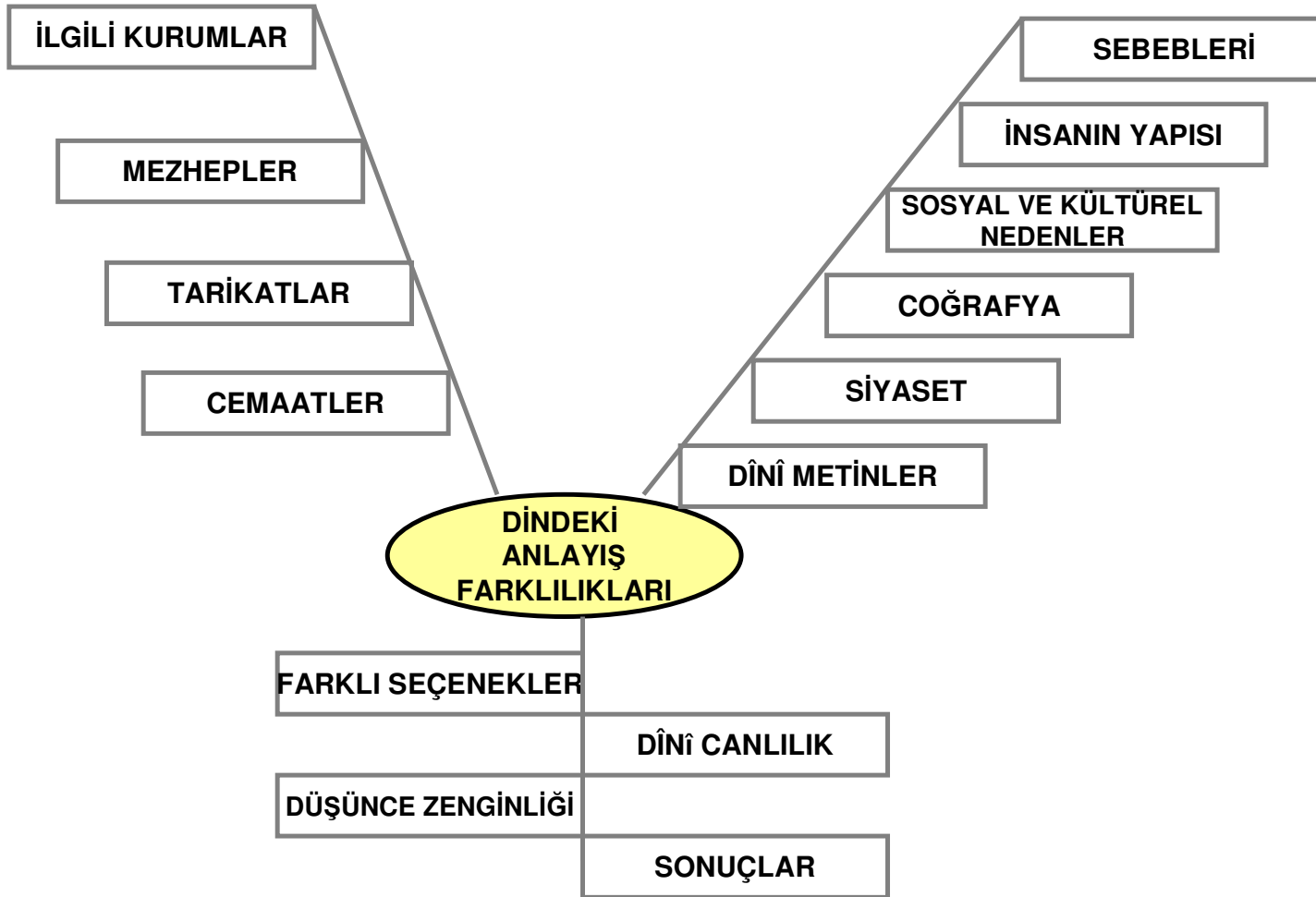
Ey enbiyalar serveri
Ey evliyalar rehberi
Ey insucan peygamberi
Ehlen ve sehlen merhaba

Sen canların cananısın
Dertlilerin dermanısın
Alemlerin sultanısın
Ehlen ve sehlen merhaba

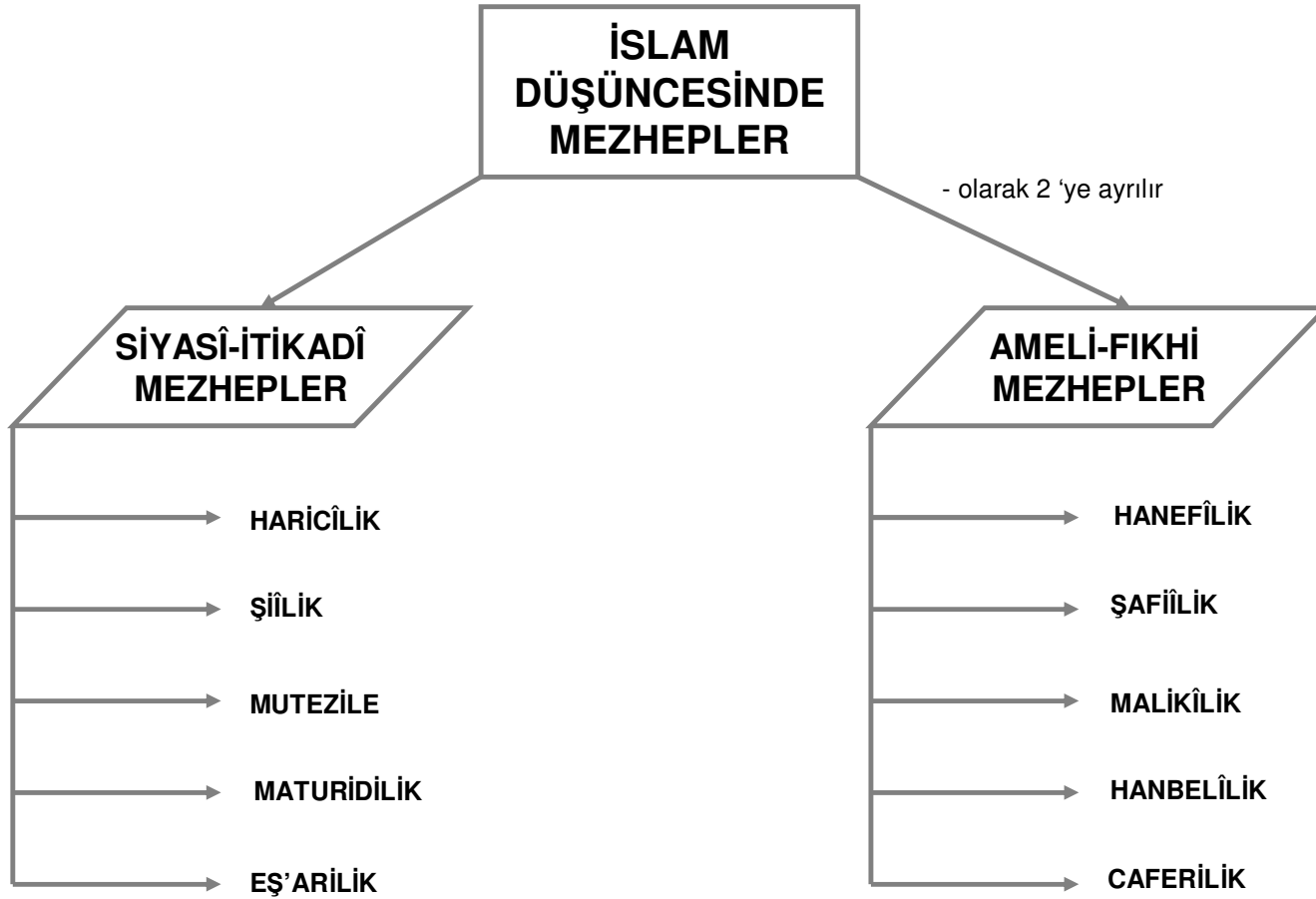
Allahü ekber şanühü
Sultanehü sübhanehu
Kad caena burhanehu
Ehlen ve sehlen merhaba

Sensin mahbub-i hüda
Etme şefaatten cuda
Ahmet Muhammed Mustafa
Ehlen ve sehlen merhaba

Derviş yunus söyler sözü
Dergahına sürer yüzü
Severler mahşerde bizi
Ehlen ve sehlen merhaba

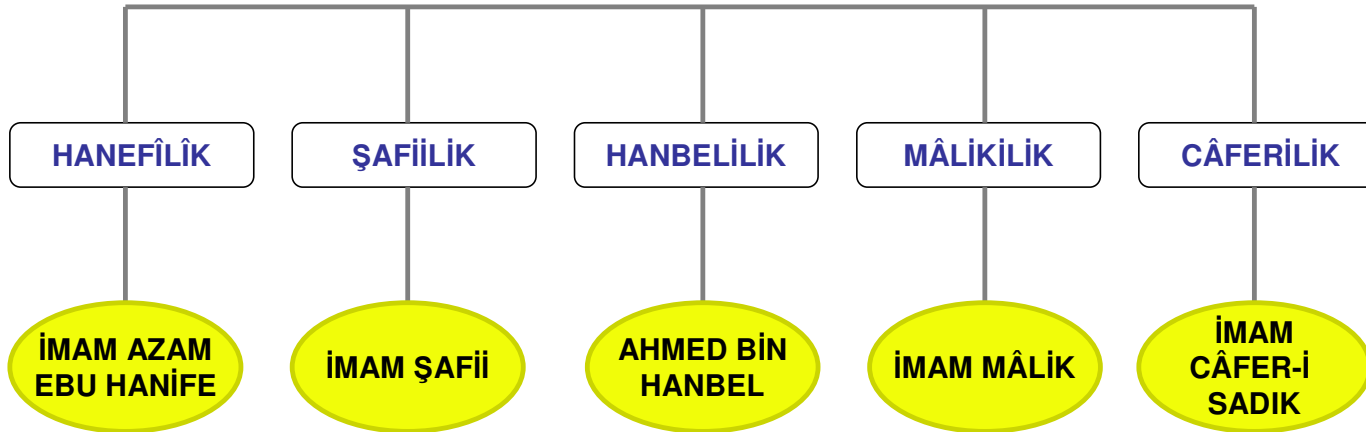

İslam düşüncesinde yorum farklılıklarının sebeplerini gösteren Kavram Haritası

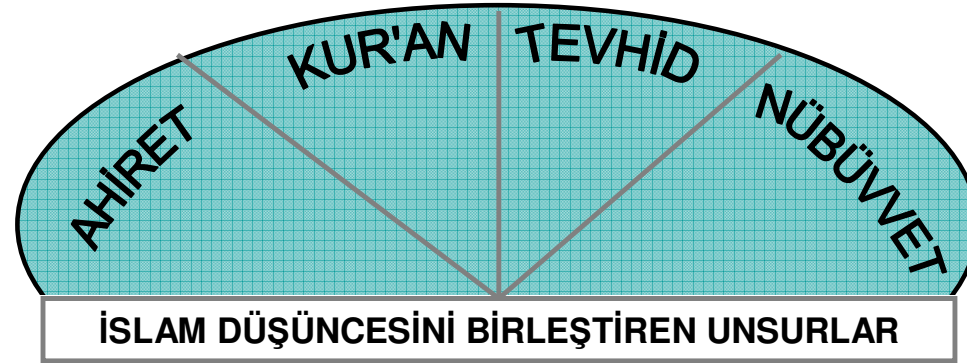
İslam düşüncesinde mezhepleri gösteren Kavram Haritası

AMELÎ - FIKHÎ MEZHEPLER

Hadis: “ Ümmetimin ihtilafında rahmet vardır.”

İslam düşüncesinde amelî-fikhî mezhepleri gösteren Kavram Haritası

İslam düşüncesindeki yorumları birleştiren unsurları gösteren Kavram Haritası

OKUMA PARÇASI

İMÂM-I ÂZAM EBÛ HANİFE

Ebu Hanife, İslam dünyasının yetiştirdiği en büyük âlimlerden biridir. O, engin bilgisi, üstün zekâsı ve yüksek ahlakı ile İslam dünyasında bir yıldız gibi parlamış, Müslümanlara ışık tutmuş, yol göstermiştir. Ebu Hanife, büyük bir bilgin olduğu kadar, Allah'a ibadette, insanlara iyilikte, doğrulukta ve güzel ahlakta da örnek bir İslam büyüğüdür.

O, kırk yıl yatsı abdesti ile sabah namazını kılmış, yani geceleri devamlı ibadetle geçirmiş, hiç uyumamıştı. Bir rekat namazda Kur'an-ı kerim'i baştan sona kadar okuduğu bildirilen Ebu Hanife, sadece Ramazan ayında her gece bir, her gün de bir olmak üzere 60 kere Kur'an'ı hatmederdi.

Geçimini ticaretle sağlayan Ebu Hanife, doğruluktan hiç ayrılmaz, kendinden çok başkalarını düşünürdü. Bir kadın ona satmak için bir ipek elbise getirdi. Ebu Hanife fiyatını sordu. Kadın da yüz dirhem istedi.

Ebu Hanife:

- Bunun değeri yüzden fazladır, kaç vereceğinizi söyleyin, dedi. Kadın, yüzer yüzer artırarak dört yüz dirheme çıktı. Ebu Hanife:
- Daha fazla yapar, deyince;

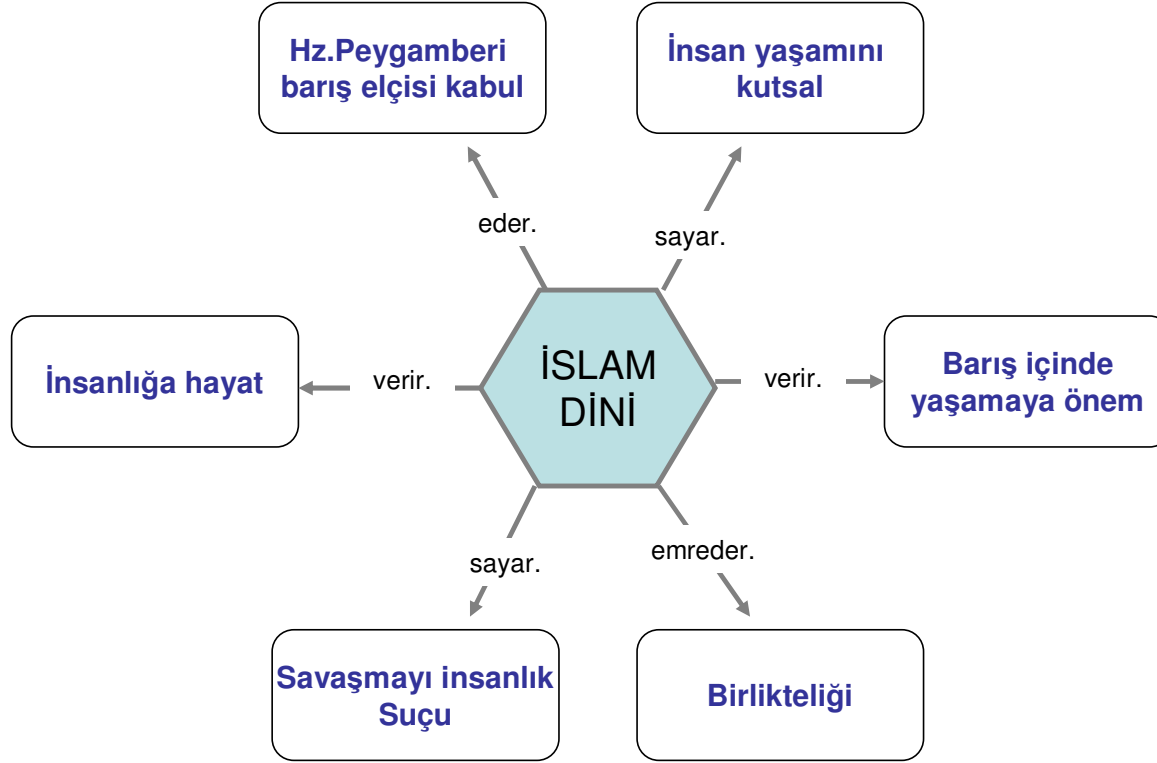
Kadın:

- Benimle eğleniyormusunuz ? Dedi.

Ebu Hanife

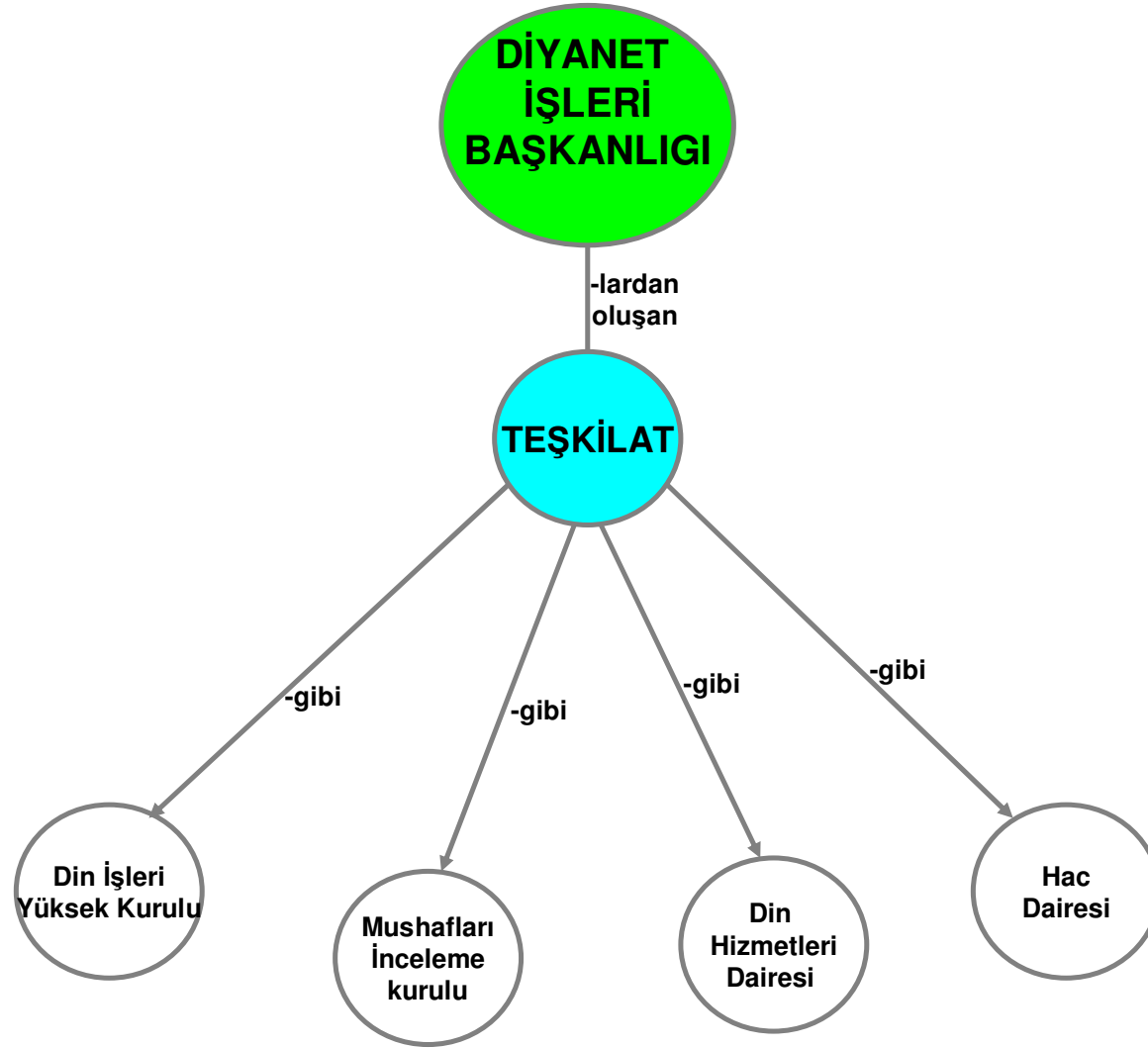
- Ne münasebet, bir adam getirin de fiyat takdir ettirelim, dedi. Kadın, bir adam çağırdı, fiyat takdir ettirdi. Ebu Hanife, beş yüz dirheme satın aldı. O, alıcı kendisi olduğu halde satıcının menfaatini koruyarak doğruluk örneği olmuştu.

Ebu Hanife, ellibeş defa hacca gitmiş, son haccında Kabe'nin içine girerek iki rekat namaz kılmıştır. Namazın birinci rekatında Fatihadan sonra Kur'an'ın yarısını, ikinci rekatında da kalan yarısını okuyarak iki rekat namazda Kur'an-ı Kerim'i tamamlamıştır.

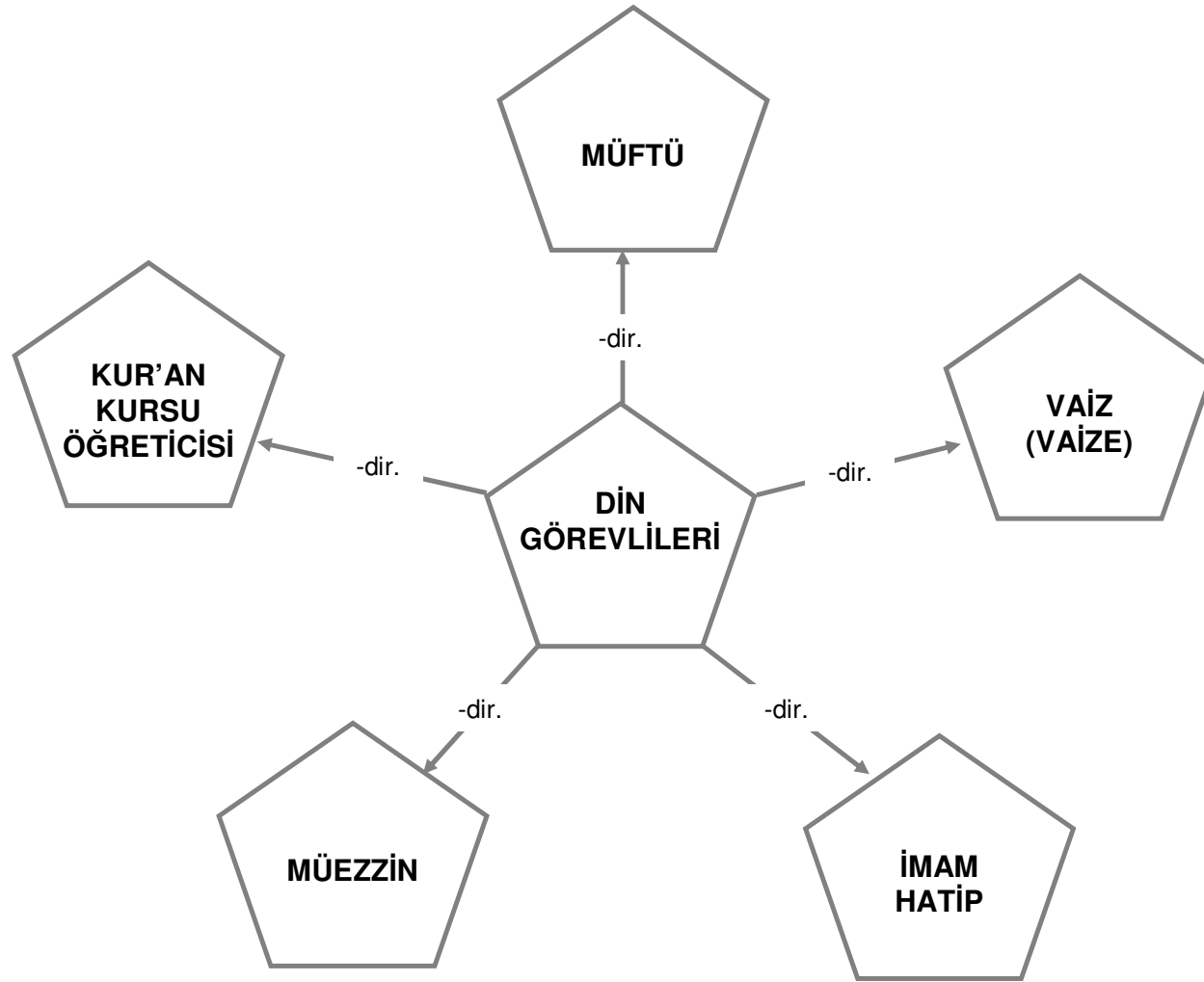

Ayet: “ Allah (c.c) katında hak din İslam’dır.” 3/19

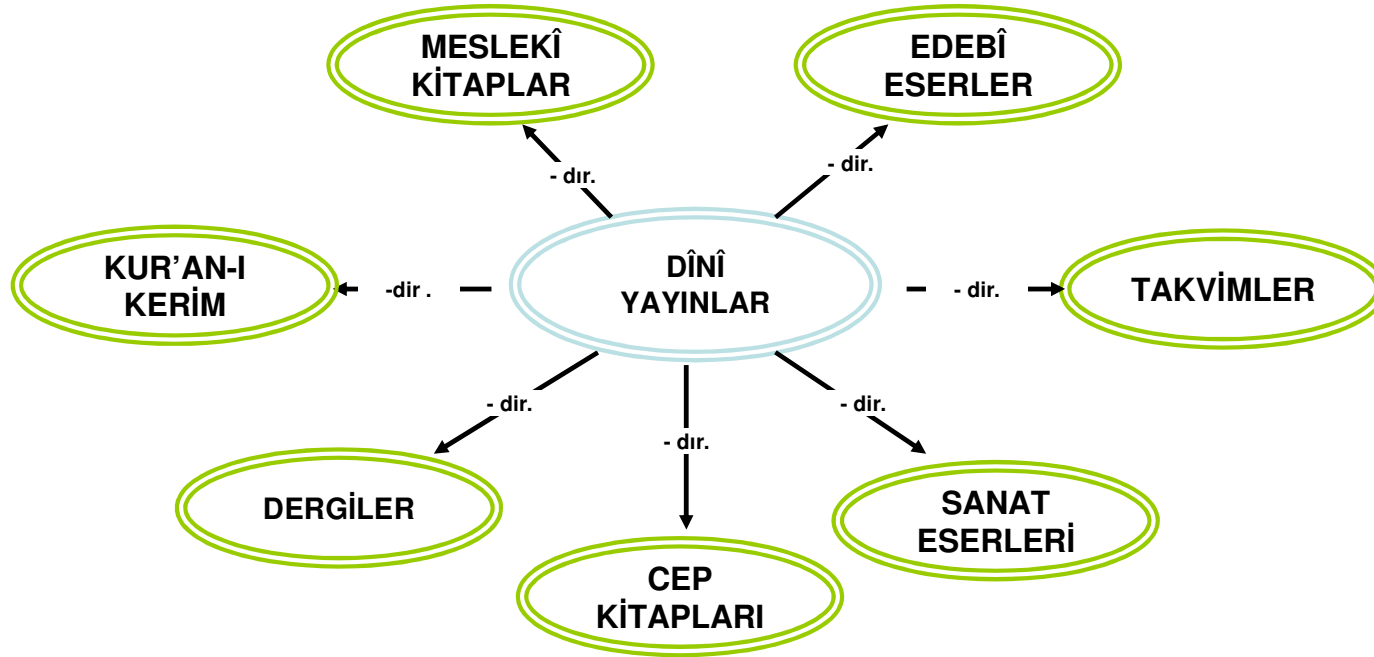
İslam ve barış ünitesiyle ilgili Kavram Haritası

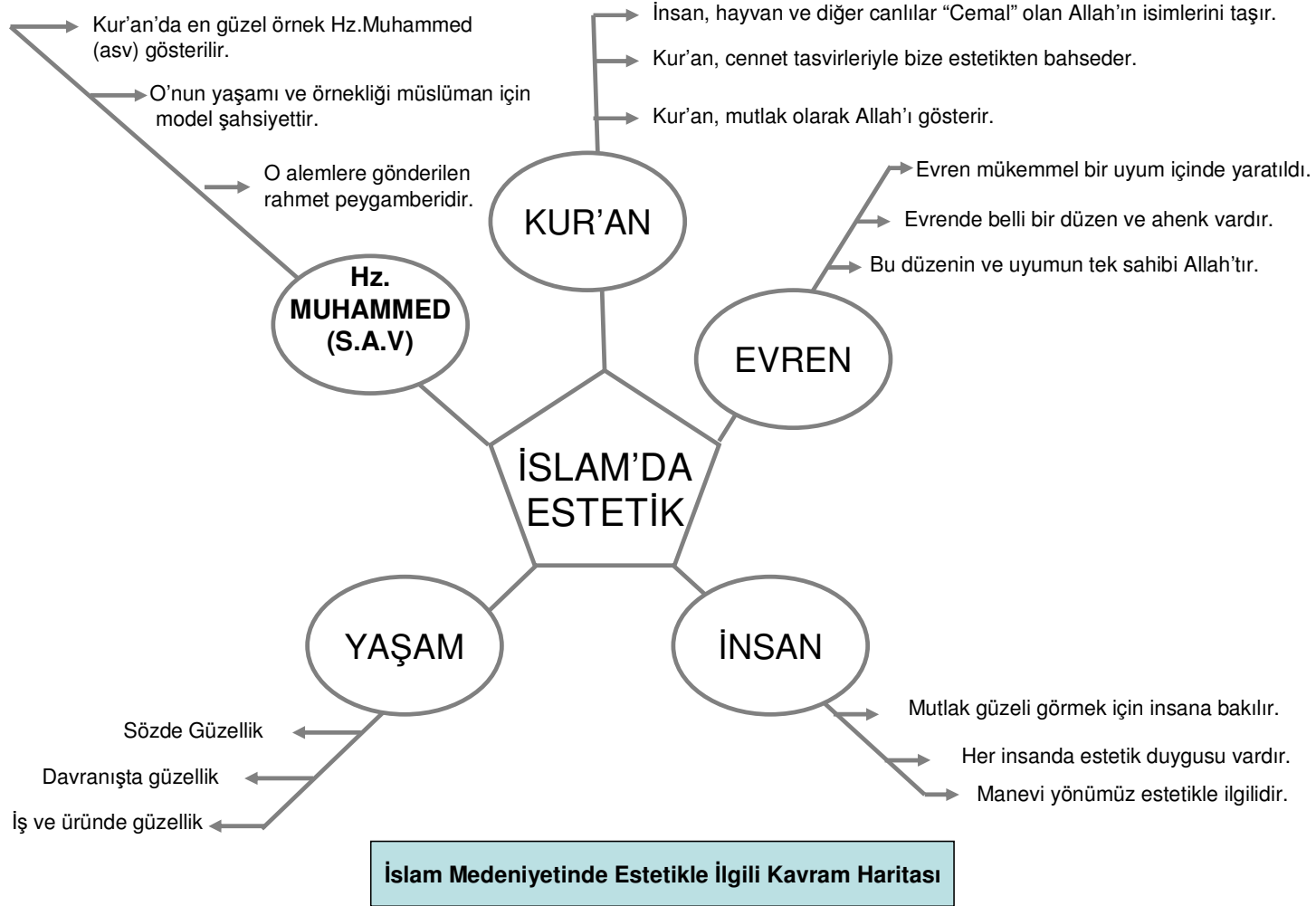
Diyanet işleri Bakanlığı ile ilgili kavram haritası

Din görevlilerini gösteren Kavram Haritası

Dini yayınları gösteren Kavram Haritası

Kudsi Hadis: "Allah güzeldir, güzeli sever."

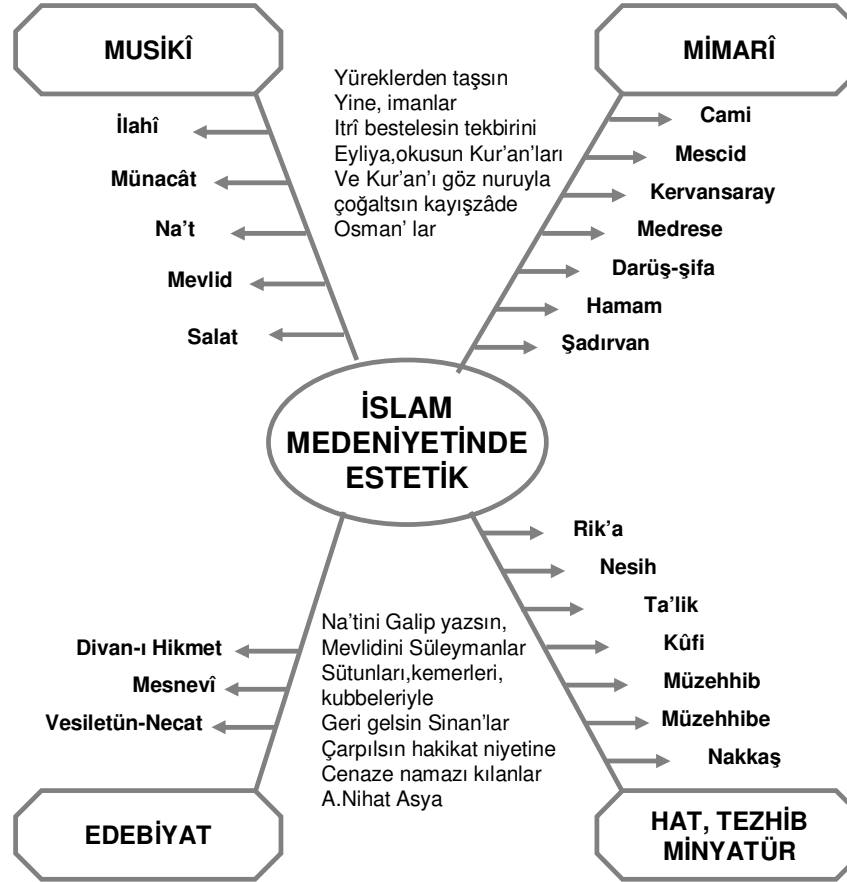
Hadis: " Allah (c.c) işini iyi yapanları sever."

Atasözü: "Tatlı dil, yılanı deliğinden çıkarır. "

Yaşamda güzellikle ilgili kavram haritası.

Yaşamda güzellikle ilgili Kavram Haritası

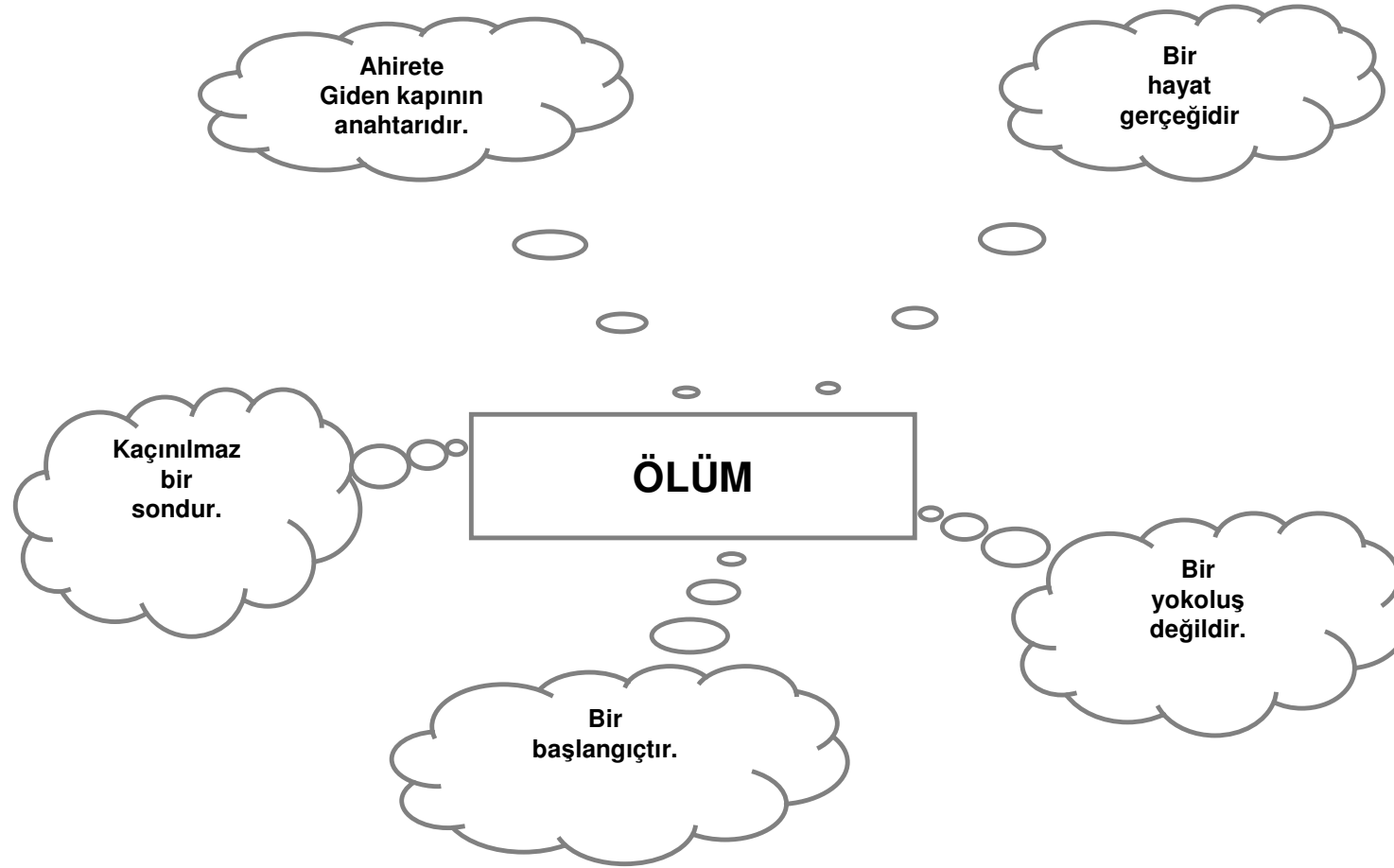

İslam Medeniyetinde estetikle ilgili Kavram Haritası

**ORTAÖĞRETİM DİN
KÜLTÜRÜ ve
AHLÂK BİLGİSİ**

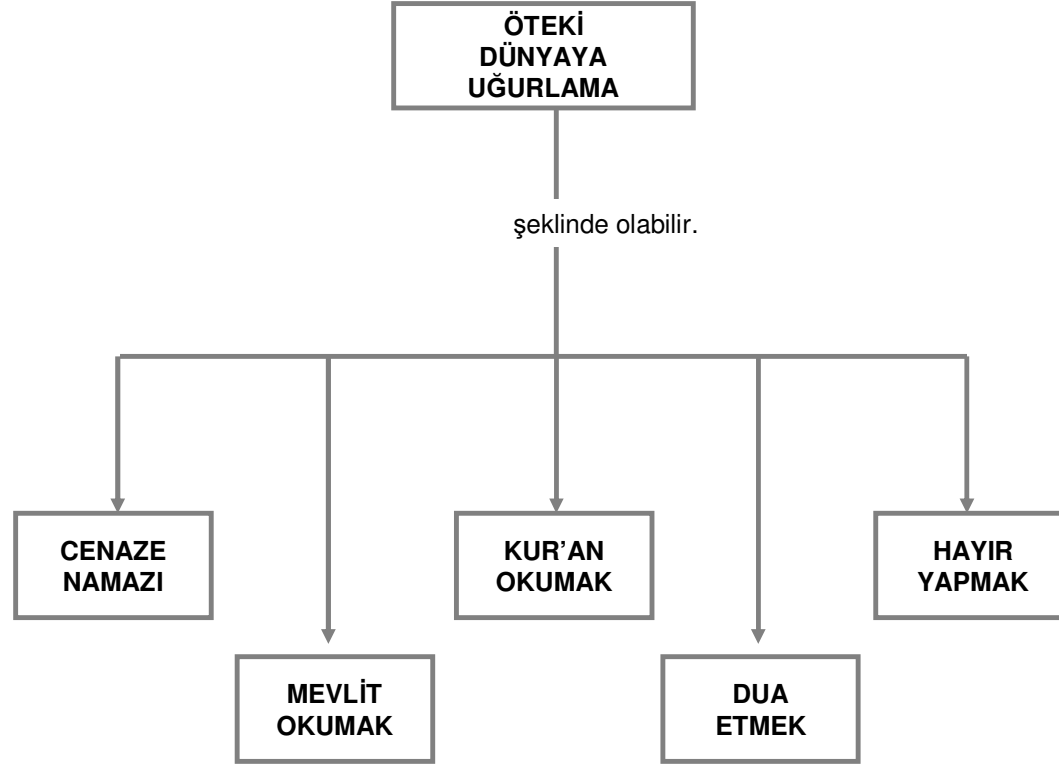
**12. SINIF
ÜNİTELERİYLE**

**İLGİLİ KAVRAM
HARİTALARI**

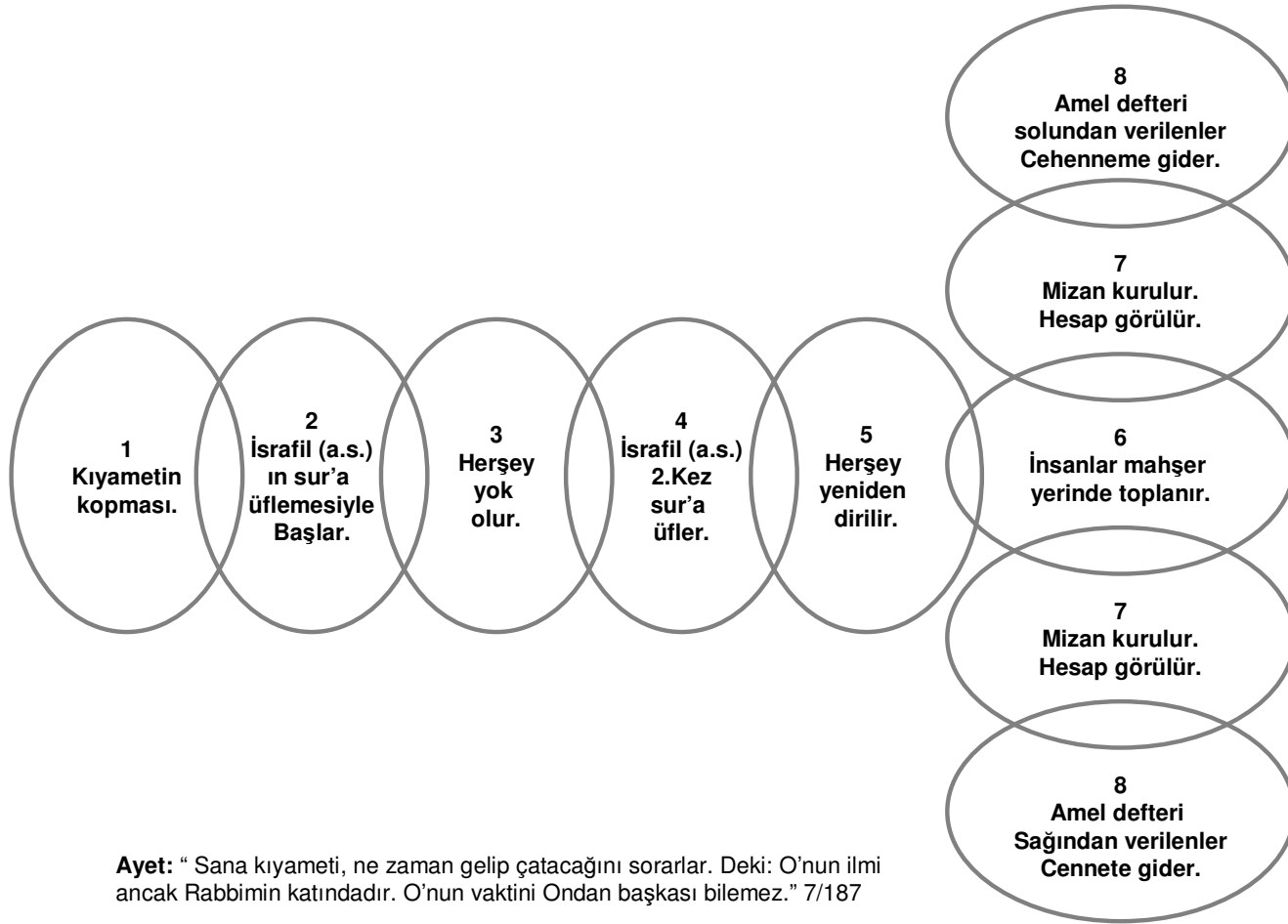
Ayet: “ Her canlı ölümü tadacaktır. Ve ancak kıyamet günü yaptıklarınızın karşılığı size tastamam verilecektir. “ 3/385
“Ölüm güzel şey, budur perde ardından haber
Hiç güzel olmasaydı, ölü müydü peygamber” N.Fazıl Kısakürek

Ölüm ile ilgili Kavram Haritası

Hadis: "Ölülerinizi hayırla yad ediniz."

Öteki dünyaya uğurlamayla ilgili Kavram Haritası

Ayet: " Sana kıyameti, ne zaman gelip çatacağını sorarlar. Deki: O'nun ilmi ancak Rabbimin katındadır. O'nun vaktini Ondan başkası bilemez." 7/187

Kıyametin kopmasıyla ilgili Kavram Haritası

KIYAMET ALAMETLERİ

olarak ikiye ayrılır

Büyük Alametler

- Duman
- Deccal
- Dabbetü'l Arz
- Güneşin Batıdan Doğması
- Hz.İsa'nın İnişi
- Ye'cüc ve Me'cüc'ün Çıkışı
- Doğu'da ve Batı'da Yer Batması
- Yemen'de Bir Ateşin Çıkması

Küçük Alametler

- Hz. Peygamberin Son Peygamber Olarak Gönderilmesi
- İslami İlimlerin Gerilemesi, Cehaletin Artması
- İçki, Zina Gibi Haram Fiillerin Artması
- Kadın Nüfusunun Erkeklerden Çok Olması
- Adam Öldürme Olaylarının Artması
- Zenginliğin Artması
- İki İslam Ordusunun Birbiriyle Çarpışması

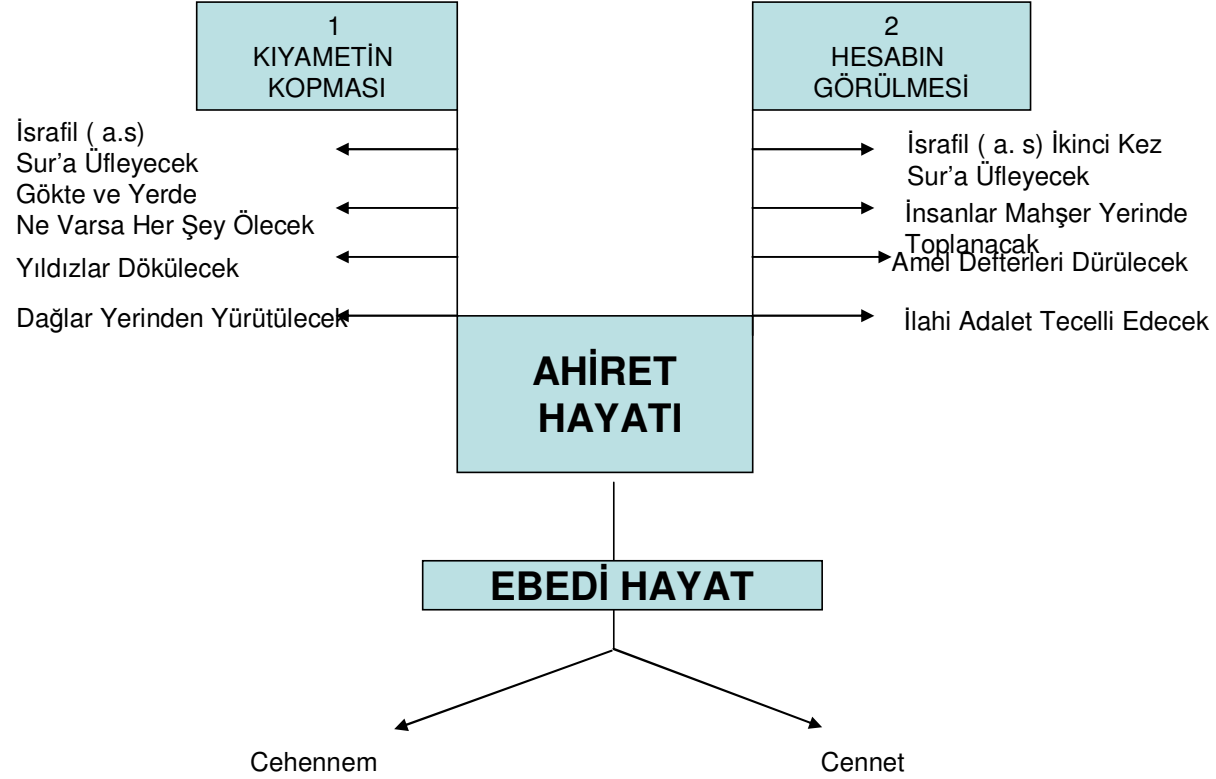
Kıyamet Alametlerini Gösteren Kavram Haritası

Kiyametle ilgili Kavram Haritası

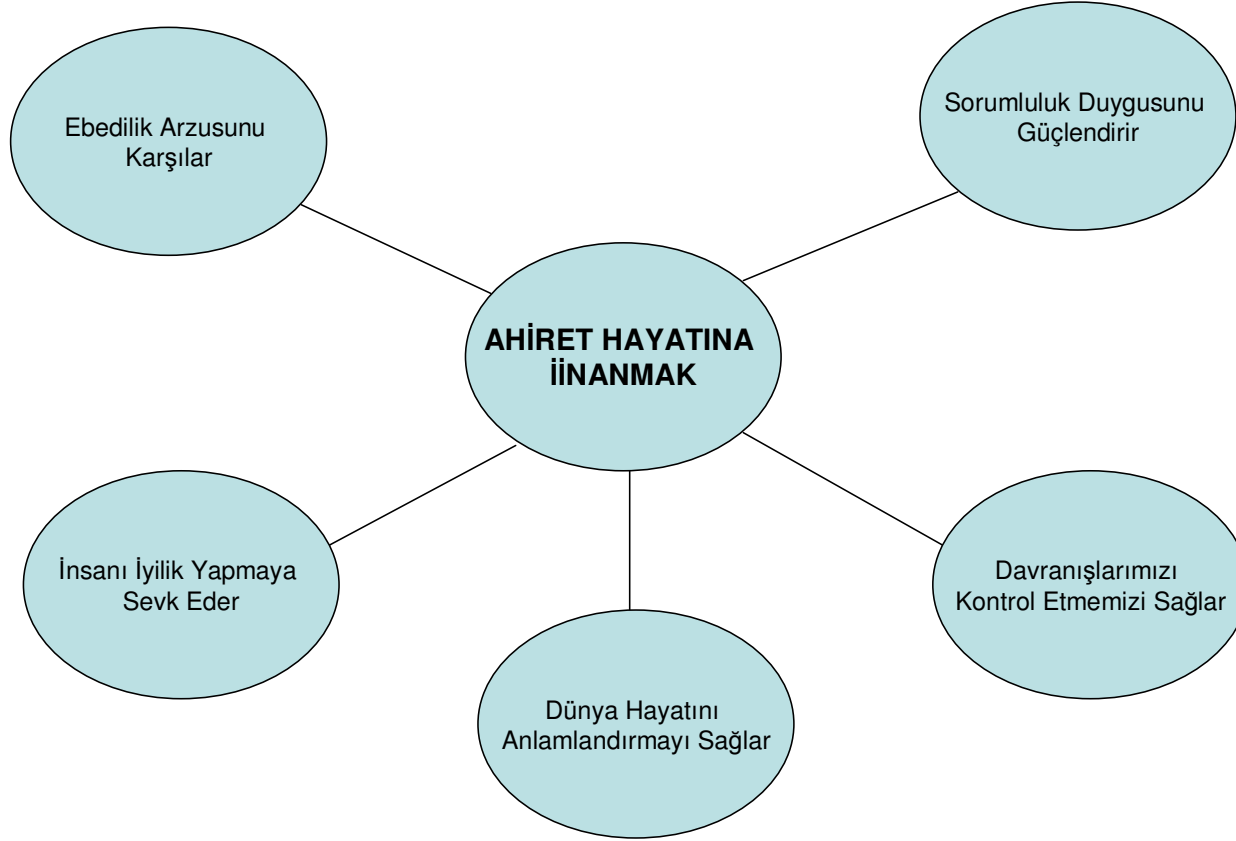

Ahret Kelimesiyle İlgili Kavram Haritası

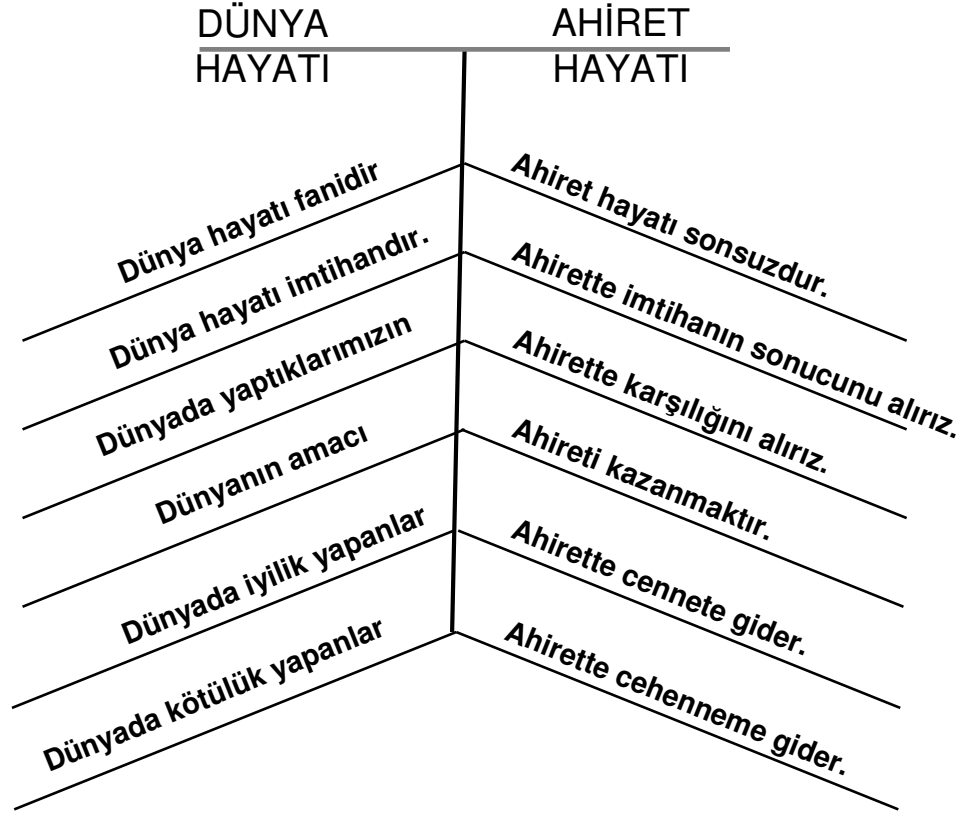

Ayet: " Her kim zerre miktarınca iyilik yaparsa karşılığını bulur. Her kim de zerre miktarınca kötülük yaparsa karşılığını bulur." 99/7-8

Ahiret Hayatıyla İlgili Kavram Haritası

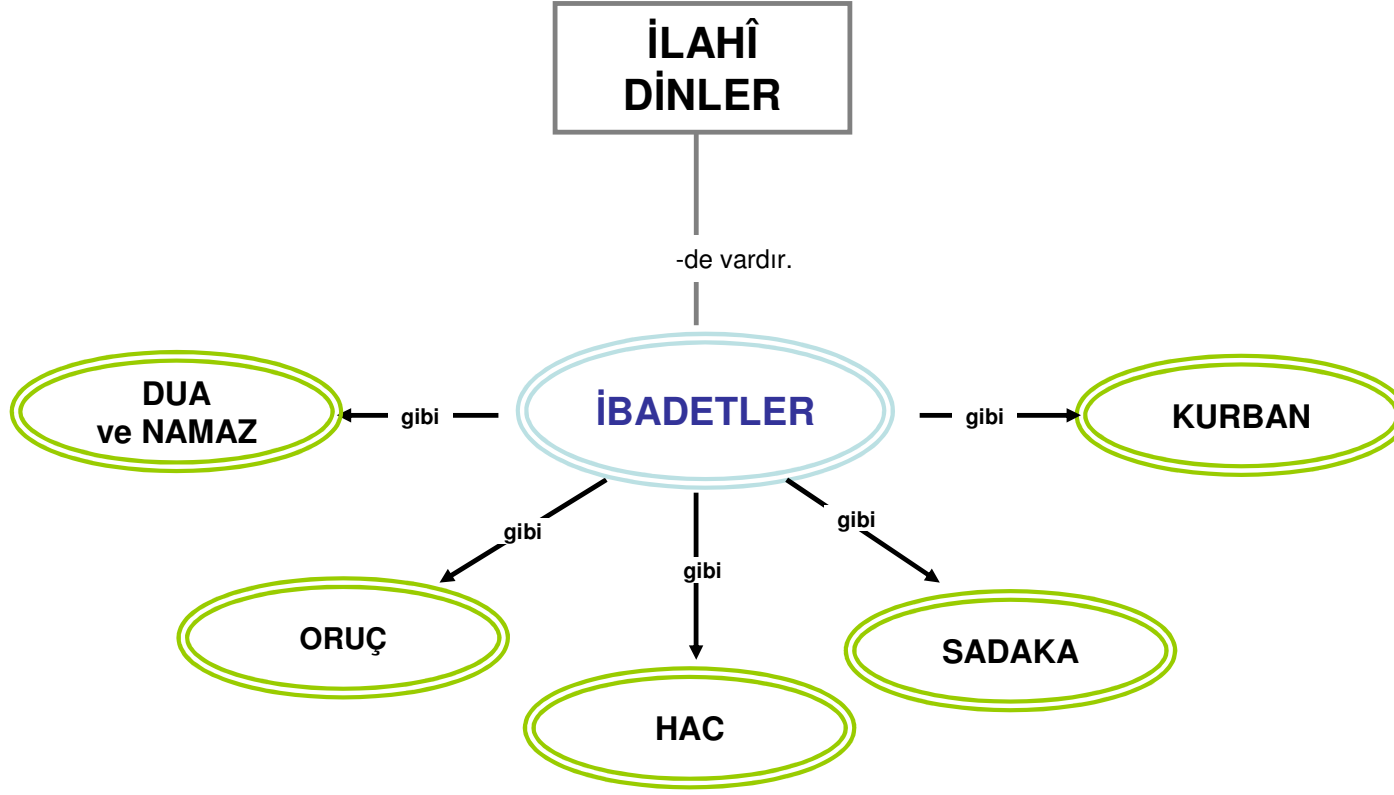

Âhret Hayatına İnanmakla İlgili Kavram Haritası

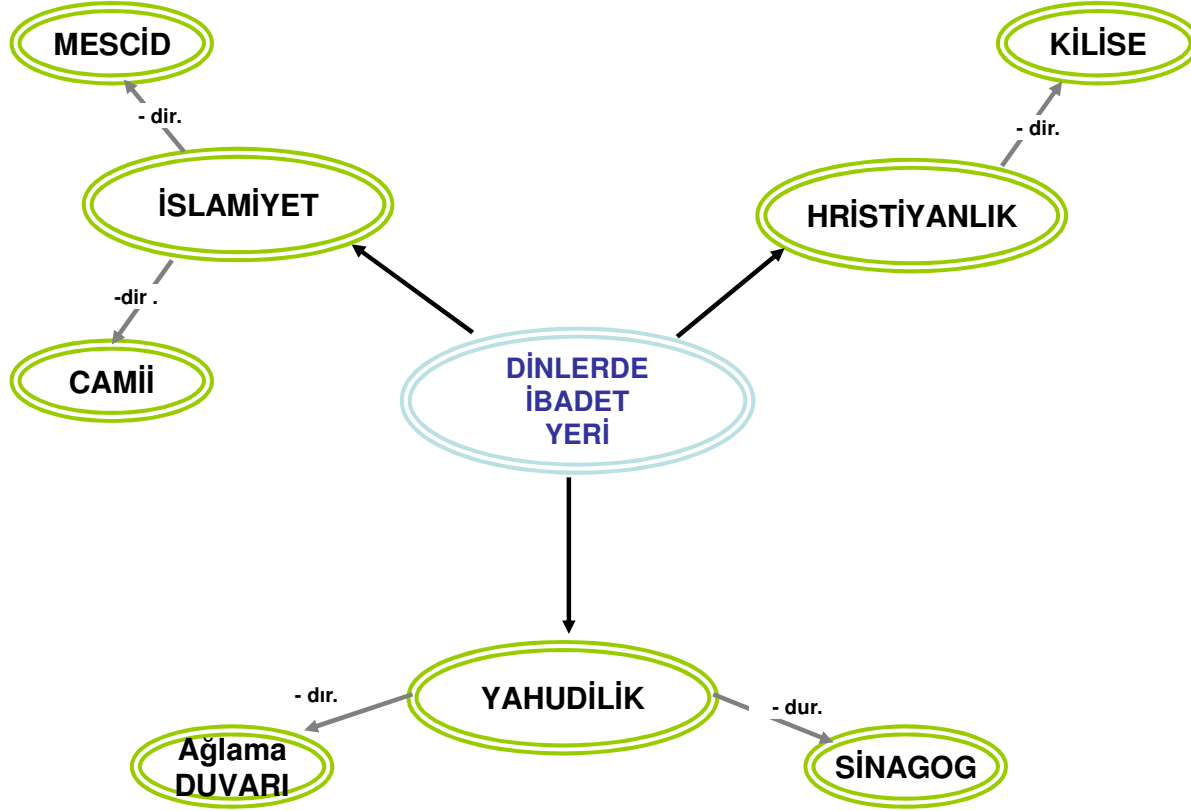

Ayet: “ Allah’ın (c.c) sana verdiğinden âhiret yurdunu iste, ama dünyadan da nasibini unutma. “ 28/77

Dünya ve Ahiret hayatı ile ilgili Kavram Haritası

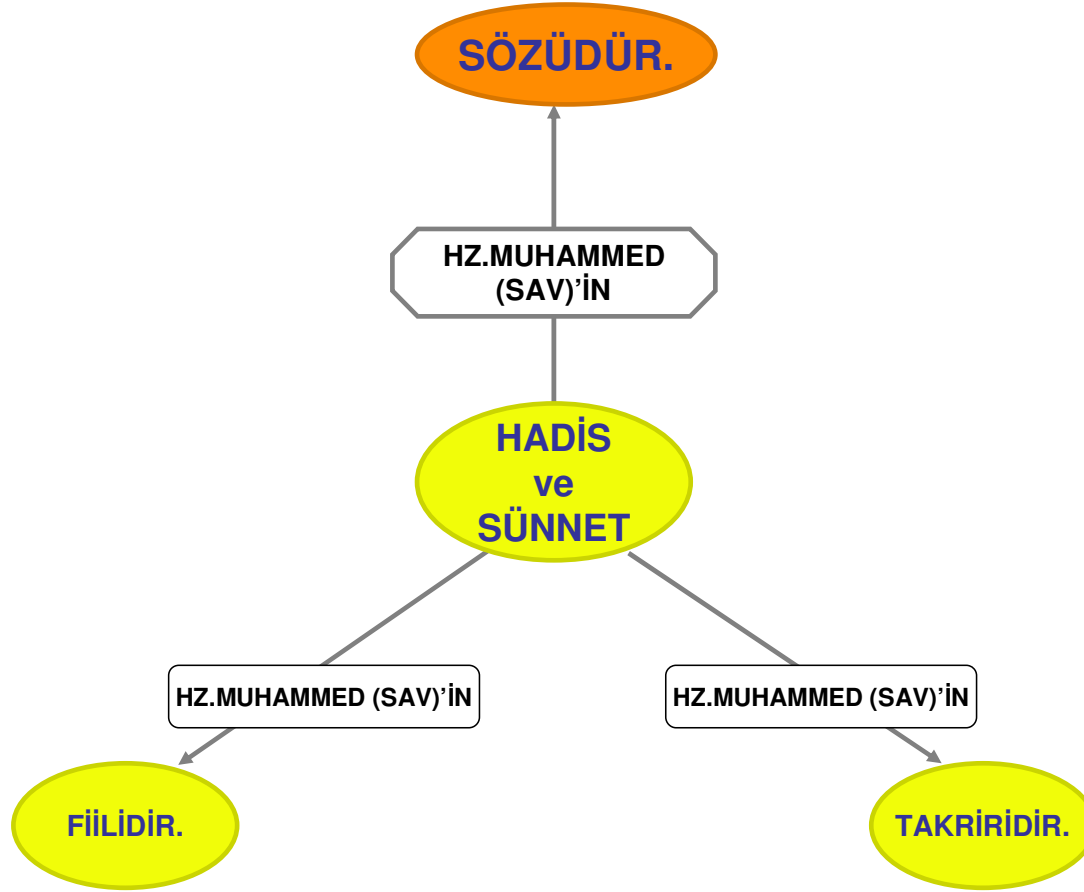
Dinlerde ibadetleri gösteren Kavram Haritası

Dinlerde ibadet yerlerini gösteren Kavram Haritası

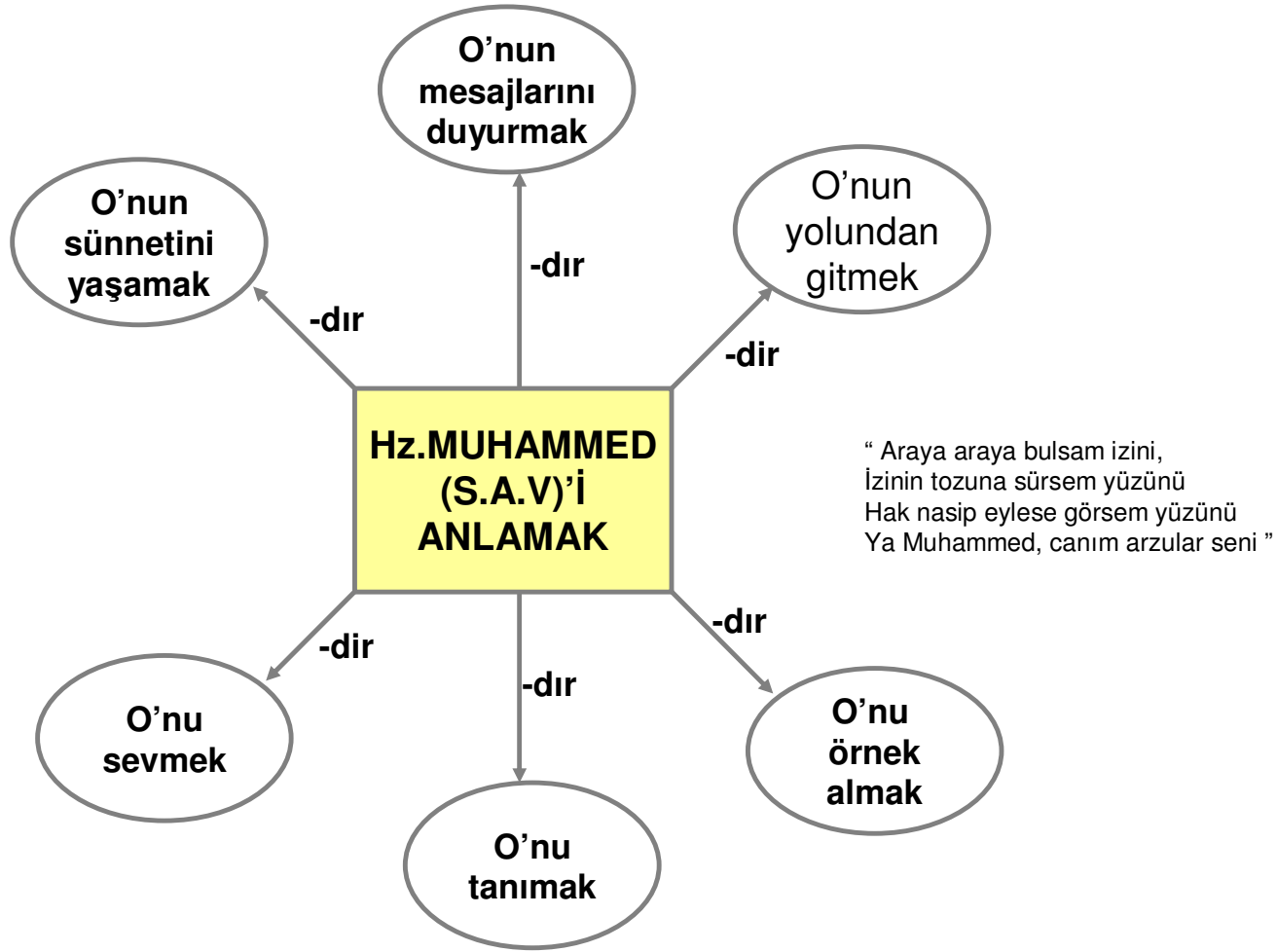

İslam dininde önemli gün ve geceleri gösteren Kavram Haritası

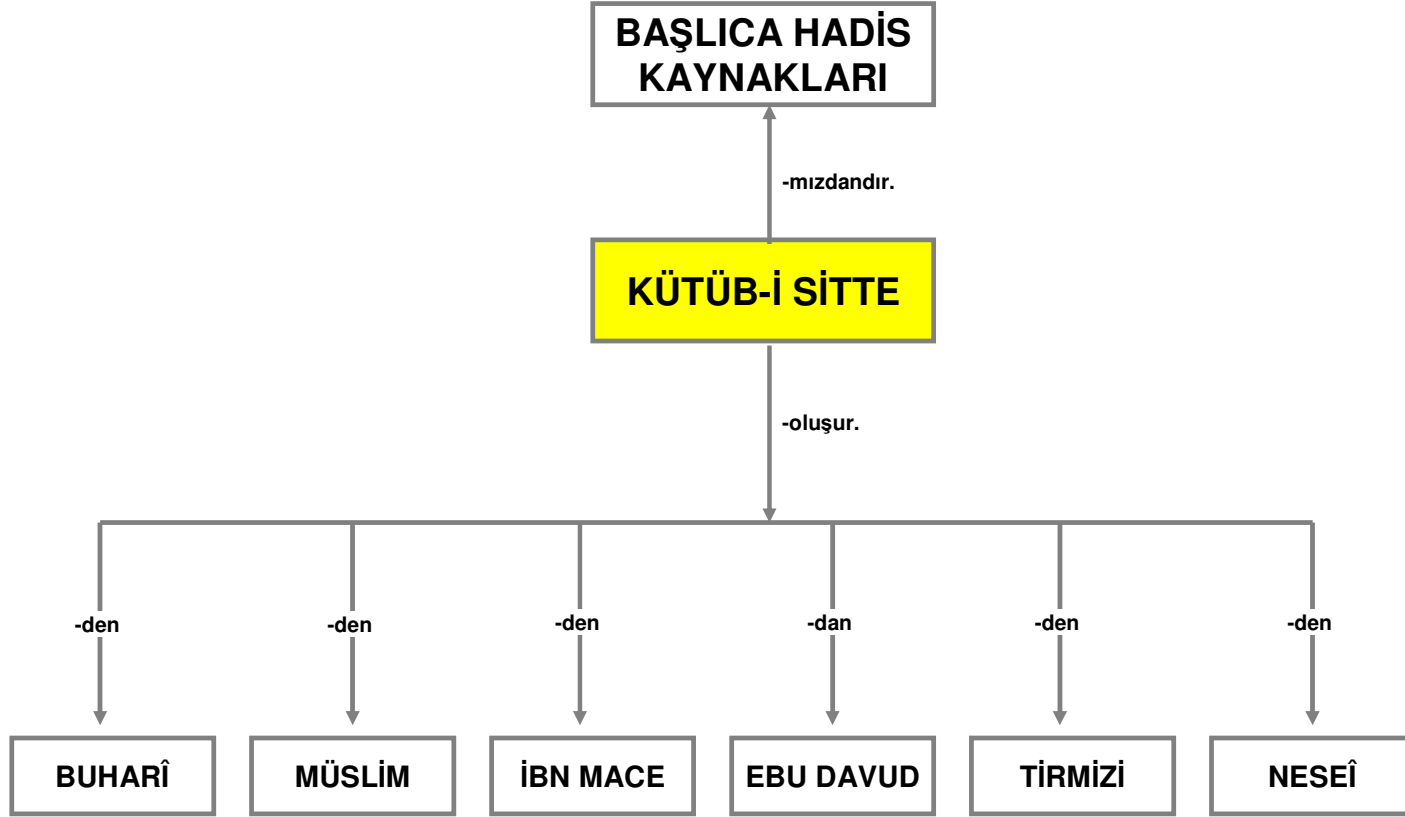

Hadis: " Kim benim sünnetimden (yaşama tarzımdan) yüz çevirirse benden değildir."

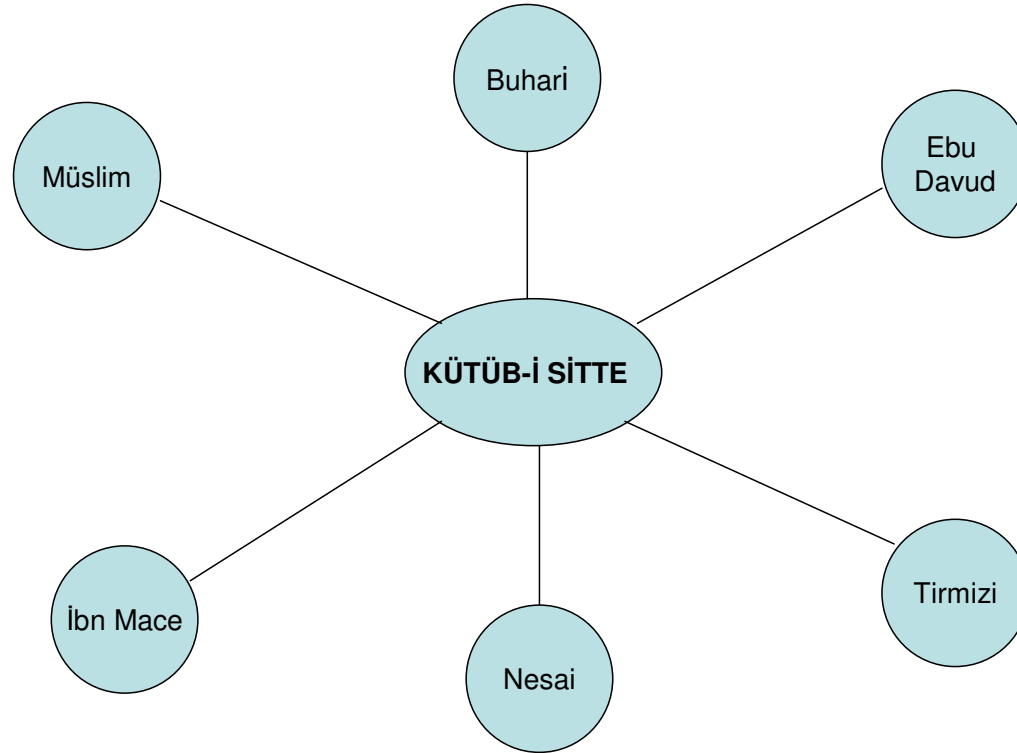
Hadis ve Sünnetle İlgili Kavram Haritası

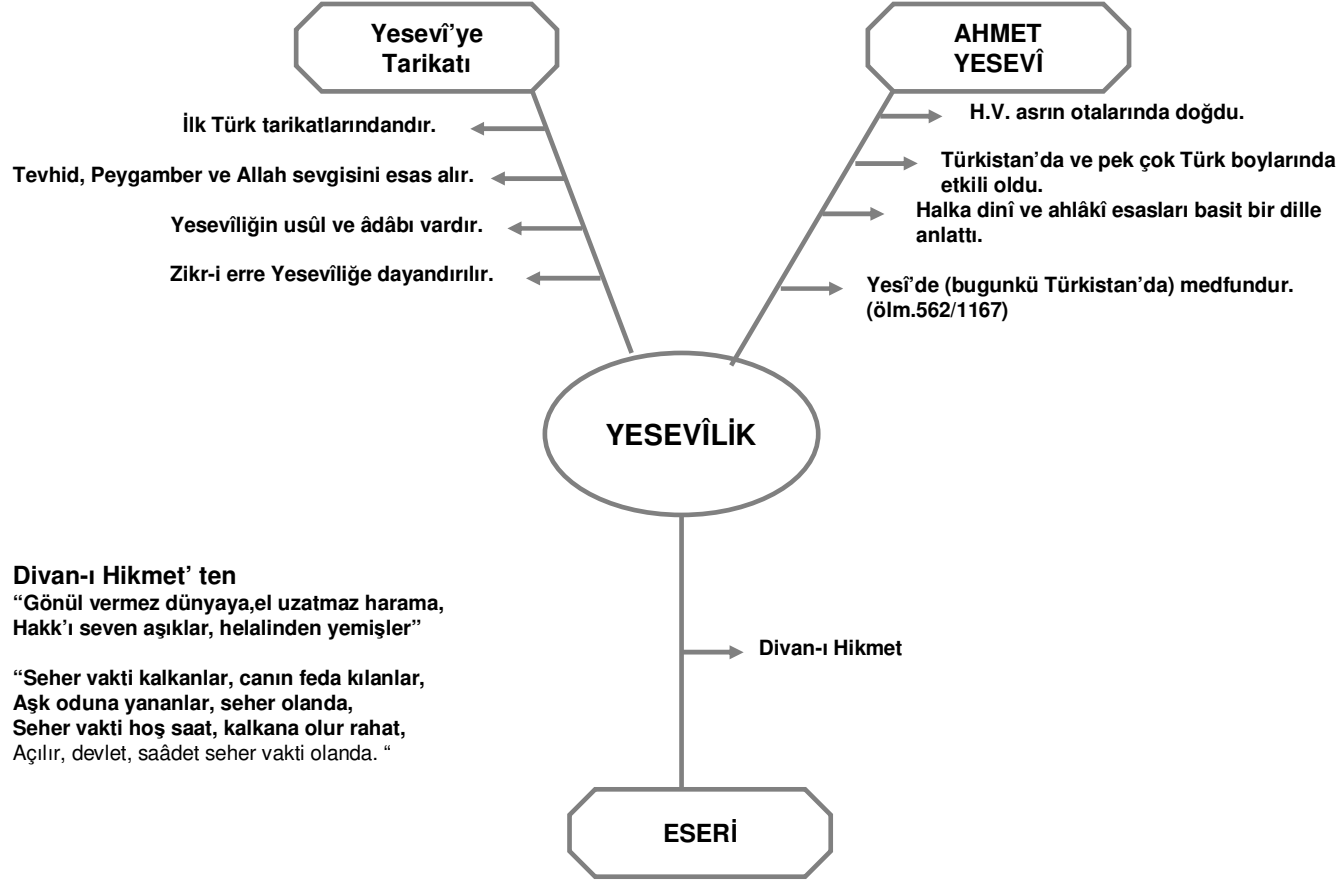
Hz.Muhammad (s.a.v)'i nasıl anlamalıyız? Konusu ile ilgili kavram haritası

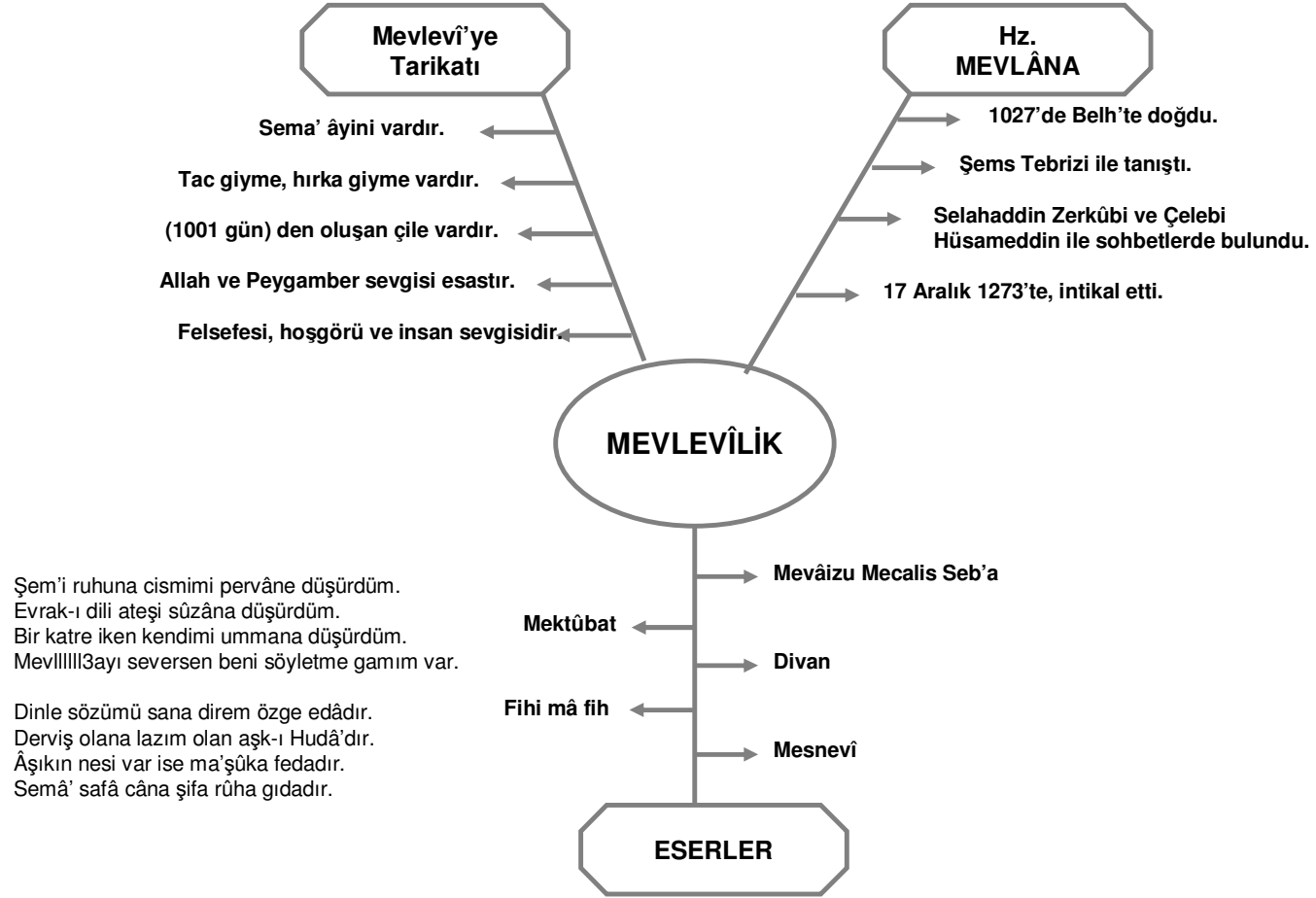
Başlıca Hadis Kaynaklarımızı Gösteren Kavram Haritası

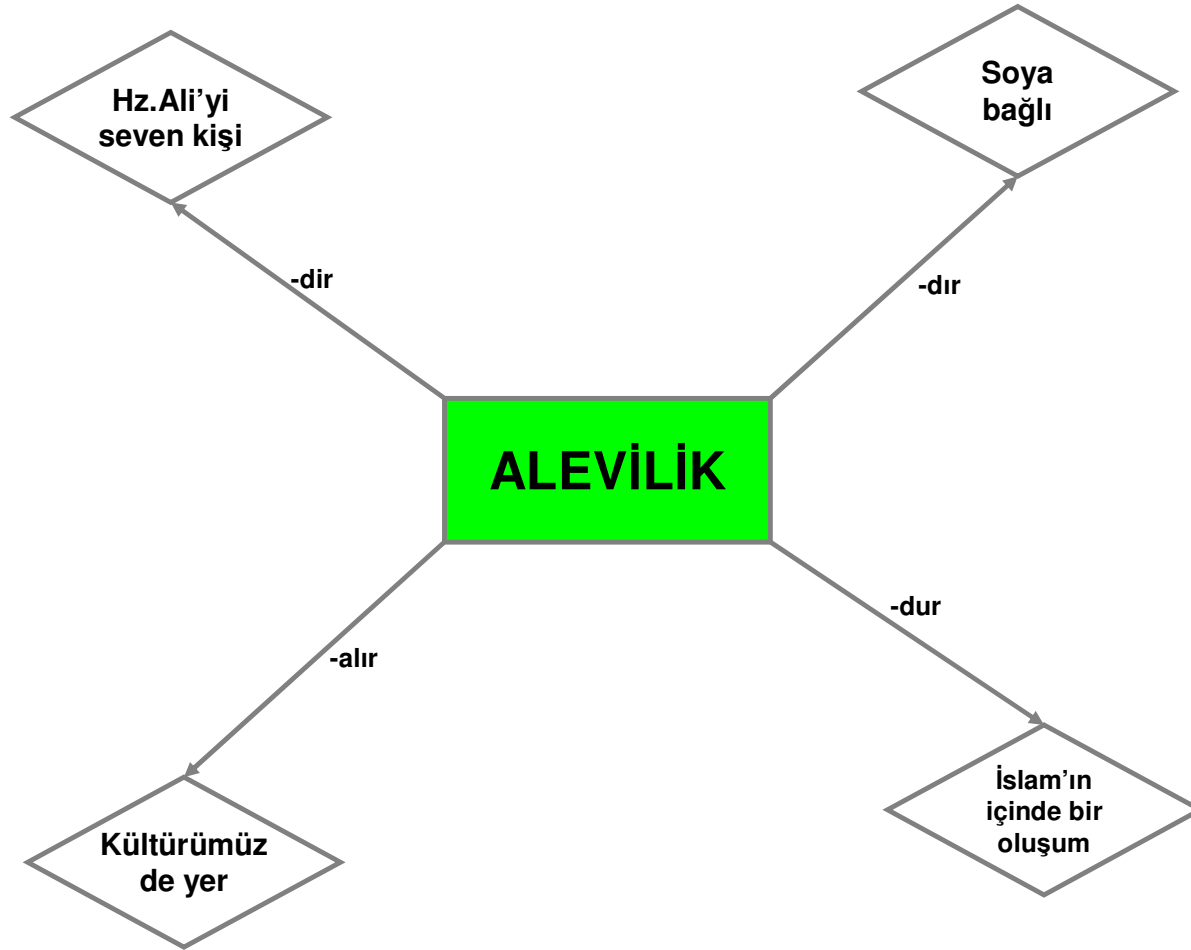
Kütüb-i Sitte Kelimesini Gösteren Kavram Haritası

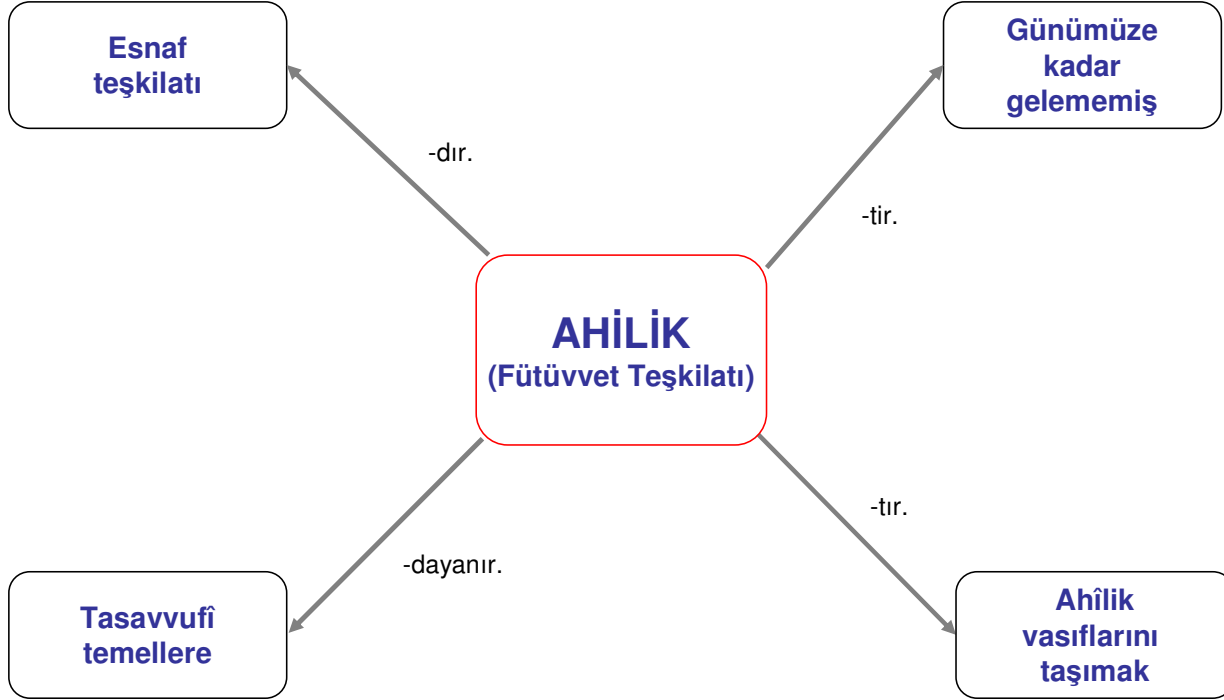
Yesevilikle İlgili Kavram Haritası

Mevlevîlikle İlgili Kavram Haritası

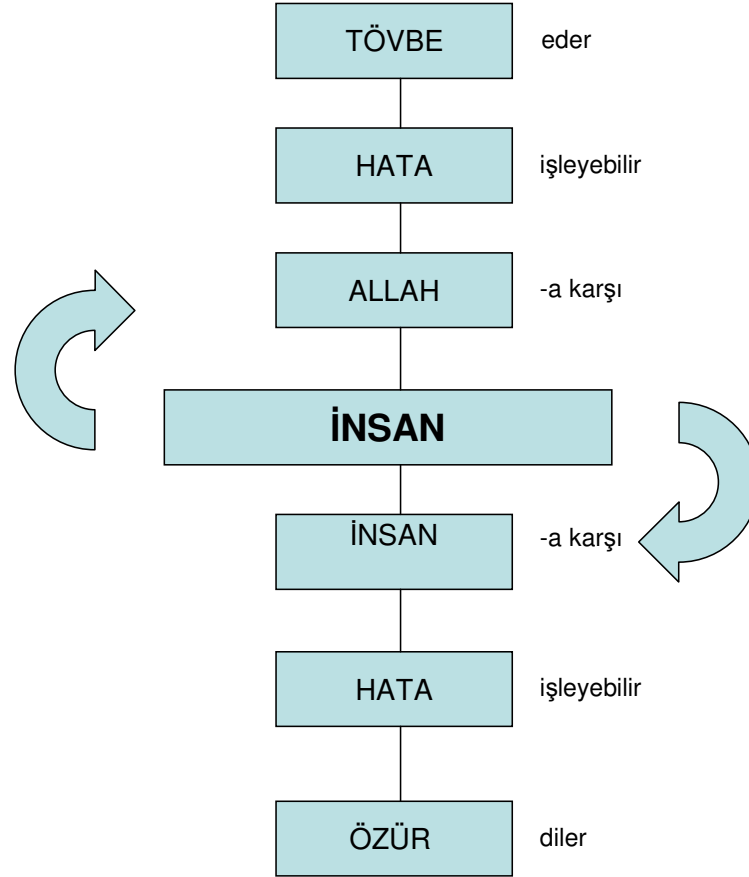

Alevilikle ilgili kavram haritası

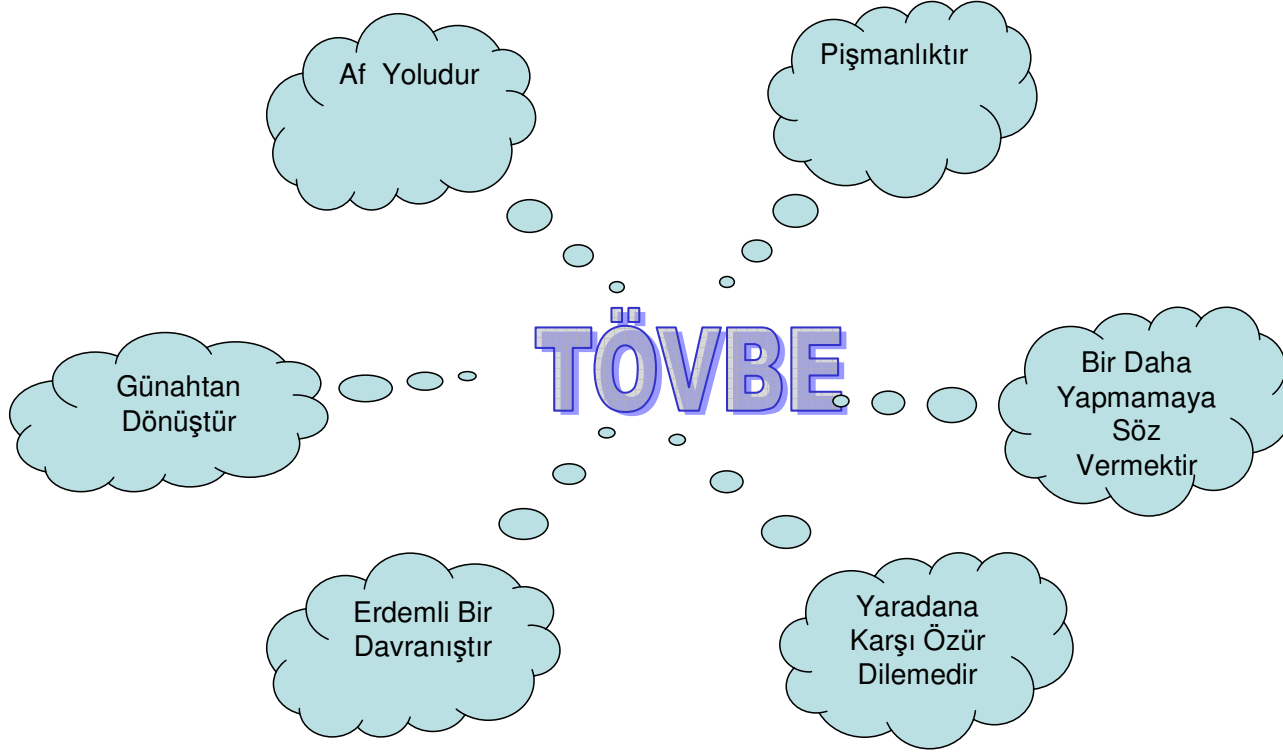

Ahilikle ilgili kavram haritası

Ayet: “ Rabbinizden sizi bağışlamasını isteyiniz , sonra O’na tövbe ediniz.” 66/8

“İnsan Hata Yapabilen Bir Varlıktır” Konusuyla İlgili Kavram Haritası

Tövbe İle İlgili Kavram Haritası

OKUMA PARÇASI

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Herhangi birinizin tövbe etmesinden dolayı Allah Teâlâ’nın duyduğu hoşnutluk, ıssız çölde giderken üzerindeki yiyecek ve içeceğiyle birlikte devesini elinden kaçıran, arayıp taramaları sonuç vermeyince deveyi bulma ümidini büsbütün kaybederek bir ağacın gölgesine uzanıp yatan, derken yanına devesinin geldiğini görerek yularına yapışan ve aşırı derecede sevincinden ne söylediğini bilmeyerek:

- Allahım! Sen benim kulumsun; ben de senin rabbimim, diyen kimsenin sevincinden çok daha fazladır.”

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Vaktiyle doksan dokuz kişiyi öldürmüş bir adam vardı. Bu zât yeryüzünde en büyük âlimin kim olduğunu soruşturdu. Ona bir râhibi gösterdiler.

Bu adam râhibe giderek:

- Doksan dokuz adam öldürdüm. Tövbe etsem kabul olur mu? diye sordu.

Râhip:

- Hayır, kabul olmaz, deyince onu da öldürdü. Böylece öldürdüğü adamların sayısını yüz’e tamamladı. Sonra yine yeryüzünde en büyük âlimin kim olduğunu soruşturdu. Ona bir âlimi tavsiye ettiler. Onun yanına giderek:

- Yüz kişiyi öldürdüğünü söyledi; tövbesinin kabul olup olmayacağını sordu.

Âlim:

- Elbette kabul olur. İnsanla tövbe arasına kim girebilir ki! Sen falan yere git. Orada Allah Teâlâ’ya ibadet eden insanlar var. Sen de onlarla birlikte Allah’a ibadet et. Sakın memleketine dönme. Zira orası fena bir yerdir, dedi.

Adam, denilen yere gitmek üzere yola çıktı. Yarı yola varınca eceli yetti.

Rahmet melekleriyle azap melekleri o adamı kimin alıp götüreceği konusunda tartışmaya başladılar.

Rahmet melekleri:

- O adam tövbe ederek ve kalbiyle Allah’a yönelerek yola düştü, dediler.

Azap melekleri ise:

- O adam hayatında hiç iyilik yapmadı ki, dediler.

Bu sırada insan kılığına girmiş bir melek çıkageldi. Melekler onu aralarında hakem tayin ettiler.

Hakem olan melek:

- Geldiği yerle gittiği yeri ölçün. Hangisine daha yakınsa, adam o tarafa aittir, dedi.

Melekler iki mesâfeyi de ölçtüler. Gitmek istediği yerin daha yakın olduğunu gördüler. Bunun üzerine onu rahmet melekleri alıp götürdü.

Bir başka rivayete göre:

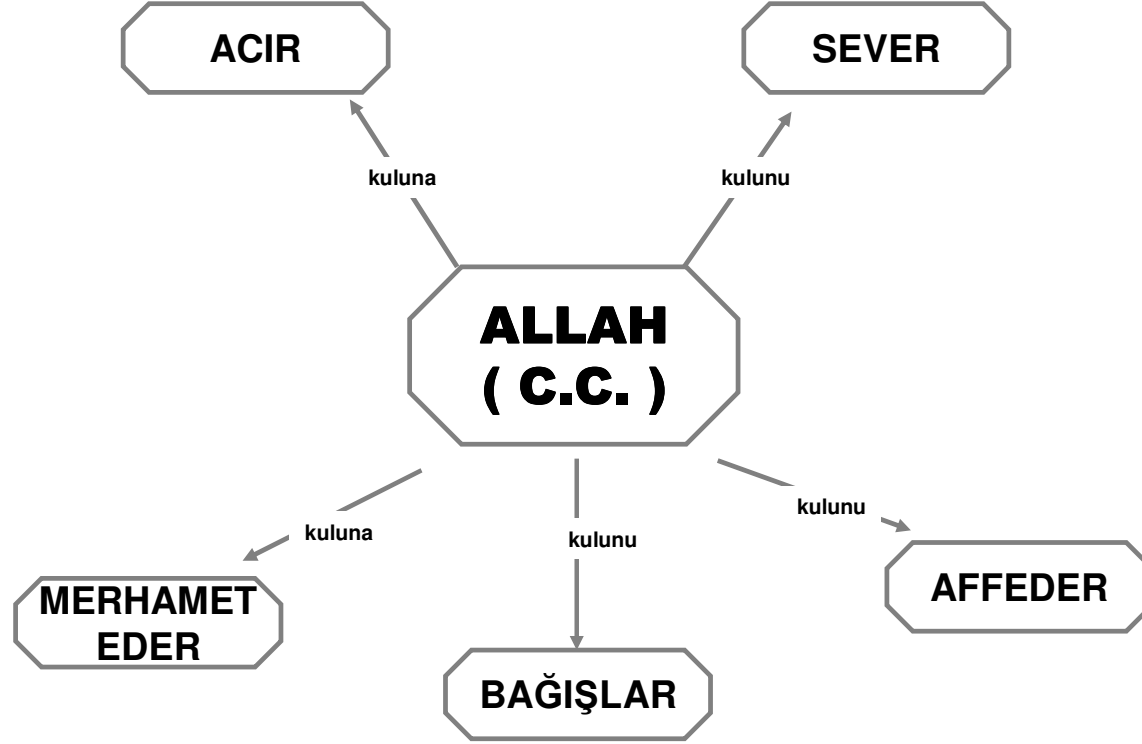
“O kimse iyi insanların yaşadığı köye bir karış daha yakın olduğundan orali sayıldı.”

*Sahîh(-i Müslim)*deki bir diğer rivayete göre:

“Allah Teâlâ öteki köye uzaklaşmasını, beriki köye yaklaşmasını, meleklerle de iki mesâfenin arasını ölçmelerini emretti. Adamın beriki köye bir karış daha yakın olduğu görüldü. Bunun üzerine affedildi.”

Bir başka rivayette ise:

“Adam göğsünün üzerinde öteki köye doğru ilerledi” denilmektedir.

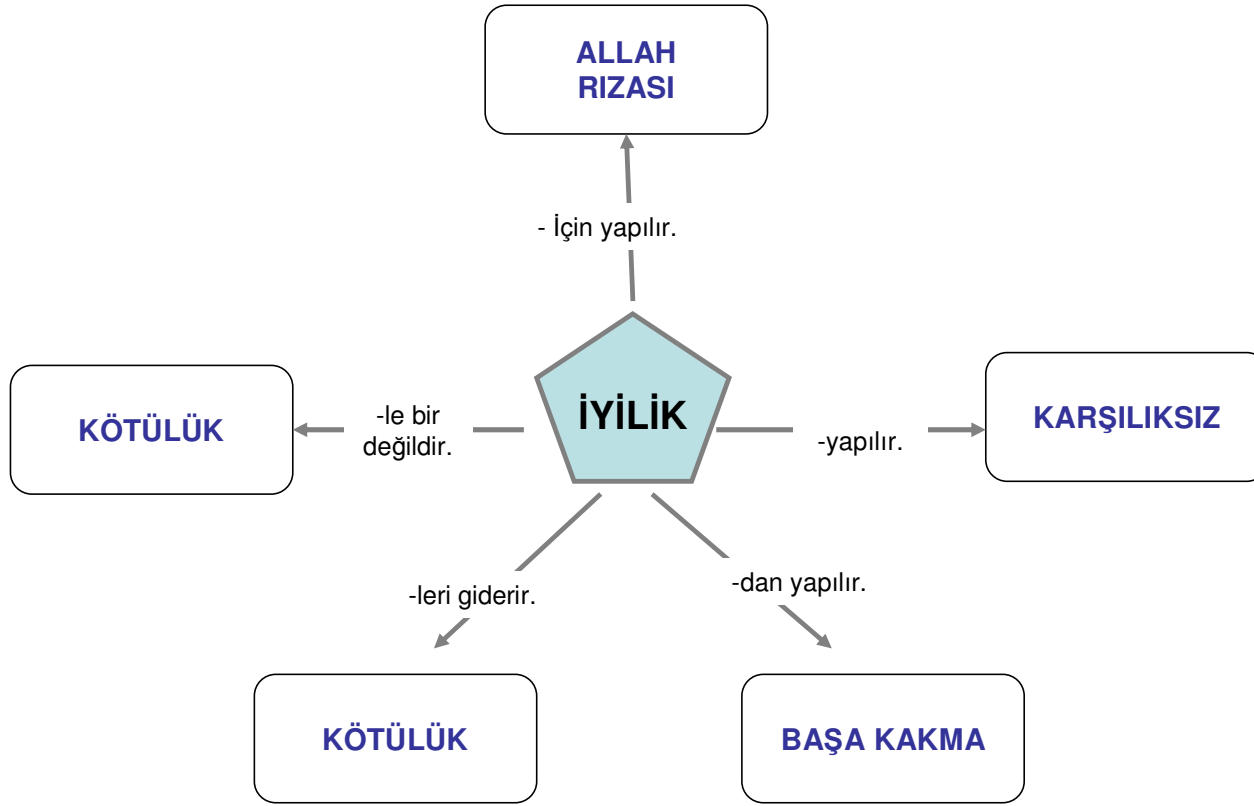

Ayet: “ Şüphesiz Allah (c.c) çok affedici çok bağışlayıcıdır.” 22/60

Allah'ın bağışlayıcı olduğunu gösteren Kavram Haritası

Ayet: " Hiç şüphesiz iyilikler kötülükleri giderir." 11/114

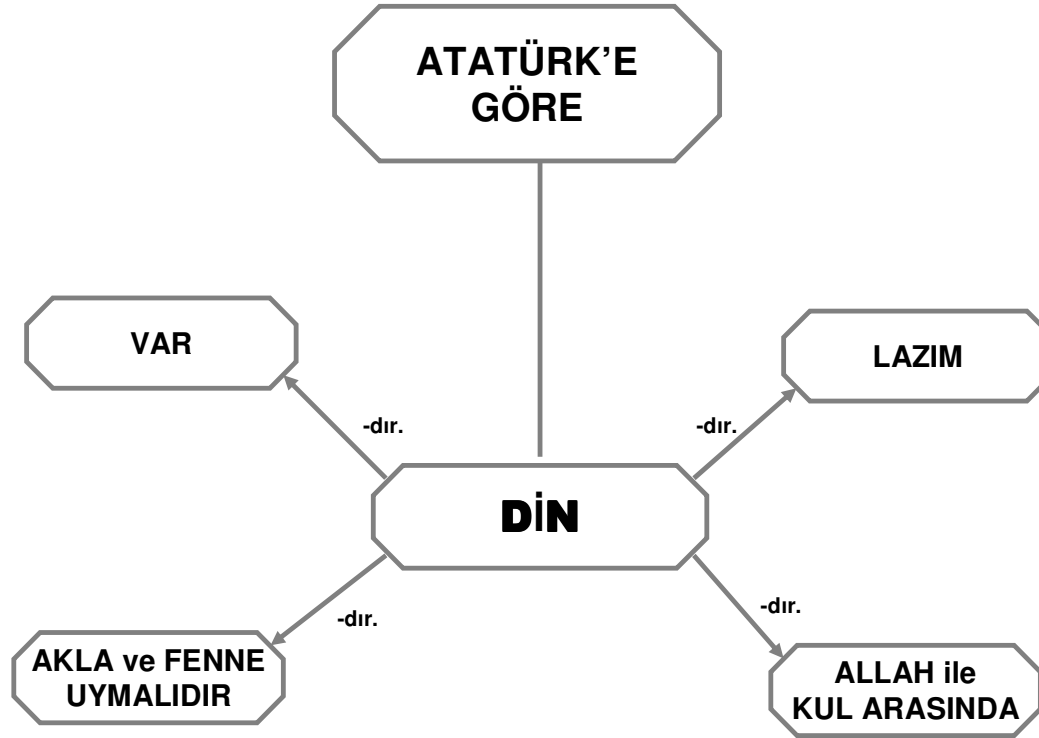

Ayet: " Her kim zerre miktarınca iyilik yaparsa, karşılığını görür" 99/7

Atasözü : "İyiliğe iyilik her kişinin, kötülüğe iyilik er kişinin kardır."

Atasözü "İyilik yap, denize at. Balık bilmezse, Halık bilir."

İyilikle ilgili Kavram Haritası

“ Milletimiz din ve dil gibi kuvvetli iki fazilete sahiptir. Bu faziletleri hiçbir kuvvet, milletimizin Kalp ve vicdanda çekip alamamıştır ve alamaz.”

M. Kemal Atatürk

Atatürk'ün dinin anlaşılmasına verdiği önemi gösteren kavram haritası

OKUMA PARÇASI
ATATÜRK'ÜN BALIKESİR HUTBESİ

“ Ey Millet ! Allah birdir, şanı büyüktür. Allah’ın selameti, sevgi ve iyiliği üzerinize olsun. Peygamberimiz Efendimiz Hazretleri, Cenab-ı Hak tarafından insanlara dini hakikatleri tebliğe memur edilmiş ve rasül olmuştur. Temel nizamı, hepimizin bildiği Kuran_ı Azimüşşan’daki açık ve kesin hükümlerdir.

İnsanlara manevi mutluluk vermiş olan dinimiz, son dindir, mükemmel dindir. Çünkü dinimiz; akla, mantığa ve gerçeklere tamamen uymakta ve uygun gelmektedir. Eğer akla, mantığa ve gerçeklere uymamış olsaydı bununla diğer ilahi tabiat kanunları arasında birbirine zıtlık olması gerekirdi. Çünkü bütün tabiat kanunlarını yapan Cenab-ı Hak’tır.

Arkadaşlar! Cenab-ı Peygamber, çalışmalarında iki yere, iki eve sahipti. Biri kendi evi, diğeri Allah’ın eviydi. Millet işlerini Allah’ın evinde yapardı. Hazret-i Peygamber’in mübarek yollarını takip ederek bu dakikada milletimize ve milletimizin şimdiki ve geleceğine ait konuları görüşmek maksadıyla bu kutsal yerde, Allah’ın huzurunda bulunuyoruz. Beni bu şerefe kavuşturan Balıkesir’in dindar ve kahraman insanlarıdır. Bundan dolayı çok memnunum. Bu vesile ile büyük bir sevaba nail olacağımı ümit ediyorum.

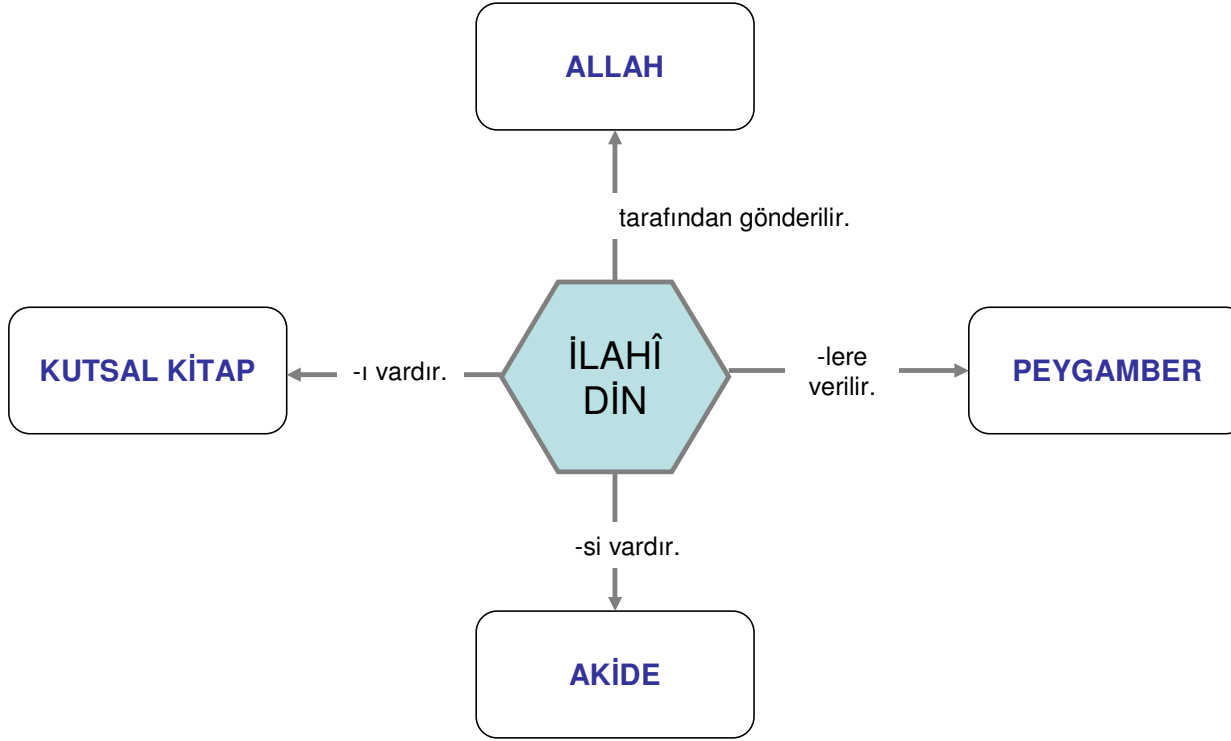
Efendiler! Camiler birbirimizin yüzüne bakmaksızın yatıp kalkmak için yapılmamıştır. Camiler, söylenenleri dinleme ve ibadet ile beraber din ve dünya için neler yapılması lazım geldiğini düşünmek, yani birbirimizin görüş ve düşüncelerini almak için yapılmıştır. Millet işlerinde her ferdin zihninin başlı başına faaliyette bulunması lazımdır. İşte biz de burada din ve dünya için, geleceğimiz için her şeyden önce hakimiyetimiz için neler düşündüğümüzü meydana koyalım.

Ben yalnız kendi düşüncemi söylemek istemiyorum. Hepinizin düşüncelerini anlamak istiyorum. Milli emeller, milli irade yalnız bir şahsın düşünmesinden değil, millet fertlerinin tamamının arzularının, emellerinin bileşkesinden ibarettir. Bundan dolayı benden ne öğrenmek, ne sormak istiyorsanız serbestçe sormanızı rica ederim.

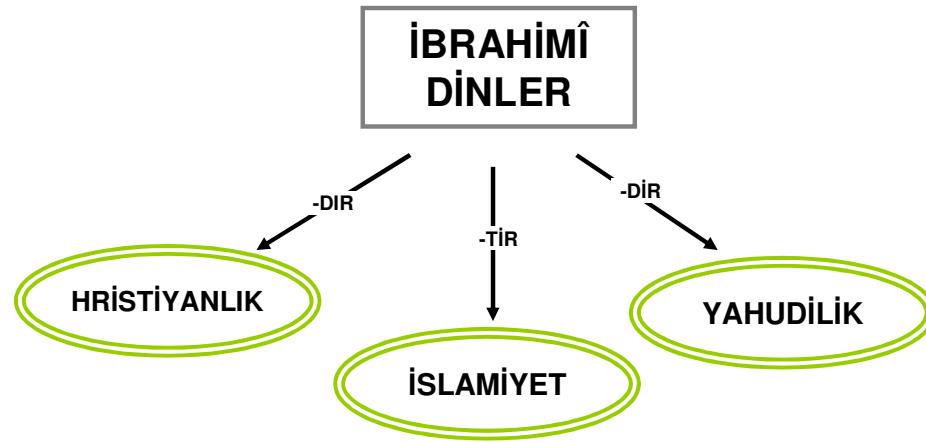
07 Şubat 1923 BALIKESİR – Zağanos Paşa Camii

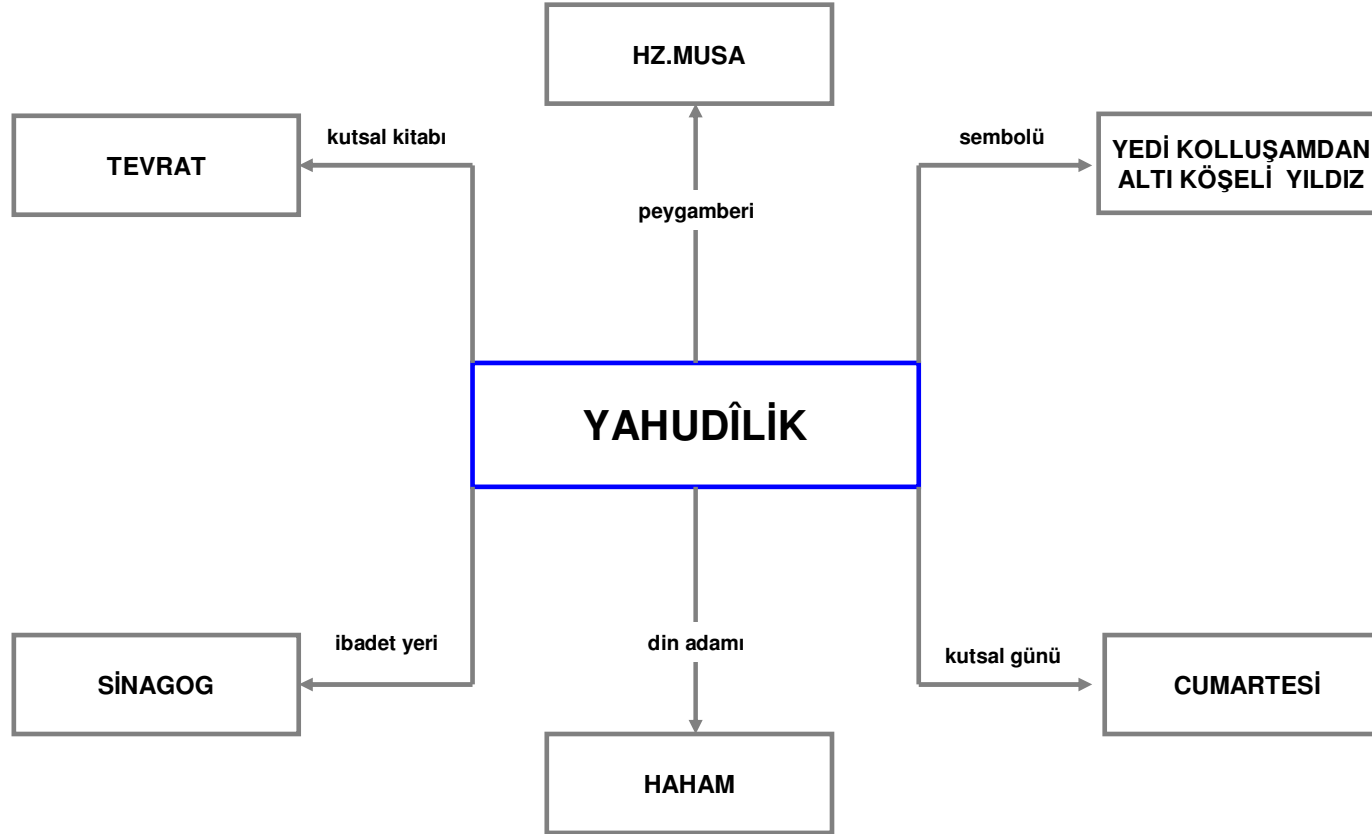
Yaşayan Dinlere genel bir bakışı gösteren Kavram Haritası

“Din” le ilgili Kavram Haritası

İbrahimî dinleri gösteren Kavram Haritası

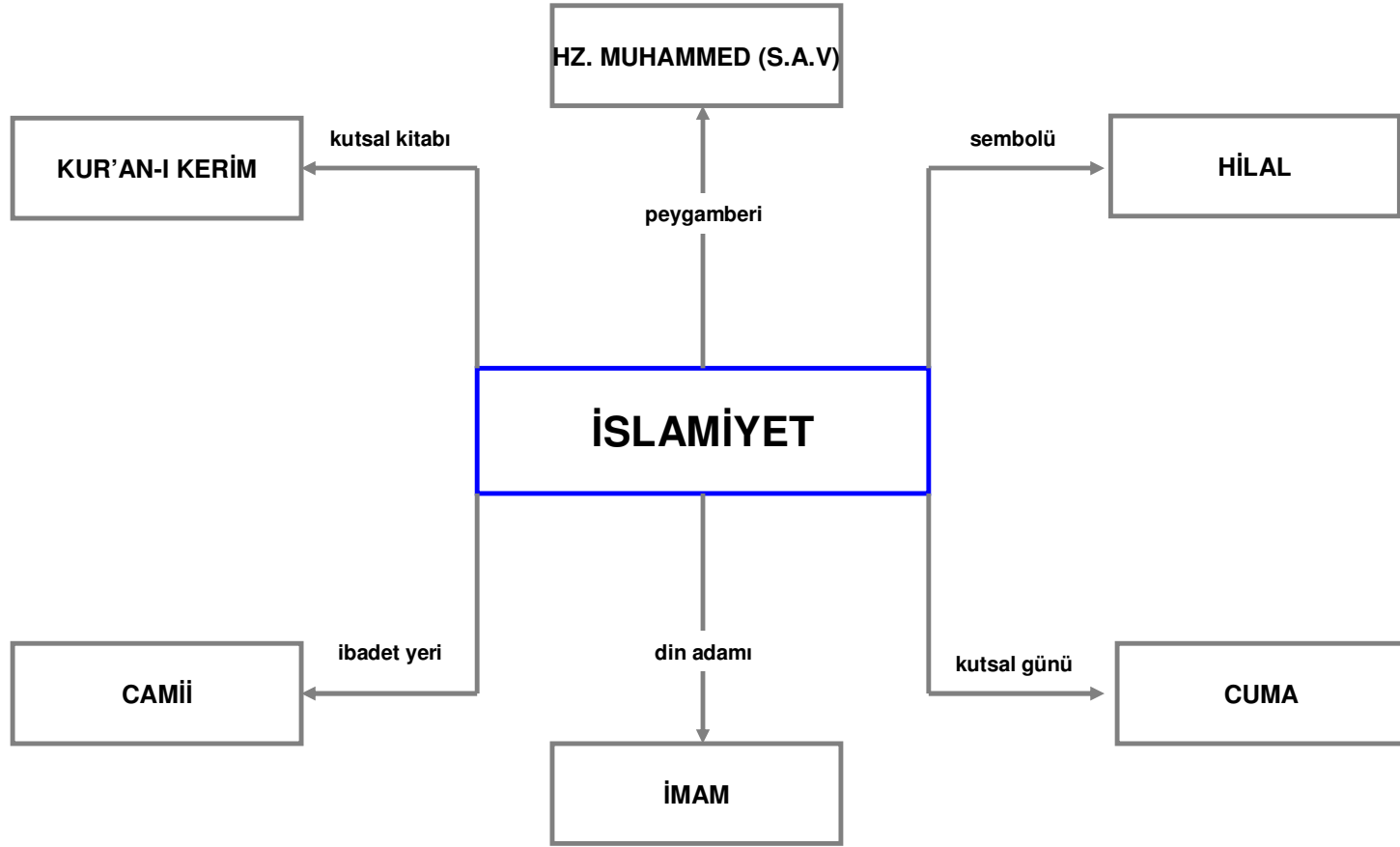

Yahudilikle ilgili Kavram Haritası

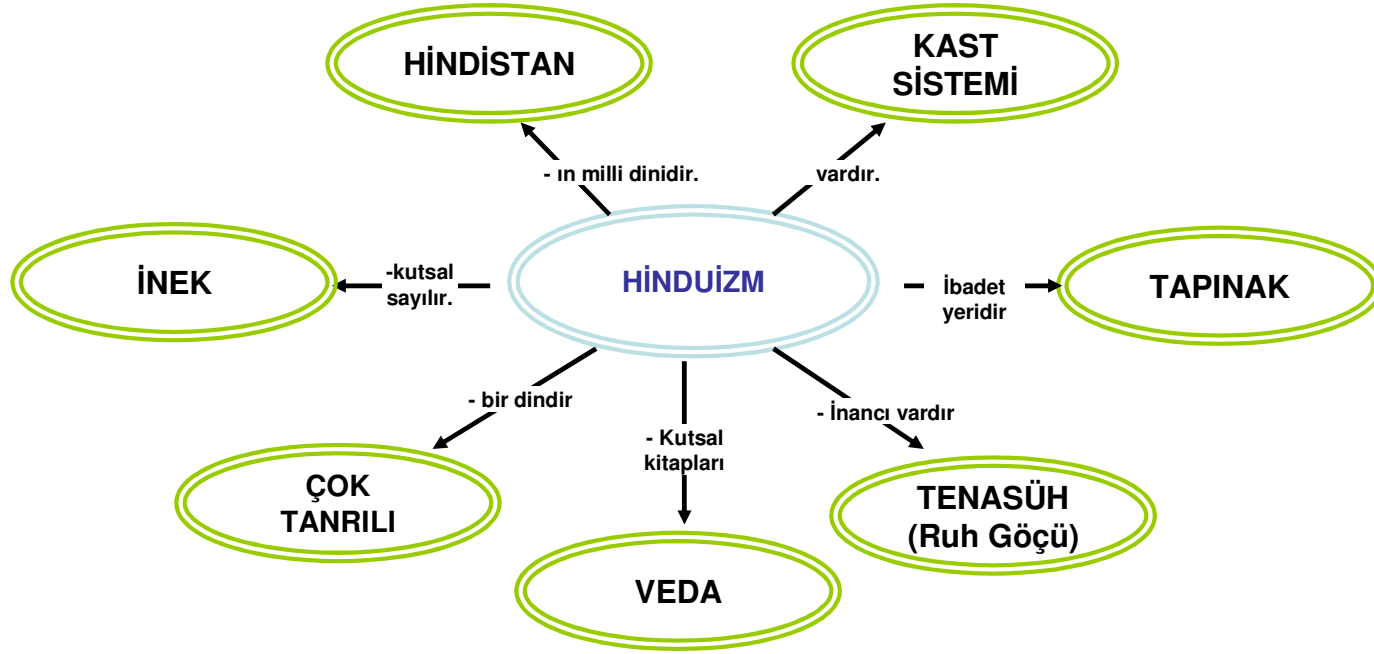

"Kur'an'a Hak, İncil'e Hak
Dört kitabın, dördüde hak,
Hakir görüp, ırk ayırmak
Hakikatte yüz karası"
Aşık Veysel

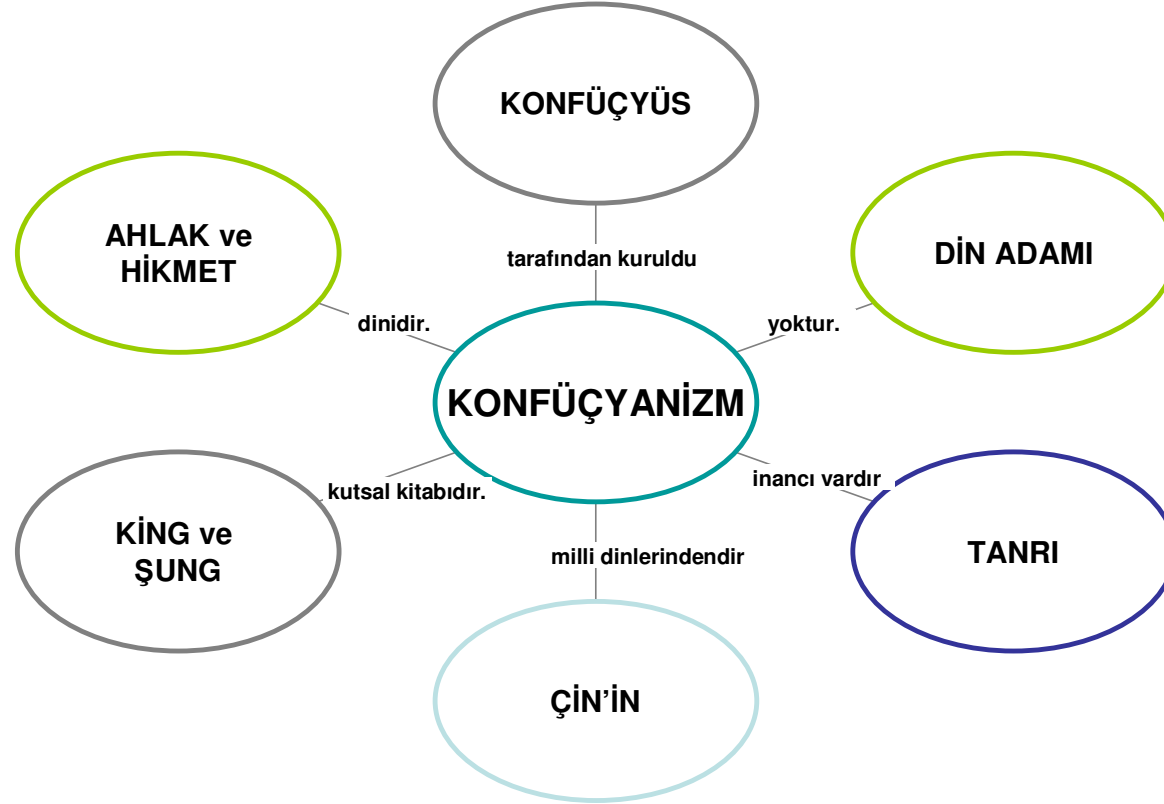
Hristiyanlık'la ilgili Kavram Haritası

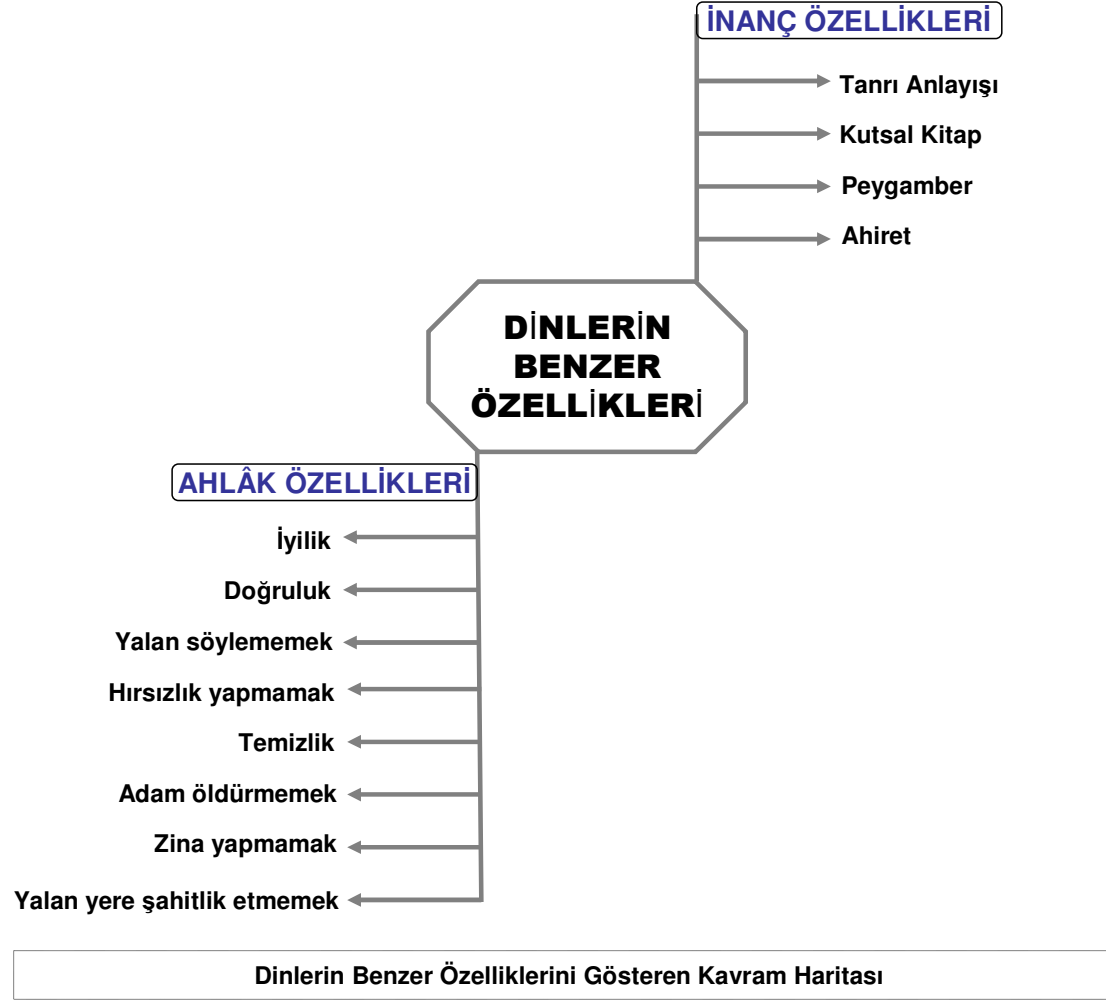
Müslümanlıkla ilgili Kavram Haritası

Hinduizmle ilgili Kavram Haritası

Konfüçyanizmle ilgili kavram haritası

SONUÇ

Kavram haritaları ilk bakışta insana karışık ve değişik gelebilir. Ancak araştırıp baktığımızda ve çizilen haritaları okuduğumuzda bunun böyle olmadığını görürüz. Aksine haritalarla uğraşmak ve onları çizmek, gerek öğrenci gerekse öğretmen açısından çok daha zevkli ve eğlenceli hale gelebilir. Bilhassa eğitim-öğretimde kullanımı dersi daha iyi anlama ve anlatma imkânı verecektir. Bilgilerin kalıcılığını sağlamanın yollarından birisi de kavram haritalarıdır. Bilgilerimizin daha kalıcı ve beyinde daha iyi yerleşmesi için görsel materyallere ihtiyaç duyduğumuzu belirtmiştik.

Bu çalışmada kavram haritası tekniğini, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinde verimli şekilde kullanabilme ve uygulayabilmeyi göstermeyi denedik. Çalışmamızı öğretmen ve öğrenci açısından değerlendirdiğimizde elde ettiğimiz sonuçları şöyle özetleyebiliriz:

Öğretmen, kavram haritası tekniğini öğrenciye sunarken öncelikle kendi bilgi birikimini yeterli görmemeli, daha fazla düşünmek, üretmek ve yaratıcı olmak için çaba harcamalıdır. Kavram haritaları daha çok somut ve günlük hayatta karşılaştığımız kavramlar üzerine oluşturulursa öğretmen açısından dersi anlaşılan ve verimliliğinin arttığını görebiliriz. Soyut kavramlarda ise öğretmen her ne kadar kavram haritası oluşturmak istese de bu diğerine göre daha zor olacak, öğrencinin de anlamasını zorlaştıracaktır.

Öğretmen, kavram haritası tekniğini her zaman kendisi hazırlayıp öğrenciye sunarsa, bu, öğrenciyi de hazırcılığa alıştıırır. Bu nedenle kavram haritası tekniğini ne çok sık, ne de az kullanmalı, gerekirse öğrenciyi mutlaka bu işe koşmalıdır.

Öğrenci açısından değerlendirdiğimizde, öğretmenin çizdirdiği kavram haritalarını doldurmak, çizmek, eğlenceli ve zevkli bir ders işlemek demektir. Ancak öğrencinin kendi başına kavram haritası çizmesi, belli bir bilgi birikimini gerektirebilir. Bu konuda zorluklar yaşanabilir. Bu nedenle öğretmenler öğrencilerine yol göstererek onları yönlendirebilirler.

Öğrenciler, bu teknikle eski bilgilerini de kullanarak bildiklerini sistemleştirmeyi ve yeni bilgiler öğrenmeyi öğrenirler. Ayrıca öğrencilere küme çalışmaları ya da ev ödevleri şeklinde kavram haritaları şablonları verildiğinde ezberle ders çalışma önlenmiş olur. Bunun yerine öğrenci merkezli ve yaratıcı düşünceyi geliştiren öğrenciler kazanmış oluruz.

Eğitim ve öğretimde görsel olarak sunma, bilgilerin kalıcılığı açısından önemli bir yer tutar. Bir saatte anlatma ile verebileceğiniz bir konuyu beş on dakikalık bir çizimde, bir

kavram haritasında sunmak çok daha kalıcı olur. Bunu bizzat derslerimizde uyguladığımızda gördük. Yapmış olduğumuz çalışmamızın öğrenme ve öğretmede yapılandırıcı ve etkin bir rol oynadığını yakînen anlamış oldum.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Ortaöğretim Onbirinci ve Onikinci sınıf ünite konularının kavram haritalarında gösterimi ile ilgili bu çalışmayı yapmakla Din Eğitimi alanındaki bir boşluğu tamamlamayı amaçladık. Bunu gerçekleştirebildiysek kendimizi gerçekten mutlu hissederiz.

Böyle bir çalışma yapmak isteyenlere tavsiyemiz şu olabilir; kavram haritalarını kullanarak öğrenen öğrencilerin bilgi düzeyi ile kavram haritası kullanmadan öğrenen kişilerin bilgi seviyelerini anket vs. gibi ölçme ve değerlendirme teknikleriyle ölçebilirler. Görsel materyalleri kullanarak öğrenenlerin çok daha kalıcı ve faydalı sonuçlar aldıklarını gözlemleyebilirler.

Sonuç olarak; biz eğitimciler yeniliklere açık olmalıyız. Yapılan çalışmalarını din öğretimindeki yenilikler olarak görmeli ve uygulamalıyız. İnanıyorum ki uygulandığında din öğretiminde güzel şeyler yaptığımızı göreceğiz.

BİBLİYOGRAFYA

1. *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 1989.
2. AYDIN, Mehmet Zeki; *Din Öğretiminde Yöntemler*, 2.Baskı, Nobel Yayın, Ankara, 2005.
3. CEVİZCİ, Ahmet; *Paradigma Felsefe Sözlüğü*, 3.Baskı, Paradigma Yayınları, İstanbul, 1999.
4. DEMİREL, Özcan; *Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı*, 5.Baskı, Pagem A Yayıncılık, Ankara, 2003.
5. ERAYDIN, Selçuk; *Tasavvuf ve Tarikatlar*, 4.Baskı, Marmara Ün. İlahiyat Fak. Vakfı Yay. Nu:82, İstanbul, 1994.
6. GÖLCÜK, Şerafettin, TOPRAK, Süleyman; *Kelam*, 2. Baskı, Tekin Kitabevi, Konya, 1991.
7. İMAM NEVEVİ; *Riyazü's Salihin*, Komisyon, Erkam Yayınları, İstanbul, 2001.
8. *İslâm Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 1994.
9. KAYA, Osman Nafiz; "Fen Eğitiminde Kavram Haritaları", *Pamukkale Ün. Eğitim Fak. Dergisi*, Sayı.13, Denizli, 2003.
10. KIZILER Hamdi, KOÇAK Nihat; *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Kitabı Lise 3*, İpek yolu Yay, Ankara, 2005.
11. *Kuran-ı Kerim Türkçe Meali*, Komisyon, Türkiye Diyanet Vakfı Yay./86, Ankara, 1997.
12. NOVAK, Joseph Donald, *Learning Creating, and Using Knowledge*, Lowrence Erlbaum Associates, Publishers, USA, 1998
13. *Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı*, MEB Yay, Ankara, 1995.
14. ÖZDEN, Y.Güngör- SEVİNDİ Nevval- GÜRTAŞ Ahmet; *Atatürk ve Din*, 3. Baskı, Türkiye Diyanet Vakfı Yay. Ankara, 2002.
15. PEKTAŞ, Pelin; *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretiminde Çoklu Zekâ Uygulamaları-İlköğretim 4-5-6-7 ve 8. Sınıflar İçin Öğretmen El Kitabı*, Ceceli Yayınları, Eğitim Dizisi-3, 4. Baskı, Ankara, 2004.

16. RİCHARD, I Arends, *Classroom İnstruction and Managemet, The Mc Graw – Hill Companies, Inc, 1997, S.243*
17. SEYİDOĞLU, Halil; *Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı*, Kurtiş Matbaası, Geliştirilmiş Sekizinci Baskı, İstanbul, 2000.
18. SCHUSTER, Pamela Mc Hugh, “ Concept Mapping ACritical – Thinking Aproach to Care Planning, F.A Davis Company, Philadelphia “ USA, 2002.
19. ŞEKER Mehmet, YILMAZ Necdet; *Ahmedi Yesevi, Hayatı, Eserleri, Tesirleri*, Seha Neşriyat, İstanbul, 1996.
20. TOSUN, Cemal – DOĞAN Recai; *İlköğretim 6, 7 ve 8. Sınıflar için Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretiminde Kavram Haritaları*, 1.Baskı, PegemA Yayınları, Ankara, 2005.
21. YAZICI, Seyfettin; *Temel Dini Bilgiler*,29. Baskı, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay. Ankara, 2004.
22. TÜRK TASAVVUF MUSİKÎSİ ve FOLKLORUNU ARAŞTIRMA ve YAŞATMA VAKFI, *Yunus İlahileri Güldestesi*, Kültür Bakanlığı Yay/1363, Ankara, 1991.
23. <http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/kitaplar/fizik/u4.doc>. 15.07.2006, 10:25.